

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 771

26. SJEČNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

SUSRET PLENKOVIĆA S BAČIĆEM I ŽIGMANOVIM

**Kontinuitet
neposredne suradnje**

6

Tjednici na jezicima nacionalnih manjina u AP Vojvodini

Čuvari posebnosti zajednica

8

Veljko Milić, odvjetnik napadnutih mladića iz Sonte

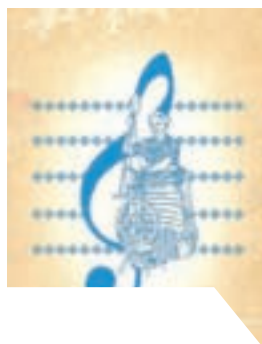
Stavljanje problema »pod tepih«

12

Prof. dr. sc. Dubravka Valić Nedeljković, o medijima i novinarima

Kao da sustav novinarskih vrijednosti više ne postoji

29

Nova knjiga u povodu 140. obljetnice Velikog prela u Subotici

Preljske pisme – naslijeđe koje se čuva

34

Blagdan sv. Vinka u Rumi

Vinogradi – mjesto truda i radosti

43

Završeno 45. izdanje Novogodišnjeg turnira u malom nogometu

Trofej s okusom Brazila

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Povod za podsjećanje

Danas obilježavamo 15 godina od izlaženja prvog broja obnovljenog tjednika pod starim nazivom *Hrvatska riječ*. U odnosu na druge manjinske medije u Vojvodini koji broje 70-ak godina postojanja i izlaženja, naša brojka od tek 15 godina čini se prilično skromnom. Možda i zato obilježimo svaki naš mali jubilej 300-ti broj, 500-ti broj, prvih 5, 10 i sada 15 godina. To naravno ne znači da Hrvata i hrvatskog tiska nije bilo ovdje i ranije već govori o diskontinuitetu, promjenama granica, ratovima koji su se odigrali na ovom prostoru i koji su doveli Hrvate ovdje u položaj tzv. nove manjine koja se i danas bori da dostigne i održi korak s drugim manjinama u Srbiji. A kad se okrenemo iza sebe i prelistamo novine kao što to obično radimo za obljetnice, vidimo da je o svim važnijim političkim, kulturnim, društvenim događajima u ovih petnaest godina vezanim za Hrvate u Srbiji pisano u našem tjedniku. Na izložbi koju tim povodom priređujemo vidjet će se samo djelić svega urađenoga do sada.

Trebamo se zapitati, naravno, i ima li razloga za proslavu danas kada je novinarstvo u Srbiji, kako to ocjenjuju i sami novinari a i mnogi drugi palo na prilično niske grane? I kada je i sam položaj novinara isto toliko loš. Postala je to profesija koja nije cijenjena i nije niti plaćena dobro. A ostala je profesija puna stresova, neugodnosti i nerazumijevanja. Zato bolje reći da se radi o podsjećanju na jedan značajan datum kada je ponovno, nakon više desetljeća, izišao tjednik pod nazivom *Hrvatska riječ*. Možda niti ne osjećaju svi da je vrijeme za velike proslave kada živimo u današnjem političkom i ekonomskom trenutku ovdje i danas. A taj trenutak, na žalost, odražava se i na sve nas. I izazovi pred nama i danas su tu, možda najvažniji izazov je kako doći do što većeg broja čitatelja. Na te izazove pokušali smo odgovoriti – redizajniranjem tjednika, podlistaka *Hrcko* i *Kužiš* kao i internet stranice, digitaliziranjem i stavljanjem na raspolaganje arhive svih tekstova i brojeva, i intenzivnim korištenjem društvenih mreža što je pokazalo da interesa za sadržaje koje proizvodi *Hrvatska riječ* ima i da nove tehnologije omogućuju lakšu dostupnost i veći doseg naših informativnih sadržaja.

Kad govorimo o ovoj obljetnici svakako da drugačije na nju gledaju zaposleni (nas premalo i pomalo umornih od stresova i nerazumijevanja), drugačije financijeri (AP Vojvodina), drugačije osnivači i drugačije zajednica i čitatelji kojima se obraćamo. Zašto kažem nerazumijevanja? Zato što i novinari i urednici, a to svakako mogu reći za našu malu redakciju koja svih ovih godina radi »u proizvodnom pogonu«, kao i svi koji tome doprinose žele da se njihov rad i zalaganje prepoznaju, priznaju i poštuju, što svakako ne isključuje potrebu za stalnim učenjem i usavršavanjem. I ne isključuje kritiku – ukoliko je ona osnovana, dolazi od kompetentnih ljudi i vodi ka boljemu.

U svakom, slučaju ako sam pomalo i subjektivna i time i neobjektivna, utipkajte bilo koju temu koja se tiče Hrvata u Srbiji, najvjerojatnije je da će vam se otvoriti stranice *Hrvatske riječi*. Jer ne samo da smo ispratili svaki događaj koji se tiče Hrvata u Srbiji, nastojali smo i sami ispričati neispričane priče i dati glas onima čiji se glas u javnosti ne čuje. A takvih priča još ima mnogo. Treba ih ispričati!

J. D.

Susret premijera Plenkovića s Bačićem i Žigmanovim

Kontinuitet neposredne suradnje

Predsjednik Vlade Republike Hrvatske **Andrej Plenković** sastao se 23. siječnja u Banskim dvorima s predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji **Slavenom Bačićem** i predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnikom u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislavom Žigmanovim**.

Razgovarali su o položaju i statusu hrvatske manjine u Srbiji. Pozitivnim su ocijenili što se će se nakon višegodišnje stanke, 30. i 31. siječnja 2018. godine održati Međuvladin mješovit odbor za praćenje Sporazuma o zaštiti manjina sa Srbijom.

Važno pitanje za Vladu RH

Zahvalili su premijeru Plenkoviću na potpori i stalnom kontaktu s najvišim dužnosnicima Vlade Hrvatske. U tom kontekstu spomenuli su i nedavni posjet ministrice znanosti i obrazovanja **Blaženke Divjak** Subotici u prigodi održavanja svečane akademije Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) u povodu 15. obljetnice izbora prvog saziva HNV-a u Srbiji i 15. obljetnice obrazovanja na hrvatskom jeziku u Vojvodini i Srbiji.

Predstavnici hrvatske manjine u Srbiji izvijestili su predsjednika Vlade o projektima i programima koje provode uz potporu Hrvat-

ske, koja preko Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske mnogobrojnim udrugama i organizacijama osigurava značajna sredstva za njihovo djelovanje.

Premijer Plenković istaknuo je da je položaj hrvatske nacionalne manjine važno pitanje za Vladu Hrvatske te izrazio očekivanje da će Srbija u punoj mjeri ispuniti preuzete međudržavne obveze. To se odnosi na pitanja političke zastupljenosti Hrvata na svim razinama, njihovih kulturnih prava te obrazovanja i informiranja na hrvatskome jeziku i pismu.

Uz premijera bili su potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova **Marija Pejčinović Burić** i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**.

U susret sedmom sastanku MMO

»Tijekom sastanka koji je trajao oko sat i pol vremena razgovarali smo o zajedničkim projektima koje podržava Vlada Hrvatske i Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske u odnosu na HNV. Razgovarali smo također i o provođenju odredaba MMO i drugim pitanjima vezanim za ostvarivanje manjinskih prava, prije svega

Aktiv ravnatelja srednjih škola

Aktiv ravnatelja srednjih škola s područja Grada Subotice održan je 18. siječnja u Politehničkoj školi na kojemu su sudjelovali i **Darko Sarić Lukendić** i **Margareta Uršal** iz Hrvatskog nacionalnog vijeća. Tema aktiva bila je otvaranje profila za sljedeću 2018./19. školsku godinu. Planom upisa koji su predvidjeli ravnatelji za sljedeću školsku godinu na hrvatskom jeziku bit će tri srednjoškolska profila, dok su predstavnici HNV-a zatražili četiri – osim ustaljenih u Gimnaziji i Politehničkoj školi po još jedan u Medicinskoj i Tehničkoj školi.

J. D. B.

70. redovita sjednica HNV-a

Redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 70. po redu, bit će održana u ponedjeljak, 29. siječnja, u sjedištu HNV-a u Subotici, Preradovićeve 13, s početkom u 19 sati.

Na dnevnom redu sjednice, među ostalim, su prijedlog odluke o davanju mišljenja na program rada, odnosno financijski plan Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za 2018. godinu, prijedlog odluke o davanju suglasnosti na odluku o povećanju kapitala ZKVH, prijedlog odluke o davanju suglasnosti na plan rada i po-

slovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2018. godinu, te prijedlozi odluka o donošenju financijskog plana i o usvajanju plana javnih nabava Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2018. godinu.

Aktiv odgojitelja u HNV-u

Uprostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća 23. siječnja održan je Aktiv odgojitelja Predškolske ustanove *Naša radost* koji odgojno-obrazovni rad izvode na hrvatskom jeziku. Aktiv su sazvale članice Odbora za obrazovanje HNV-a **Margareta Uršal** i **Dajana Šimić**.

Za predsjednika Aktiva odgajatelja izabrana je **Marina Ivančević Radaković**. Tema sastanka, osim upoznavanja s pravnom regulativom koja regulira rad u odgojno-obrazovnim ustanovama, bila je i izrada didaktičkog materijala za pripremni predškolski program na hrvatskom jeziku za čije potrebe je formirana radna skupina od 10 odgojitelja. Na sastanku su podijeljeni zadaci i dogovoreni okvirni rokovi za rad. Za grafičku urednicu i ilustratoricu izabrana je **Adrijana Vukmanov Šimokov**, lektorica je **Mirjana Crnković**, a koordinatorica aktivnosti na izradi didaktičkog materijala je odgojiteljica **Marina Piuković**. Naredni sastanak zakazan je koncem veljače, kada se očekuju i prvi uradci radnih skupina za matematiku, svijet oko nas i grafomotoriku i hrvatski jezik.

H. R.

Zvonko Milas, Marija Pejčinović-Burić, Andrej Plenković, Slaven Bačić i Tomislav Žigmanov

akcijskim planovima vezanim za poglavlje 23 i za manjine», kaže predsjednik HNV-a Slaven Bačić, te dodaje kako su, među ostalim, obavijestili premijera o stanju u realizaciji projekta otkupa i obnove rodne kuće bana **Jelačića**.

U pogledu odredaba bilateralnog sporazuma između Hrvatske i Srbije i preporuka MMO koji prati ostvarivanje tog sporazuma Bačić kaže kako je jedan manji dio ostvaren koji se odnosi na primjer na uređenje prostora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i započetog procesa obnove rodne kuće bana Jelačića koji su bili u preporukama i u tijeku je njihovo rješavanje. Međutim, neke odredbe su u potpunosti neostvarene.

»Jedan značajan dio preporuka nije ispunjen, pa je tako pitanje udžbenika za osnovnu školu riješeno ali je ostalo otvoreno pitanje udžbenika za srednju školu i predškolski program. Neostvareno je ostalo i provođenje članka 9. Sporazuma u pogledu političkog predstavljanja koje se može riješiti promjenom izbornog zakona«, kaže Bačić, te zaključuje kako je najvažnije to što je ostvaren kontinuitet neposredne suradnje službenih predstavnika hrvatske manjine s najvišim predstavnicima hrvatske vlasti »u kojem se mogu iz prve ruke obavijestiti o stanju manjinskih prava Hrvata u Srbiji.«

»Drugim riječima, da na temelju podataka o bilo kojem aspektu manjinskih prava koje dobiju neposredno od predstavnika hrvatske manjine mogu kasnije u skladu s time voditi odgovarajuću politiku utemeljenu na pravim podacima«, zaključuje Bačić.

Redoviti susreti

»Riječ je o nastavku redovitih radnih susreta predstavnika hrvatske zajednice iz Srbije s najvišim predstavnicima izvršne vlasti Hrvatske. U proteklih 14 mjeseci, naime, bio je ovo četvrti susret s hrvatskim premijerom Andrejom Plenkovićem i njegovim suradnicima. Konkretni povod za ovaj susret jest održavanje sedmog sastanka Međuvladinog mješovitog odbora za provedbu međudržavnog sporazuma o zaštiti hrvatske manjine u Srbiji i srpske u Hrvatskoj, koji će biti održan 30. i 31. siječnja u Beogradu i Monostoru. Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Slaven Bačić i

ja smo premijeru Plenkoviću iznijeli naše razumijevanje aktualnog društvenog položaja Hrvata u Srbiji, ukazali na otvorena pitanja s kojima se suočavamo te našim zahtjevima kada je riječ o njihovom rješavanju. Također, bilo je riječi i o ukupnim hrvatsko-srpskim odnosima, kojom prigodom je premijer Plenković ponovno istaknuo kako će za Vladu na čijem je čelu položaj Hrvata u Srbiji i dalje biti glavni prioritet, što će se očitovati stalnom i djelatnom podrškom svim legitimnim nastojanjima Hrvata u Srbiji. Tim prije, naglasio je Plenković, jer Vlada Hrvatske na čijem je on čelu nije ni jednim svojim postupkom niti gestom pridonijela naru-

šavanju tih odnosa. Na koncu, bilo je riječi i o konkretnoj potpori kapitalnom projektu hrvatske zajednice – trajnom i odgovarajućem rješenju prostora za NIU *Hrvatska riječ*«, kaže za HR predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov.

H. R.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta »GOODWILL PHARMA« d.o.o., Matije Gupca br. 14, Subotica, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »REKONSTRUKCIJA I ADAPTACIJA UPRAVNE ZGRADE I REKONSTRUKCIJA I PRENAMJENA DIJELA MAGACINA U POGON ZA PRIMARNO I SEKUNDARNO PAKIRANJE FARMACEUTSKIH I DIJETETSKIH PROIZVODA, S LABORATORIJOM KONTROLE KVALITETE«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-32/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 14780/10 KO Novi grad, Segedinski put br. 80, Subotica (46.099590o, 19.692078o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Tjednici na jezicima nacionalnih manjina u AP Vojvodini

Čuvari posebnosti zajednica

Poput svih drugih manjinskih medija, ni tjednici na jezicima nacionalnih manjina ne mogu opstati bez sustavne potpore države * Rješenje za smanjeni broj čitatelja pokušavaju pronaći u svojim online izdanjima

Hrvatska riječ, koja 31. siječnja slavi 15 godina izlaženja, jedan je od pet nacionalno-manjinskih tjednika u Vojvodini koji se sustavno sufinanciraju iz pokrajinskog proračuna i kojima su osnivači vijeća nacionalnih manjina. Informativno-politički tjednik na hrvatskom jeziku se prije desetljeće i pol pridružio »obitelji« tjednika na jezicima drugih nacionalnih manjina u Vojvodini: mađarskom (*Hét Nap*), slovačkom (*Hlas ľudu*), rusinskom (*Ruske slovo*) i rumunjskom (*Libertatea*).

U povodu ovog skromnog jubileja nastojali smo sagledati ulogu manjinskih tjednika danas, te identificirati ključne izazove s kojima se novinske kuće i novinari, koji ih proizvode, suočavaju.

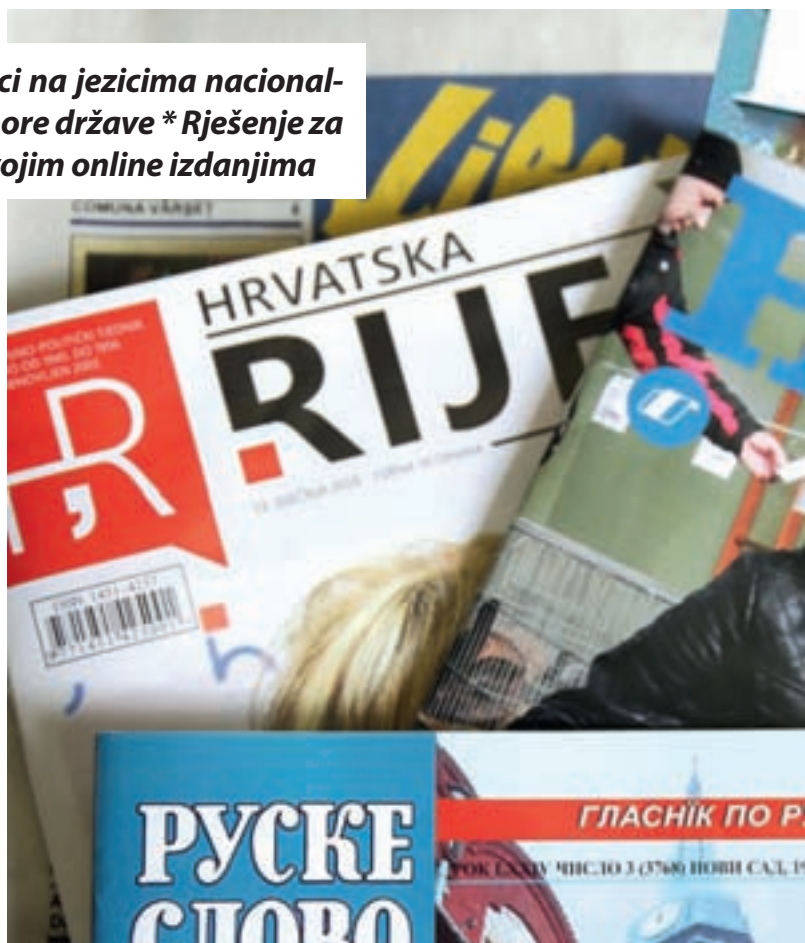
Svjedočanstvo o identitetu

Sa sve većim smanjenjem broja pripadnika nacionalno-manjinskih zajednica, svjedočenje, a samim time i očuvanje posebnosti njihova kulturnog identiteta, ističe se kao ključna uloga manjinskih tjednika.

»Za manjine u Vojvodini tjednici na njihovim jezicima imaju izuzetan značaj, ponajprije zbog očuvanja jezika, što automatski znači očuvanje i samog identiteta manjinskih naroda«, smatra v. d. glavnog i odgovornog urednika tjednika na slovačkom *Hlas ľudu* (*Glas naroda*) **Stevan Lenhart**. »Danas se ta važnost čini još izraženijom, pošto se, osim prirodnog i uvijek prisutnog procesa asimilacije, manjinski jezik izobličava i pod pogubnim utjecajem velikog dijela današnjih masovnih medija. Napore za očuvanjem identiteta dodatno otežava činjenica da u posljednje vrijeme veliki broj pripadnika manjinskih naroda napušta ove prostore, odlazeći za poslom u matične zemlje ili druge bogatije države. U svakom slučaju, manjinski tiskani mediji putem informiranja i stvaranja uvjeta za dijalog bar pružaju mogućnost za rješavanje nekih od najznačajnijih pitanja svojih zajednica.«

Sličnoga je mišljenja i glavni i odgovorni urednik tjednika *Ruske slovo* (*Rusinska riječ*) **Ivan Sabadoš**.

»Velika je važnost manjinskih tjednika jer mi osim standardnih zadataka medija, a to je da informiraju, educiraju i zabave, imamo i misiju očuvanja nacionalnog identiteta manjinske za-

jednice. Na prvom mjestu jezika, ali i 'manjinske' tematike koja u većinskim medijima ne prelazi informativni prag. To što nas zanima to malo još koga zanima, a pripadnici naše manjinske zajednice nemaju to gdje drugdje pročitati. Time je naša uloga i odgovornost veća, u drukčijem smo položaju od, primjerice, komercijalnih medija«, navodi Sabadoš.

Mjera demokratije

Glavni i odgovorni urednik tjednika *Hét Nap* (*Sedam dana*) **Lóránt Talpai** smatra da su manjinski mediji pokazatelji mjere demokratije u društvu.

»Ako ti mediji mogu slobodno funkcionirati, u tom slučaju manjina koja živi u određenoj državi na uspješan način može prezentirati svoje nacionalne vrijednosti, kulturu, i pri tome

može održavati svoj materinski jezik. Navedene stvari su veoma važne za opstanak, zato vlada mora prepoznati značaj toga. Na pose zbog toga što manjinski mediji ne mogu opstati bez državne potpore. Ja vjerujem da onoj državi koja je na pragu ulaska u Europsku uniju nije cilj spriječiti rad manjinskih medija. Država i predstavnici manjinskih medija trebaju zajedno predstavljati europske standarde, graditi atmosferu koja omogućuje nezavisan rad medija i tisak bez cenzure», kaže Talpai.

Pamte se bolji dani

Manjinski tjednici na mađarskom, slovačkom, rusinskom i rumunjskom imaju mnogo dužu tradiciju od *Hrvatske riječi*, izlaze

već više od sedam desetljeća. I oni, poput onih »većinskih« novina, pamte bolje dane, i po nakladi i po utjecaju, no još uvijek imaju svoju specifičnu težinu u svojim zajednicama.

»Danas je situacija svakako gora u odnosu na vremena šezdesetih, sedamdesetih i osamdesetih godina, a opet je malo bolja u odnosu na krizne devedesete. Tiraža je već godinama u postepenom padu – trenutno je 3700 primjeraka po broju, ali dizajn novina i kvaliteta tiska su bolji nego ranije. List se financira iz pokrajinskog proračuna i dijelom od dotacija iz Slovačke, a distribucija se vrši uglavnom preko kolportera u slovačkim sredinama u Vojvodini, manji dio tiraža se šalje putem pošte«, kaže Stevan Lenhart.

U odnosu na ranija vremena, smanjuje se i broj uposlenika – među kojima i novinara i dopisnika – u ovim novinskim kućama.

U NIU *Ruske slovo* nekada je bilo 40-ak zaposlenih, a sada je taj broj 24.

»Redakcija je stara, imamo ograničenje upošljavanja novih uposlenika i primanja novih suradnika, sve se teže stiže... Problema ima, ali funkcioniramo. Tiraža nam je 2000 primjeraka, a ogromna većina toga se distribuira. Nekad imamo malo remitte. Distribucija nam je problem. To rade naši suradnici, raznose novine po selima, a u mjestima gdje ima Rusina tjednik se prodaje na kioscima. Većina primjeraka ide pretplatom, u Ruskom Krsturu možda i devedeset posto prodaje. Tamo praktično svako kućanstvo dobiva *Ruske slovo*«, kaže Ivan Sabadoš.

Ništa bez potpore

Poput svih drugih manjinskih medija, ni manjinski tjednici ne mogu opstati bez sustavne potpore države. Ravnateljica poduzeća *Hét Nap* Edit László pojašnjava kako taj tjednik čak i na vrhuncu svog postojanja, tijekom 80-ih, nije mogao opstati samo iz tržišnih izvora prihoda. S druge strane, kako dodaje, ukoliko ustanova želi opstati i razvijati se – mora se mijenjati shodno vanjskim utjecajima.

»Pokrajinsko tajništvo za informiranje je to koje godinama osigurava naš glavni izvor prihoda, u vidu subvencija na mjesečnoj razini. Dodatno tome, Mađarsko nacionalno vijeće nam u okviru svojih mogućnosti pomaže u realizaciji nekih ciljnih projekata. Od velike su nam pomoći također donacije, isto namjenske, koje dobijamo od Fondacije *Bethlen Gábor* i Fondacije *László Szekeres* iz Mađarske. Osim ovih, smatram da je neophodno – i na to bodrim svoje kolege i podržavam ih u tome – ugrabiti svaku povoljnu priliku konkuriranja na natječaje kako se ne bismo zadržavali samo na osnovnoj djelatnosti, nego stvarali još dodatne vrijednosti.«

Širenje na internet

Pad tiraže, kao i svi tiskani mediji u svijetu, i manjinski mediji u Vojvodini nastoje kompenzirati koristeći se novim tehnologijama, odnosno internetom. Tu je, po mišljenju naših sugovornika, veoma važno pronaći balans, koji se krije u tzv. integriranom pristupu – spoju onoga što se plasira u tiskanom odnosno *online* izdanju.

»I pored lijepje posjećenosti naše internetske stranice *www.hetnap.rs*, koju redovito obnavljamo, još uvijek postoji čitateljska publika, koja više cijeni slovo napisano na papiru i stoga se nastojimo povinovati ovim prohtjevima. Smatram da smo poslije dužeg vremena uspjeli naći neku ravnotežu između tiskanog i net izdanja. Tiraža se već godinama nije mijenjala i broj prodanih novina je negdje na granici tolerancije. U posljednje vrijeme čak možemo reći da se statistika malo popravila, što nam govori da idemo u dobrom smjeru. Naravno, to ne znači da sada možemo sjediti skrštenih ruku i zadovoljni, jer se svakim danom javljaju novi izazovi koje trebamo ispratiti«, zaključuje ravnateljica *Hét Napa* Edit László.

Internetska izdanja su također način da se zadrže čitatelji koji su, zbog ekonomskih ili političkih razloga, u posljednja dva i pol desetljeća otišli živjeti u inozemstvo.

D. B. P. / J. D. B.

Veljko Milić, odvjetnik napadnutih mladića iz Sonte

Stavljanje problema »POD TEPIH«

*Stječe se dojam da država i dalje ne želi priznati da se u Vojvodini događaju međunacionalni incidenti, nego da traži različite načine da te incidente umanju ili da im pripiše druge motive * Svaka radnja državnog tijela kojom se jasno stavlja do znanja da se bilo kakvi međunacionalni incidenti neće tolerirati, po mom mišljenju ima ogroman doprinos u prevenciji vršenja kaznenih djela*

U posljednje dvije godine na pripadnike hrvatske nacionalne zajednice dogodila su se dva teška napada, koji su bili etnički motivirani. Iako se u srbijanskoj javnosti ovakvi slučajevi žele zatomiti i često se ponavljaju ispraznice o harmoničnim međunacionalnim odnosima u Vojvodini, problemi postoje. Hrvatska zajednica je jedina nacionalna zajednica koja je 90-ih godina prošloga stoljeća na teritoriju AP Vojvodine za vrijeme ratnih događanja trpjela nasilje u većem omjeru. Danas, kada se Srbija nalazi na putu EU integracija, postavlja se pitanje je li srbijansko društvo spremno postati članicom europske obitelji ako se u vidu ima da je nacionalna netrpeljivost i dalje prisutna a da su državne institucije nespremljene suočiti se s njom i poduzeti mjere prevencije. Prema relevantnim sociološkim istraživanjima hrvatska zajednica je uz albansku, zajednica prema kojoj se etnička netrpeljivost najviše očituje, a negativni stereotipi o Hrvatima premašuju čak i one o Romima. Hrvatska zajednica je nova manjina, koja se još uvijek nalazi u procesu izgradnje vlastitih institucija i kapaciteta i sama se ne može izboriti s ovakvim teškim problemima. Dva događaja kada su napadnuti hrvatski mladići u Sonti za kratko vrijeme ponovno nam nameće određena pitanja. U vezi s tim razgovarali smo s odvjetnikom **Veljkom Milićem** koji zastupa napadnute hrvatske mladiće.

U 2016. godini dogodio se međunacionalni incident u Apatinu kada je napadnut mladić hrvatske nacionalnosti Josip Bukovac iz Sonte, kojem su tom prilikom nanijete fizičke ozljede. Možete li dati kratku retrospektivu događaja od kada Vam je slučaj prijavljen od strane Hrvatskog nacionalnog vijeća?

Nekoliko dana nakon incidenta u ljeto 2016. godine u Apatinu, na poziv HNV-a, sastao sam se s Josipom Bukovcem, mladićem koji je u tom incidentu zadobio lakše tjelesne ozljede. Policija je

vrlo brzo ispitala sve sudionike incidenta, a ubrzo nakon toga je otpočeo i postupak pred Osnovnim javnim tužiteljstvom u Somboru. Postupak je bio vrlo brz, saslušani su svi svjedoci i urađeno vještačenje. Nakon svega toga prošlo je oko 6 mjeseci u kojima tužiteljstvo nije prešlo u fazu optuženja, niti je odbacilo kaznenu prijavu, što je prilično dugo razdoblje u kome se praktično ništa ne događa.

Kada je krajem 2017. napadnut Andrej Đurkov iz Sonte, bili ste svjedok neprofesionalnog postupanja nadležnih tijela Republike Srbije. Je li slična situacija bila i u slučaju Josipa Bukovca?

Kao što sam već rekao, u slučaju Josipa Bukovca policija je poduzela sve neophodne mjere kako bi rasvijetlila čitav događaj, a dokaze koje je prikupila poslala je nadležnom tužiteljstvu. Slučaj je zastao u trenutku kada je tužiteljstvo trebalo odlučiti što će uraditi s dokazima koji su prikupljeni. U slučaju Andreja Đurkova imamo potpuno drugačije ponašanje policije, gdje smo imali različite čudne situacije poput pokušaja saslušanja Đurkova u kasnim večernjim satima, što je istina dozvoljeno ali svakako nije bilo neophodno, pokušaja da se to saslušanje obavi bez branitelja, a obrana uz pomoć branitelja predstavlja jedno od osnovnih prava... Sve u svemu, stekao se dojam nervoze i žurbe prilikom postupanja policije.

Možete li nam reći gdje se stiglo sa sudskim procesom koji još uvijek traje u Bukovčevom slučaju?

U slučaju Josipa Bukovca stiglo se do faze u kojoj tužiteljstvo treba odlučiti što će uraditi s dokazima koje je prikupilo. U toj fazi tužiteljstvo mora odlučiti hoće li prijeći u fazu optuženja, ukoliko smatra da postoji dovoljno dokaza koji ukazuju da postoji osnovana sumnja da je izvršeno kazneno djelo ili da odbaci kaznenu

prijavu ukoliko smatra da to nije slučaj. Na odluku tužiteljstva čeka se već skoro 6 mjeseci, što je značajno dugo razdoblje.

Iako je Vlada RS usvojila Akcijski plan za unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina u kojem se pojedine aktivnosti odnose na sankcioniranje zločina iz mržnje u kojem nacionalna vijeća trebaju biti partneri a žrtve napada ohrabrene da slične incidente prijavljuju, do toga rijetko dolazi. Možete li nam ovo prokomentirati?

Smatram da usprkos tome što su pregovaračka poglavlja otvorena, državna tijela provode staru politiku stavljanja problema »pod tepih«. Stječe se dojam da država i dalje ne želi priznati da se u Vojvodini događaju međunacionalni incidenti, nego da traži različite načine da te incidente umani ili da im pripiše druge motive. Smatram da bi priznavanje da ovaj problem postoji, suočavanje s problemom i zajednički rad na prevenciji problema smanjio broj nacionalno motiviranih incidenata što bi pridonijelo tome da se svi građani osjećaju sigurnije u mjestima u kojima žive.

Navezano na prethodno pitanje, pokazuju li ovakvi slučajevi, u kojima nadležne institucije neodgovarajuće reagiraju, da srbijansko društvo još uvijek nije sazrelo za kompleksni proces EU integracija i na koncu za samo članstvo u EU u kojoj vladaju vrednote kao što su demokracija, solidarnost, uvažavanje multikulturalnosti?

Društvo u Srbiji nije dovoljno svjesno značaja borbe za vlastita prava i značaja koji pritisak na državna tijela od strane građana ima u toj borbi. Građani i dalje ne shvaćaju da se za vlastita prava moraju boriti, a stečena prava čuvati. Zbog toga se često žrtve, koje traže zaštitu svojih prava, tretiraju kao osobe koje vrše pritisak na državu što im dodatno otežava poziciju.

Koliko ovakvi i slični slučajevi udaljavaju Srbiju od članstva u europskoj obitelji, napose kada je riječ o primjeni pregovaračkog poglavlja 23 koji se odnosi na vladavinu prava?

Ukoliko shvatimo da moramo imati bolje društvo samo da bismo ispunili uvjete iz pregovaračkog poglavlja, mislim da radimo pogrešnu stvar. Pregovaračka poglavlja su odlične smjernice, ali sve dok ne shvatimo značaj vrijednosti koje su izražene u pregovaračkim poglavljima, zaostajat ćemo za civiliziranim svijetom.

Nadate li se da će sud ipak prepoznati elemente nacionalne netrpeljivosti i da će žrtva dobiti odgovarajuću zadovoljštinu?

I u jednom i u drugom slučaju mi iznosimo dokaze kojima raspolažemo, a koji ukazuju na to da su incidenti bili nacionalno motivirani. Istine radi, mora se reći da tužiteljstvo i sud postupaju na temelju zakona pa tako i postojanje nacionalne netrpeljivosti ocjenjuju spram onoga što piše u zakonskom opisu kaznenog djela. Osjećaj pojedinca i zakonski opis kaznenog djela često nisu podudarni pa zbog toga ne mogu reći kako će tužiteljstvo i sud u konkretnom slučaju odlučivati.

Bi li presuda i pozitivan ishod procesa u slučaju Bukovac mogli odvratiti od činjenja ovakvih djela ukoliko do nje dođe?

Svakako. Svrha kažnjavanja, među ostalim, i jest da odvрати potencijalne učinioce od vršenja kaznenih djela. Međutim, osim sudskih presuda, i svaka radnja državnog tijela kojom se jasno stavlja do znanja da se bilo kakvi međunacionalni incidenti neće tolerirati, po mom mišljenju ima ogroman doprinos u prevenciji vršenja kaznenih djela.

Darko Baštovanović

Tavankutska udruga u IPA projektu

U ponedjeljak je potpisan ugovor o prekograničnom IPA projektu čiji je nositelj Muzej čipke iz Kiskunhalasa (Mađarska), a partneri HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta i udruga *Lányi Ernő* iz Subotice. Osnovna ideja projekta je razmjena iskustava u oblasti očuvanja starih zanata, kulturnog naslijeđa i razvoja vjerskog turizma, te organiziranje zajedničkih izložbi i radionica. Ukupna vrijednost projekta je oko 45 tisuća eura.

»Početak realizacije navedenih aktivnosti je zajednička izložba u Muzeju čipke u Kiskunhalasu početkom svibnja ove godine, potom slijedi realizacija nekoliko radionica za izradu suvenira i slika od slame, gdje će naše slamarke podučavati djecu i druge zainteresirane polaznike o tehnici izrade suvenira i slika od slame. Izložba bi bila otvorena

sve do sredine kolovoza kada bi se preselila za Suboticu i po našem prijedlogu upotpunila program gradske *Dužijance* i bila postavljena sve do početka rujna do proslave Dana grada. U tom razdoblju bi predstavnice Muzeja iz Kiskunhalasa održale nekoliko radionica za izradu čipke u Tavankutu i Subotici, a koncem godine bi bila organizirana zatvarajuća konferencija vjerojatno u sklopu božićnih izložbi u Tavankutu i Subotici, gdje bi se ujedno predstavili ne samo novogodišnji ukrasi već i *božićnjaci*, po čemu je naše kulturno naslijeđe poznato i jedinstveno. Poseban segmet suradnje je predviđen u oblasti turizma gdje želimo prikazati turističke potencijale Tavankuta, s posebnim akcentom na populariziranju turističke mape križeva krajputaša koji su većim dijelom obnovljeni i predstavljaju posebnu turističku atrakciju. Naša velika želja i nada je da će mladi pronaći interes u predstojećim aktivnostima koje su vrlo kreativne i razvojne», kaže predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta **Ladislav Suknović**.

I. D.

Ivan Ušumović, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ*

Tjednik za sve generacije

*Jedan od specifičnih izazova u narednom razbolju je iznaći rješenje kako povećati broj pretplatnika * Uspoređujući nas i ostale manjinske tiskane medije koji imaju daleko više uposlenih novinara, dolazimo do zaključka kako nam nedostaje uposlenika iz novinarske struke te se nadamo da će zabrana zapošljavanja uskoro biti ukinuta*

Osim što Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* ovog mjeseca obilježava 15 godina od izlaska prvog broja obnovljenog istoimenog tjednika, u siječnju je i godinu dana otkako dužnost ravnatelja ove ustanove obnaša **Ivan Ušumović**. Povod je to za razgovor s njim o aktualnoj situaciji kada je u pitanju informiranje na manjinskim jezicima u tiskanoj formi, o problemima i poteškoćama s kojima se ustanova susreće, čitanosti tjednika, budućim planovima...

Što je prvo što ste zacrtali sebi kao ravnatelju kada ste prije godinu dana stupili na tu dužnost?

Prvu zamisao koju sam proveo u djelo zahvaljujući potpori uposlenika i angažiranih stručnjaka bila je redizajn tjednika i njegovih podlistaka od korice do korice. Po mom osobnom mišljenju, skupa smo napravili odličan posao i sada naš tjednik izgleda privlačnije, u duhu modernih tendencija, a svakako i oku ugodnije. Osim samog vizualnog redizajna, glavna i odgovorna urednica je iskoristila priliku i promijenila određene rubrike unutar tjednika te smo kao rezultat dobili potpuno osvježen tjednik koji pruža široku lepezu tema kako bismo zadovoljili sve generacije naših čitatelja, od *Hrcka*, preko *Kužiša*, do *Hrvatske riječi*. Upravo uz taj združeni napor sam stekao priliku bolje upoznati

svoje uposlenike i poslove koje obavljaju, što mi je tada kao novom ravnatelju bilo izuzetno važno.

Koji su najveći izazovi s kojima se susreće ustanova na čijem ste čelu?

Kao prvu i najveću prepreku u našem funkcioniranju moram izdvojiti zabranu zapošljavanja i dodatnog angažiranja suradnika. Uspoređujući nas i ostale manjinske tiskane medije koji imaju daleko više uposlenih novinara, dolazimo do zaključka kako nam nedostaje uposlenika iz novinarske struke te se nadamo da će zabrana zapošljavanja uskoro biti ukinuta. Istini za volju, tijekom 2017. godine imali smo dopust za dodatni angažman dopisnika i vanjskih suradnika što je umnogome olakšalo našu proizvodnju tjednika. Problem je to što svaka četiri mjesec

ca podnosimo novi zahtjev i nadamo se dopustu angažmana. Dugoročno, takav sustav otežava strateško planiranje i raspoređivanje uposlenika na radne zadatke. Našeg financijera, Vladu Pokrajine Vojvodine, moram pohvaliti za odličnu suradnju i reguliranje svojih obveza prema ustanovi uvijek na vrijeme. Jedan od specifičnih izazova u narednom razbolju je iznaći rješenje kako povećati broj pretplatnika. Ističem kako nijedan primjerak našeg tjednika ne završi u staroj hartiji, ali svakako bi nam poslo-

od reklama u klasičnim medijima poput radija i televizije. Ono što je vrlo pozitivno u ovom vidu reklamiranja je da imamo instant statistiku koja nam pomaže za daljnji razvoj strategije marketinga na platformi društvenih mreža. S ponosom mogu također reći, od danas je na adresi www.hrvatskarijec.rs potpuno nova, redizajnirana internetska stranica našeg tjednika i time smo zaokružili i završili proces promjene vizualnog identiteta koji smo započeli početkom prošle godine.

Kako vidite budućnost informiranja na manjinskim jezicima u tiskanoj formi?

Usprkos predviđanjima pojedinih medijskih stručnjaka kako će tiskani mediji u roku od narednih 10 godina otići u zaborav, mogu slobodno reći da su pogriješili u svojim procjenama. Na globalnom nivou je uočen porast prodaje tiskanih medija upravo zbog pretjerano velike količine neprovjerenih informacija koje pružaju razne internetske stranice iz kojih ne stoji ime odgovornih novinara, urednika ili osobe koja garantira istinitost informacija. Protekle godine istražen je fenomen »fake news« ili lažne vijesti koje su nastale upravo kao produkt zasićenja internetskih

vanje bilo umnogome lakše kada bi svaki broj imao svoju sigurnu adresu, pošto je teže vršiti prodaju putem kioska, kako zbog male vidljivosti pored mnoštva drugih magazina tako i zbog uštede vremena svakog kupca. Pretplatnici imaju taj privilegij da im novine stižu na kućnu adresu, dok ostali moraju otići do obližnjeg kioska ili prodavaonice kako bi uzeli naš tjednik.

Čitatelji tekstove mogu čitati i na internetskoj stranici tjednika www.hrvatskarijec.rs, a tu je i Facebook stranica na kojoj se objavljuju fotogalerije ali i kraći tekstovi. Koja je uloga novih medija u promociji tjednika i koliko su web i facebook *Hrvatske riječi* zaživjeli?

Od stupanja na dužnost ravnatelja ustanove pa do današnjeg dana radimo na povećanju broja pratitelja društvenih mreža. Društvene mreže su odlična platforma za promociju našeg tjednika, internetske stranice, a ono najbitnije je podizanje vidljivosti i pojačanje prodaje tjednika. Kratkim tekstovima zapravo predstavljamo jedan dio tema koje se nalaze u tiskanom izdanju *Hrvatske riječi* te privlačimo zainteresirane da posjete kioske, pretplate se i kupe naš tjednik. Plaćanjem sponzoriranih objava na Facebook stranici tjednika *Hrvatska riječ*, u stanju smo skupiti i do 37.000 pregleda po objavi. To svakako ovisi o količini uloženi sredstava za promociju, ali recimo radi usporedbe, za 1 dolar dobijemo oko 1800 pregleda, a za svaki naredni uloženi dolar uz broj pregleda dobijate i gratis pregleda. Navedeni vid promocije umnogome je jeftiniji i učinkovitiji

medija i njihove utrke u privlačenju što većeg broja posjetitelja stranica. Ljudi su shvatili da u tiskanim medijima iza svakog teksta stoji čitav niz osoba koje služe kao filter, daju vjerodostojnost i samim tim sprječavaju zlouporabu najznačajnije valute današnjice, a to je informacija. Stoga se nadam da će taj globalni trend polako zahvatiti i našu sredinu, te će čitatelji s raznih mobilnih aplikacija prijeći nazad na tisak.

Podsjetimo, prvi ravnatelj NIU *Hrvatska riječ*, od 2003. do 2008. godine bio je **Zvonimir Perušić**, nakon njega ovu je dužnost tijekom sedam mjeseci obnašala **Jasminka Dulić**, a od konca 2008. do konca 2016. godine ravnatelj je bio **Ivan Karan**.

Ivana Petrekanić Sič

Prof. dr. sc. Dubravka Valić Nedeljković, o medijima i novinarima

Kao da sustav novinarskih vrijednosti više ne postoji

Ako urednici u medijima ne poštuju akademsku zajednicu kako onda očekivati da će slati novinare na doedukacije i podržavati doživotno učenje? Mislim da im to baš i nije namjera, jer kako vladati obrazovanima, s neobrazovanima je puno, puno lakše...

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Redovita profesorica na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu na Odsjeku za medijske studije dr. sc. **Dubravka Valić Nedeljković** poznata je po svome britkome jeziku kojim nam saopćava stanje stvari u medijima u današnjem trenutku u Srbiji. Kao profesorica novinarstva, autorica brojnih radova o novinarstvu, znanstvenih knjiga i udžbenika i s bogatim novinarskim i analitičkim iskustvom prava je sugovornica da, u trenutku kada obilježavamo petnaest godina postojanja tjednika *Hrvatska riječ*, porazgovaramo s njom o stanju medija danas i profesiji – novinar.

 Kako Vam izgleda današnja medijska scena u Srbiji?

Sumorno, beznačajno, bezidejno s nekoliko izuzetaka koji se pokušavaju baviti svojom profesijom.

 Koji su, po Vašem mišljenju, uzroci ovakvog stanja?

Uzroci su u društveno-političkom kontekstu i ekonomskoj situaciji. Kada kažem društveno-politički kontekst, mislim na neodgovarajuću primjenu medijskih zakona, zatvorenost izvora informacija, slabo funkcioniranje zaštitnika građana nakon promjena osobe na čelu te institucije, zatumljenost ombudsmana na medijske probleme, neujednačenu sudska praksu, sporost sudova, loše funkcioniranje regulatornih i samoregulatornih tijela, na primjer REM-a (u 2016. je izrekao samo 4 mjere opomene i 5 mjera

FOTO: Media centar

upozorenja na ovakav kaos u medijskoj sferi), zatim puno propusta kada je riječ o dodjeli sredstava lokalnih zajednica medijima, mada ni republički ni pokrajinski nivo nije baš uzoran. Istovremeno tržište oglašavanja je slabo, a najozbiljniji oglašivač – država politički uvjetuje svoje oglašavanje. Rezultat je da novinarstvo postaje jedna od veoma slabo plaćenih profesija pa onda novinari ili napuštaju profesiju ili otaljavaju posao čekajući da se nešto promijeni samo od sebe. Strašno je što novinari odustaju, ne vide da svojom angažiranošću mogu išta promijeniti u društvu, a to im je osnovni zadatak. To mi se čini kao najpogubnije po našu medijsku, ali i uopće društvenu scenu.

HR U kojoj mjeri su mediji danas nezavisni i slobodni u kreiranju svog informativnog sadržaja, a u kojoj mjeri su pod (skrivenim) utjecajem oglašivača i političara u kojima se prezentira slika koja njima odgovara, a ne realna slika?

Prema istraživanjima koje je Novosadska novinarska škola do sada realizirala uočava se stalni trend direktnog i indirektnog utjecaja na medije, kako u tisku tako i u elektroničkim medijima, a posebno na javne servise, koji su osnovani od građana, financirani od građana i moraju biti kontrolirani od građana da bi bili nezavisni od dnevopolitičke prakse što im je osnovni zadatak. Kada je dominirajući izvor informiranja »osoba«

(predsjednik države i predsjednik grada/općine), a ne različiti akteri naše i međunarodne svakodnevice, onda imate situaciju da su svi informativni medijski sadržaji isti bez obzira na kojem konkretnom masmediju su objavljeni; nema drugog i drugačijeg mišljenja, to je potpuno neprofesionalno i odražava visok stupanj autocenzure koji je izazvan direktnim i indirektnim pritiscima na medije. Inače, direktni utjecaji se očituju u postavljanju uredničkog kadra i menadžmenta u javnim servisima, prije svega pokrajinskom (RTV) koji su sve samo ne nezavisni profesionalni novinari i novinarki. Podsjetimo da je na primjer Apelacijski sud u Novom Sadu vratio nezakonito smijenjenog direktora programa RTV-a **Slobodana Arežinu** na svoje staro radno mjesto, i to još krajem 2017. Do danas on ne može raditi, jer mu to ne dozvoljava menadžment RTV-a. Opstrukcije su sa svih strana. Istovremeno, potpuno nakaradna privatizacija državocentričnih lokalnih medija okončana službeno 31. 10. 2016., a ni do danas neprovedena dosljedno, obesmisllila je i samu demokratsku ideju da državu treba skloniti iz medijskog vlasništva da ne bi direktno svojim mehanizmima utjecala na uređivačke politike. Mediji su ili pogašeni pa je tako medijski diverzitet potpuno skrajnut, ili su mediji iz državnog vlasništva prešli u privatno koje je u direktnoj sprezi s vladajućom elitom. Što smo dobili? Pa dobili smo otvorenu, nekontroliranu, neograničenu spregu privatnih medija, to jest njihovih vlasnika, s vladajućom političkom opcijom koja je nerijetko i »namjestila« tim novim vlasnicima da budzašto otkupe lokalne medije. A indirektni pritisci su uglavnom ekonomske prirode kao što je na primjer nedodjeljivanje sredstava *Vranjskim novinama*, najuglednijem nezavisnom mediju te regije, i prijateljske članovima obitelji **Vukašina Obradovića** pa do kalendara »Godina Vučića«, našeg poznatog karikaturista **Koraksa**, koji je izdao *Danas*. Riječ je o tome da se kalendar ne može kupiti u slobodnoj prodaji jer distribucija neće da ga plasira na tržištu bojeći se da će imati problema. Jedini način da do ovog kalendara dođete jest da utrefite organiziranu uličnu prodaju u vašem mjestu, imate sreće jer tada kalendar potpisuje autor. Navela sam samo nekoliko primjera već poznatih u javnosti, naprosto da ilustriram ono što podrazumijevam pod direktnim odnosno indirektnim pritiscima na medije. Prema rezultatima istraživanja »Indikatori za nivo slobode medija i bezbednost novinara u Srbiji«, koji su 19. 1. 2018. u Beogradu predstavljeni javnosti, smanjeni su fizički napadi na novinare ali su povećani oni na socijalnim mrežama. Posljedice su jasne: autocenzura je veoma raširena, smatra 73% anketiranih za ovo istraživanje, a njih čak 76% smatra da je više autocenzure, nego cenzure. Stupanj nedemokratskosti jednog društva upravo se ogleda u tome kada više vlast ne mora ništa zabranjivati, jer se građani dovoljno samokontroliraju.

Koji su najčešći profesionalni »prestupi« u smislu kršenja novinarskih standarda?

Mislim da je problem u tome što većini više uopće nije stalo do bilo kakvih standarda. Prevladava, nazvala bih to, »politikantiziranje« informacija i »profitabiliziranje« informacija. U ovom drugom slučaju nije riječ samo o ostvarivanju novčanog profita od objavljivanja određenih informacija, već i o stjecanju određenih, vrlo konkretnih, beneficija. Kao da sustav novinarskih vrijednosti više ne postoji. Danas je jako popularan

novi izraz »fejk njuz« (fake news). Novosadska novinarska škola je pokrenula sajt za njihovo dekonstruiranje (*fakenews.rs*) kao edukativnu platformu koja pomaže medijskom auditoriju da ih prepozna, ali da istovremeno razumije i uzroke i posljedice objavljivanja ovakvih sadržaja. Nekada se takav sadržaj nazivao »novinarska patka«, »dezinformacija«, »poluistina«, »lažna vijest«; danas novi izraz »fejk njuz« ima još jedno dodatno značenje a to je da je riječ o »novoj vrsti vijesti«, što je u stvari strašno, jer to nije samo medijski kriminal, obmana auditorija, profesionalni nemoral već (!) nova vrsta. Postoji čak i novo zanimanje: medijski forenzičari koji se bave razotkrivanjem fejk njuzi i istih takvih fejk fotografija. To znači da više ne možemo biti sigurni niti u istinitost onoga što nam saopćavaju izvori informacija, niti u ono što nam saopćavaju novinari i novinarki, odnosno fotoreporteri, snimatelji... Oni nam posreduju ili samo novu vrstu vijesti (fejk njuz) u odnosu na onu drugu vrstu vijesti (njuzvelju), na primjer. Čini mi se da se to nekako danas tako promatra...

U Srbiji postoje katedre za žurnalistiku, i veliki broj studenata završava ove studije, ali se čini kao da se s novinarima u praksi malo radi, ako sudimo po kvaliteti medijskih sadržaja – što mislite da je razlog tome (ili tko je odgovoran za takvu situaciju)?

Svi studijski programi novinarstva ili žurnalistike inzistiraju na praksi u medijima i opće je mjesto da kada mi pitamo studente zašto su napisali neki sadržaj koji ne odgovara standardima koje mi promoviramo odgovor je uvijek isti – urednici im otvoreno kažu da to što uče na fakultetu mogu slobodno odmah zaboraviti jer je praksa nešto drugo. Dakle, ako urednici u medijima ne poštuju akademsku zajednicu, kako onda očekivati da će slati novinare na doedukacije i podržavati doživotno učenje? Mislim da im to baš i nije namjera, jer kako vladati obrazovanima? S neobrazovanim je puno, puno lakše... Istovremeno, svijest o neophodnosti medijskog opismenjavanja na svim nivoima (u školama, medijskim kućama, organizacijama civilnog društva i uopće među građankama i građanima) je postalo sada već nešto što se ne postavlja kao pitanje. Dakle, potpora i međunarodne zajednice i donatora ohrabruje prije svega civilni sektor da se ozbiljno usredotoči na medijsko opismenjavanje na raznim razinama i u raznim segmentima zajednice. Novosadska novinarska škola je nositelj jednog velikog projekta medijskog opismenjavanja u osnovnim i srednjim školama u Srbiji koji će naredne tri godine obuhvatiti više od tisuću učenica i učenika a financira ga Europska unija. To je jedan važan pothvat koji će barem malo pomjeriti razumijevanje medijskih poruka i ukazati na to kako prozjumeri (prije svega net generacija medijskih urođenika) mogu koristiti medije u dobrom smjeru, a istovremeno i kako digitalni mediji mogu biti korisna alatka u obrazovanju.

Savet za štampu Srbije je utvrdio da broj prekršaja Kodeksa novinara neprekidno raste, ali da je vrlo mali broj žalbi u odnosu na te prekršaje. Kako tumačite ovakvu torelanciju na govor mržnje, kršenje presumpcije nevinosti i druge prekršaje koji krše prava pojedinaca ili ranjivih grupa?

Zato što sankcije nisu srazmjerne prekršaju. Ili je riječ o političkim procesima protiv novinarske nezavisnosti (visoke sume za odštetu koje im dodjeljuju sudovi i tako materijalno uništavaju i ušutkavaju i ono malo medija koji nastoje biti u službi javnosti)

ili je riječ o medijskoj bahatosti tabloida koji smatraju da je »predatorsko« ponašanje prema javnosti i javnim ličnostima istraživačko novinarstvo u ime istine i prava javnosti da zna i koji na svaki način izbjegavaju sudske procese ili ih sudovi, koji nisu baš nezavisni, ne osuđuju.

HR Kome ide na ruku ovakvo stanje u medijima, odnosno koliko se šteta čini cijelom društvu?

Političkim i ekonomskim centrima moći koji svoju moć zloupotrebljavaju. Šteta je već sada nenadoknadiva.

HR Često su naši i novinari manjinskih medija pohađali različite tečajeve o poštivanju razlika, toleranciji, senzibilizirali se za interkulturalnost i drugo. Odazivaju li se novinari medija na srpskom jeziku na ovakve seminare, odnosno ima li ih dovoljno? Drugim riječima, jesu li novinari medija na jeziku većine dovoljno senzibilizirani za različitosti, manjinska prava, interkulturalnost itd.?

Uvijek postoji kritična masa onih koji razumiju značaj doživotnog obrazovanja, profesionalnih treniga, ali na žalost često nailaze na prvu prepreku a to su oni koji bi im trebali odobriti slobodne dane. Uvijek postoje izgovori poput onih »malo nas je, ne možemo izdvojiti ljude« i slično. Postoje, također, i veoma odgovorni novinari i novinarke i odgovorne redakcije, ali je više onih kojima do toga uopće nije stalo. Prošli put je Novosadska novinarska škola pratila manjinske i većinske medije kako izvještavaju o izborima za članove vijeća nacionalnih manjina. Uočena praksa je bila jako različita u medijima manjina. Mnogi uopće nisu pratili predizbornu kampanju, objavljivali su tek po koju vijest tu i tamo, drugi su se tom pitanju vrlo odgovorno posvetili. Istovremeno, medije na srpskom to uopće nije zanimalo osim kada se naslućivao neki mali skandal... Ide novi ciklus, vidjet ćemo kako će ga ispratiti mediji na jezicima manjina i na većinskom jeziku. Sigurna sam da i jednima i drugima treba trening za to.

HR Jesu li po Vašem mišljenju, osim na drugom programu RTV-a, manjinske teme i problemi dovoljno prisutni u javnom medijskom servisu, primjerice RTS-u, i općenito medijima na srpskom jeziku?

Nisu uopće, a poznato je da je većina ta koja se mora zalagati za prava manjina i da ih razumije, jer samo se tada jedno društvo može nazvati demokratskim.

HR Vršili ste monitoring i istraživanja manjinskih medija. Kako je stanje u manjinskim medijima po tim istraživanjima?

Ne možemo unificirati stanje. Neki su visokoprofesionalni, a drugi imaju »kudizacijsku« uređivačku politiku. Kad to kažem, mislim na povlađivanje teroru kulturno-umjetničkih društava koja se u nekim zajednicama ponašaju kao jedini čuvari nacionalnog identiteta, kulture, jezika, naslijeđa i stoga njihove aktivnosti moraju biti okosnica uređivačke politike medija na jeziku te zajednice. Jasno je koliko to može biti pogubno upravo za njegovanje kulture i identiteta zajednice i zadovoljavanja komunikativnih potreba pripadnika te zajednice. Malo je interesa u manjinskim zajednicama za nove onlajn medije, možda bi oni bili jedno od mogućih ponuda korisnicima interneta kao nezavisan glas.

HR Kako Vam u tom kontekstu, postojećih manjinskih medija, izgleda tjednik *Hrvatska riječ*?

Kada završimo monitoring, moći ću Vam odgovoriti na ovo pitanje.

HR Koja je najvažnija uloga manjinskih medija u srpskom društvu?

Oni moraju zadovoljiti sve komunikativne potrebe pripadnika te zajednice, ali ne treba zanemariti i one koji govore jezik manjine a nisu njeni pripadnici. Dakle, biti medij manjine je jako zahtjevan zadatak jer je, prije svega, ogromna konkurencija medija iz matične zemlje, kao i medija na jeziku većine u društvu u kojem izlaze. Također, pritisci manjinskih elita su ozbiljna prijetnja integritetu ovih medija, istovremeno ograničen je novinarski kadar i naravno materijalna zavisnost je velika, ali ne od tržišta, već od političke volje u različitim značenjima tog pojma. Tako da smatram da im uopće nije lako, najprije utvrditi odgovarajuću uređivačku politiku, a zatim ustrajati u nezavisnosti i njenom provođenju.

HR Pojedina novinska udruženja i novinari zastupali su ideju da se manjinski mediji trebaju tržišno ponašati i projektno financirati kao mediji civilnog sektora umjesto redovitog sufinanciranja od države. Kakvo je Vaše mišljenje: mogu li manjinski mediji opstati na tržištu bez redovitog sufinanciranja?

Sigurna sam da ne mogu. Iсуviše je mnogo ograničavajućih faktora. To je toliko značajna i kompleksna oblast da zasluуuje temat, a ne samo kratak odgovor na jedno pitanje.

HR Kako Vam danas izgleda profesija – novinar? Kakva je razlika u odnosu na prethodne generacije, i ima li budućnost klasično novinarstvo kakvo je bilo u tiskanim medijima nekada u konkurenciji s društvenim mreжama, internetom općenito i elektroničkim medijima?

Nove digitalne medijske tehnologije već su dovele do ozbiljnih društvenih i obrazovnih promjena. Već danas takozvana net generacija digitalnih urođenika ima sasvim drugačije komunikativne potrebe i navike od nas koji smo prema **Prenskom** digitalni dođоši. Mediji za tu generaciju moraju biti, i već jesu, potpuno drugačiji. Čini se da je ovo doba u stvari smjena po opsegu i posljedicama ista kao smjena usmenog predanja i knjiуevnosti s tiskom nakon što je **Gutenberg** osmislio kako će na brži i jeftiniji način objavljivati knjige i na kraju krajeva i novine. Sve se tada potpuno promijenilo. Mislim da danas također svjedočimo jednoj takvoj radikalnoj smjeni s pisanih i elektroničkih tradicionalnih medija na onlajn nove medije koji su u još neistraženom virtualnom prostor-vremenu koje ima svoje izazove, ali i ograničenja. Ono što ih čini tako privlačnim jest neizmјerno područje kreтаivnosti koje nudi toliko mogućnosti da toga još nismo ni svjesni. Ali povijest nas uči da, barem do sada, novi mediji nisu nikad sasvim poništili stare. Oni su preživjeli, ili u već poznatom (tisak je preživio pojavu i radija i televizije iako su proroci bili skeptični, kino je nadživjelo i čak postalo аtraktivnije nego ikad do sad, iako su svi mislili da će ga televizija zatvoriti, a onlajn gledanje filmova potpuno uništiti) ili u nekom ponovljenom obliku (danas, recimo, radio na internetu, tv na internetu, novine onlajn...). Dakle ja sam »optimistkinja« (istovremeno i optimistkinja i pesimistkinja). Pitajte me za nekoliko godina isto, nadam se da ću imati spremniji i bolji odgovor.

Škola s kutkom uspomena

Na Kelebići postoje zgrade obje stare škole, podignute vjerojatno krajem devetnaestog stoljeća. Jedna od njih, koja se nalazi na kutu Puta Edvarda Kardelja i Ulice Károlya Cseha, korištena je u obrazovne svrhe do 1991. godine, kada je za učenike nižih razreda u selu izgrađen nov školski objekt u Ulici Veljka Vlahovića. Danas se za potrebe školovanja djece iz ovog kraja koristi taj noviji objekt podignut na velikoj površini nekadašnjih vinograda i voćnjaka, jer je planirana i izgradnja dvorane za tjelovježbu, što ipak nije realizirano.

Stara škola u kojoj su đaci pohađali nastavu do izgradnje nove nalazi se na vrlo zanimljivom mjestu; svega je nekoliko kuća dijeli od velike Kelebijske šume. Tu, u susjedstvu, nekada je izgrađena i kuća za učitelje s dva stana. Kada je isplanirana izgradnja nove škole, stara školska zgrada je prodana *Ogrevu* i *Subotičanki*, vremenom mijenjajući namjene, a danas je prazna i ruinirana.

Nova školska zgrada sagrađena je za svega godinu dana iz samodoprinosa stanovnika Kelebije, sredstava Općinskog i Pokrajinskog fonda za obrazovanje i školskog proračuna. Svečano je otvorena 2. rujna 1991. godine. Svih tih događanja sjeća se **Irén Burány**, učiteljica u staroj i novoj kelebijskoj školi od 1985. do 2011. godine. U međuvremenu su u visoko drveće stasali borovi u dvorištu nove škole, koje su učitelji i đaci iz saksija sadili uređujući okruženje tada tek izgrađenog objekta.

Kelebijska škola ima vrlo zanimljiv kutak koji njeguju već nekoliko godina. Nazvan je »etno kut«, a prepun uspomena iz prošlosti obitelji učitelja i djece. Tu je kolijevka, staro glačalo, čupovi, miljei ručno ukrašeni, stare slike iz albuma i mnogi drugi detalji koji podsjećaju djecu na život predaka.

Fotografija nekadašnjeg obrazovnog objekta je iz školskog ljetopisa iz 1990. godine.

Dribling

Za naslov sam, umjesto izraza »dozvoljena varka«, odabrao ovu podrijetlom englesku riječ nastalu u nogometu (dribbling) koja danas i u ostalim sportskim igrama s loptom: košarka, rukomet, vaterpolo... označava varku, tijelom ili s loptom, protivničkog igrača da bi se na dozvoljeni način postigao pogodak: gol, odnosno koš. Uglavnom, radi se o dozvoljenoj varci kako bi se postigao određeni cilj, efekt. Ako ovu riječ primijenimo u javnom životu u obliku »politički dribling« možemo konstatirati da naši političari, odnosno Vlada, u cilju postizanja određenog efekta također primjenjuju metodu političkog driblinga. U ovom slučaju protivnički igrači smo mi sami građani, odnosno birači. Jedan od najčešće primjenjivanih driblinga je manipuliranje statističkim podacima. Naravno, svaka iole uređenija zemlja ima i svoje regionalne ali i centralni statistički ured, čiji podaci važe za mjerodavne i služe za razne svrhe: u privredi, znanosti, planiranju itd. Primjera radi, regionalno planiranje je danas nezamislivo bez popisa stanovništva, koji se kod nas uglavnom događa svakih deset godina. Na teritoriju današnje Srbije ovakav popis je vršen: 1945., 53., 61., 71., 81., 91., 2002. i 2011. godine. Naravno, za ozbiljniju analizu interesantno je uspoređivanje tih podataka, ali upravo u tome je bit driblanja s podacima. Pitate se zašto? Odgovor je jednostavan: bitna je metodologija prikupljanja i obrade podataka, kao i teritorijalna podjela promatranog područja. Problemi se usložnjavaju prilikom promjene »gazde« određenog teritorija što je na našim prostorima dosta čest slučaj u proteklih stotinjak godina.

Popis u južnoj Pokrajini

Po važećem Ustavu (usvojenom 2006.) u preambuli piše: ...da je »Pokrajina Kosovo i Metohija sastavni deo teritorije Srbije i da ima položaj suštinske autonomije«. Ustav ne razrađuje ili objašnjava što znači pojam »suštinska autonomija«. Možda to da posljednja dva popisa stanovništva na teritoriju Kosova nisu provedena? S popisom iz 2011. godine bilo je i drugih problema: u Sandžaku je pozvano bošnjačko stanovništvo da bojkotiraju popis. Isto se dogodilo u općinama Bujanovac i Preševo, gdje je većinsko albansko stanovništvo također izbeglo popis; koji je djelimično bio uspješan u Općini Medveđa, gdje je većinski srpski narod. Bilo je i tehničkih problema: zbog nedostatka sredstava, umjesto u travnju, popis je održan u listopadu, trajanje je planirano od 1. do 5. u tom mjesecu, ali naknadno je produženo do 18. a negdje do 20. listopada. Interno raseljene osobe s Kosova računane su kao stalno stanovništvo. Postavljam pitanje: koliko, zapravo, stanovnika ima naša država? Koliko ima glasača?

Evo odličnog materijala za »driblanje podacima«. Moguće da su izvjesne osobe popisane i dva puta, jednom kao stalni stanovnici drugi put kao interno raseljene. To daje mogućnost za razne zloupotrebe. Kakav je nivo i kvaliteta planiranja kada popis, i to u najvećim gradovima zemlje, umjesto pet traje dvadesetak dana? U Vojvodini je sve bilo u roku, osim Novog Sada.

Kolika je prosječna zarada?

Da podijelim ova moja razmišljanja s čitateljima potakla me je jedna, skoro neprimijećana, vijest da će se u ovoj godini prosječne neto zarade, bez poreza i doprinosa, računati po novoj metodologiji. Pošto su ovi podaci zaista javni, jer svakog mjeseca se objavljuju u Službenom glasniku RS; nisam bio lijen i malo sam ih istraživao, pokušajući da vas što manje gnjavim brojkama. Naravno, i tu sam naletao na »metodološke zamke«.

Naime, do 2010. godine statistički podaci bili su iskazani za ove teritorije: Republika Srbija ukupno; Centralna Srbija, Vojvodina i Beograd. Od 2011. godine uvodi se nova statistička teritorijalna podjela: cijela RS, Srbija-Sjever, Beogradska regija, Regija Vojvodine, Srbija-Jug, Regija Šumadija i zapadna Srbija, Regija južne i istočne Srbije, Regija Kosova (bez podataka). Znači, statistički postoji regionalna podjela. Prosječna zarada na razini cijele Republike (gledao sam prosinac) 2010. godine iznosila je 39.580 dinara; 2014. godine, kada je nova politička garnitura stupila na scenu, iznosila je 49.970 dinara; a na koncu 2017. nakon »spašavanja od bankrota« i smanjenja plaća i mirovina u studenom je iznosila 47.576 dinara, znači za dvije tisuće manje nego prije tri godine. Eto materijala za dribling, jer po nekima ovo su sjajni rezultati, a prema drugima (nedobronamjernima i svemu suprotstavljenima?) su katastrofalni. A ovo je vrh ledenog brijega. Primjerice: zašto su zarade u Beogradskoj regiji (58.902 dinara) više za 17.892 dinara od regija južne i istočne Srbije (41.010), što, priznat ćete, nije baš malo? Analiza samo ovih podataka zahtijeva daleko više prostora od ovog feljtona.

A gdje je domaćin?

Drugo lice
Subotice

Krajem prošle godine na sjednici Skupštine grada usvojen je prijedlog Odluke o maksimalnom broju zaposlenih na neodređeno vrijeme u sistemu lokalne samouprave po kojemu će biti ugašeno 215 radnih mjesta.

Na temelju te Odluke, zaključno s 22. siječnjem, za 37 mjesnih zajednica ostalo je 11 tajnika koji su raspodijeljeni u više MZ, odnosno pojedini tajnici obavljaju posao za dvije ili više MZ. Ostali tajnici su od tog datuma tehnološki viškovi.

Tako, na primjer, od protekloga tjedna MZ Mala Bosna više nema tajnika koji će sjediti svakog dana nekoliko sati u uredu,

primati pozive i rješavati tekuće probleme mještana, nego će im dva puta tjedno dolaziti tajnik iz Žednika. Jedan tajnik će raditi u Tavankutu tri dana u tjednu, a u Mirgešu dva dana, sljedeći će biti u Novom Žedniku tri dana tjedno, a dva u Đurđinu itd. Iz Grada naglašavaju da ovom Odlukom nisu ukinute mjesne zajednice i da će one i dalje moći funkcionirati kao i do sada.

Međutim, mještani prigradskih naselja ne misle tako. Naravno, razočarani su u prvom redu oni koji su dobili otkaz, ali i svi ostali. Kako su nam rekli, tajnik koji je svakodnevno bio na raspolaganju mještanima bio je na neki način domaćin sela. Sada njega više nema, a zamijenio ga je neki »stranac« iz drugoga mjesta i pitanje koje se svima javlja je što je sljedeće, što će se racionalizirati? Liječnik? Poštar? Autobus? Pitanje je opravdano, jer pojedina sela su nedavno i iskusila što je racionalizacija na nekom od navedenih primjera.

Rečeno je da je ovakva odluka Grada u duhu restriktivnog zapošljavanja. Kada bi netko mještanima MZ obećao da će njihovo selo dobivati i dalje istu količinu sredstava te da će se zbog uštede na manjoj plaći tajnika novac ulagati u npr. školu, ambulantu, eventualni vrtić, adaptaciju trotoara, ceste, vodovodne mreže, izgradnju deponija, vjerujem da bi puno manje bilo onih koji se zbog ove odluke bune. Ovako se stječe dojam da su sela nerentabilni organizmi, samo na teretu gradu, pa i državi. Najviše novca bi u kasi ostalo kad bi se stavio katanac na svako, kad bi svi živjeli u gradu. Jednom gradu – Beogradu. Tad bi racionalizacija bila najveća.

J. D. B.

In memoriam

JOSIP STANTIĆ (1936. – 2018.)

U nedjelju, 21. siječnja, u 82. godini, u Subotici je preminuo doktor ekonomskih znanosti i glazbeni stvaratelj **Josip Stantić**. Rođen je 1936. u Subotici. Osim kao ugledni ekonomist, u javnosti će ponajviše ostati upamćen kao glazbeni stvaralac, posebice u području tamburaške glazbe. Bio je učenik te kasnije član orkestra glasovitog umjetnika tambure Pere Tumbasa Haje, čijega je djela kasnije bio veliki promotor. Godine 1959. objavljena je knjiga *Noć na Paliću*, koja sadrži skladbe Pere Tumbasa Haje i Josipa Stantića. Osim skladbi, pisao je i tekstove pjesama. Skladao je šansone i pjesme u duhu narodne glazbe. U povodu 60 godina njegova glazbenoga stvaralaštva, 2012. objavljena je knjiga njegovih skladbi i tekstova. Kao skladatelj,

sudjelovao je na više festivala u zemlji i inozemstvu, među kojima i na *Festivalu bunjevački pisama* te *HosanaFestu* u Subotici. Bio je i voditelj tamburaškog ansambla *Sljedbenici Tumbasa Pere Haje*.

Pokopan je u srijedu, 24. siječnja, na Kerskom groblju u Subotici.

Pokladno Druženje na Etnosalašu *Balažević*

Predstavljena knjiga *Sa šporelja u majkinoj kuhni*

»Kuhar opisuje kakvi su običaji kod Bunjevaca i dani su recepti nekadašnjih starih jela, koja su kuhale moja majka i mama. To sam htjela sačuvati od zaborava i prenijeti na mlade generacije«, kaže autorica Hilda Heinrich

bunjevačka jela iako su ona nastala pod utjecajem i drugih naroda.

Trajan spomen

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** smatra da još ima prostora za istraživanje i pisanje o bunjevačkim Hrvatima te da je ova knjiga vrijedan doprinos prikazu tradicijske kulture.

»Kada je u pitanju tradicijska kultura, previše je napisano o običajima, o nošnji, a kada su u pitanju drugi segmenti tradicijske kulture kao što su slobodno vrijeme, svakodnevni život, ishrana, dječje igre... kod Bunjevaca slabo je istraživano i zapisano. S knjigom gospođe Hilde Heinrich dobiveno je reprezentativno, monumentalno djelo kada je u pitanju kultura ishrane, ne samo kada je riječ o vrsti i broju jela nego i kada je u pitanju kontekst s uvodom gdje se kaže da je jelo kod Bunjevaca pratilo ono što se zaticalo u prirodi, pa kada je i u pitanju način čuvanja određenih namirnica, ali i kako su se one pripravljele. Ova knjiga prikazuje da su bunjevački Hrvati priređivali, pripravljali, čuvali i proizvodili ono što se ovdje dalo proizvesti, što se dalo ovdje uzgojiti«, rekao je Žigmanov i istaknuo da će knjiga Hilde Heinrich biti jedan trajan spomen na ono što se nekoć jelo na ovim prostorima i čuvar od zaborava starih recepata.

Među gostima bio je i **Željko Šeremešić**, predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštora, koji se osvrnuo na razlike bunjevačke i šokačke kuhinje:

»Šokačka i bunjevačka kuhinja su slične, s tim da Šokci više preferiraju kuhanu hranu. Također se Šokci oslanjaju na prirodu, odnosno onaj dio kao što je šuma i voda, znači na divljač i ribu.«

Predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* **Ladislav Suknović** kaže da *Gubec* organizira disnotor s idejom da se ljudi okupe i druže te da će knjiga *Sa šporelja u majkinoj kuhni* pridonijeti promoviranju bunjevačke gastronomije.

I. D.

Blagdanom Sveta tri kralja završava božićno vrijeme i počinje vrijeme poklada, vrijeme koje se provodi u druženju i veselju, kada se prave »disnotori« (kolinja) i prela. U tom duhu su članovi Hrvatsko kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* u društvu gostiju na Etnosalašu *Balažević* 20. siječnja organizirali druženje uz kušanje domaćih, tradicionalnih jela: *žmara*, *ciganj pečenja*, *pečene divenice*, *fanaka*, kuhanog vina, a sve zahvaljujući dugogodišnjem donatoru **Ivanu Duliću** iz Đurđina.

Stari recepti

Program tavankutskog pokladnog druženja obogaćen je predstavljanjem prvog bunjevačkog kuhara *Sa šporelja u majkinoj kuhni*, autorice **Hilde Heinrich**. Knjiga ima 150 recepata uz ilustracije, a podijeljeni su na tematske cjeline *Čorbe*, *Kuvana ila*, *Pečena ila*, *Sosovi*, *Salate*, *Bunjevački specijalitet*, *Ila od mlika*, *Slani kolači*, *Slatki kolači*, *Dunc*, *kompot*, *pekmez*. Knjiga je napisana na bunjevačkoj ikavici, a Heinrich je u njoj prenijela stare recepte svoje majke i mame, a neke recepte je sakupila i od starijih ljudi u Subotici i okolnim mjestima – Tavankut, Mala Bosna, Bajmak i Đurđin.

»Danas konačno predstavljam moj bunjevački kuhar na kojem sam radila sigurno desetak godina, skupljala recepte i pisala tekstove... Konačno sam pronašla sponzore koji su mi financirali tiskanje. Kuhar opisuje kakvi su običaji kod Bunjevaca i dani su recepti nekadašnjih starih jela, koja su kuhale moja majka i mama. To sam htjela sačuvati od zaborava i prenijeti na mlade generacije«, kaže autorica i dodaje da je predstavila autentično

Srđan Simijanović, subotički snimatelj

Uvijek među prvima

***Za Subotičane kaže da su specifični klijenti zbog dvije stvari – žele imati što više snimljenog materijala sa svadbe i snimku hoće odmah! *
Sljedeća novina koju želi uvesti u svoj rad je snimanje u virtualnoj realnosti***

Jedan od najpoznatijih subotičkih snimatelja **Srđan Simijanović** kameru i film zavolio je još u srednjoj školi, a danas se može pohvaliti s dvadeset godina iskustva u snimanju svadbi, spotova, reklama i kratkometražnih filmova.

Po zvanju je diplomirani ekonomist i bavi se internet marketingom, za vrijeme studentskih dana svirao je i pjevao u grupi *Iskon*, a za snimanje kaže da mu je hobi.

Do nedjelje u dva

»Sa 17 godina sam išao u školu filma gdje sam upoznao redatelja **Želimira Žilnika** i snimatelja **Zvonimira Sudarevića** koji su me puno toga naučili, naročito Sudarević s kim i dalje surađujem. Ondje se rodila moja ljubav prema snimanju i filmu koja traje sve do danas«, kaže Srđan i dodaje da je, pošto je na fakultetu naučio kako znanje o snimanju može prodati, počeo raditi kratke filmove za firme i organizacije (snimao je kratkometražne filmove za udrugu *Naša djeca*, film o 15 godina obrazovanja na hrvatskome...), te snimati razne događaje, a kaže da ga Subotičani najviše znaju po snimanju svadbi.

Kako i ne, kad ih snima već 20 godina! Zovu ga i iz drugih mjesta, pa i država, ali on u šali kaže da ne voli ići ondje odakle se ne vidi toranj Gradske kuće. Za Subotičane kaže da su specifični klijenti zbog dvije stvari – žele imati što više snimljenog materijala sa svadbe i snimku hoće odmah!

»Trend je da se snimaju svadbe od pola sata, sat i ne više od toga. E sad, Subotičani su specifični zato što *nane i baće* hoće sve imati u snimci. Morao sam se prilagoditi i jednoj i drugoj ciljnoj grupi pa tako montiram dugačku verziju gdje je sve i kratku verziju od sat, sat i pol. Popularna je i ona vrlo kratka verzija od nekoliko minuta koja se lako podijeli na Facebooku. Također, Subotičani su karakteristični jer žele gledati snimku odmah iako se na primjer, u Hrvatskoj na gotovu snimku čeka od pol godine do godinu dana. Kod mene se na montažu čeka minimum nekoliko mjeseci i to mladenci znaju kad me angažiraju«, kaže Simijanović.

»Imao sam kameru i znao sam raditi s njom. Znao sam i da postoji i to 'snimanje svadbi', ali nisam baš točno znao što se na njima sve događa. Bio sam klinac kad sam s roditeljima išao u svadbe, ali ih nikad nisam promatrao okom snimatelja. Prva koju sam snimao mi je bila svadba na Hajdukovu, mađarska svadba u kojoj ništa nisam razumio. Dogovor s domaćinom je bio da snimim dvije kazete, odnosno šest sati materijala. Nakon sat i pol vremena trake mislio sam da ne mogu više, jer su sve vrijeme plesali dva lijevo, dva desno. Već mi je i mozak u tom dvočetvrtinskom taktu počeo funkcionirati. Rame me je bolje lo od kamere i da nije bilo mog oca koji mi je tad pomagao u snimanju, odustao bih sigurno. Iako sam kad se završila svadba rekao da neću više nikada to raditi, predomislio sam se kad

sam na kraju večeri u ruke dobio honorar. Sljedeća svadba koju sam snimao bila je bunjevačka i trajala je sutradan do dva poslijepodne u nedjelju. Tad sam vidio da nema lake zarade, što god se radi«, kaže Simijanović i iskusno dodaje da sada već oko šest sati ujutru može procijeniti koliko ima »kandidata« koji će se kući pratiti uz tamburaše, te ode preparkirati auto u hlad kako u podne kad se završi veselje, ne mora ući u vreo auto.

Srđan kaže da je snimanje zanat kao i svaki drugi te da je u ovom slučaju najbitnije pomoću kadrova znati ispričati neku priču.

»Mi snimatelji se razlikujemo po načinu rada. Ako želite uspjeti u ovom poslu, potrebno je naći neki stil koji je prepoznatljiv i koji klijenti znaju cijeniti. Sada ljudi znaju što mogu očekivati od mene – da neću snimati cijele numere statično i iz jednog mjesta, da snimka neće biti dosadna i da će na kraju dobiti interesantan materijal koji sam i sam pogledao najmanje pet-šest puta dok sam montirao«, kaže on i dodaje da voli biti drukčiji od drugih te da uvijek traži nove izazove.

»Ne volim kad mi netko kaže: 'E to mi se sviđa, hoću isto tako!' Klijentima predložim kako bih ja to snimio u razgovoru s njima i na kraju uglavnom budu zadovoljni. Volim praviti čiste rezove kako bi sve bilo filmskije i nerado koristim pretapanja. Ne volim puno efekata i ne volim puno drona. Svi sad forsiraju dron, ali njega treba znati koristiti umjereno. Na primjer, za muzičke spotove koje sam radio posljednjih nekoliko godina nigdje nisam ni koristio dron. Treba imati mjeru u svemu«, kaže Srđan.

Iako mu se sezona svadbi završila u listopadu, kaže da se i danas budi s košmarom da nije stigao na vrijeme u svadbu, da mu se ispraznila baterija, da nema mjesta na memorijskoj kartici...

»Ranije sam se budio zbog ispita, a sad su to svadbe. Nije to tako lako kao što izgleda, veliki je to stres.«

Renault 4

Srđan kaže da uvijek voli biti prvi u svemu. Tako je kad se gleda Sjevernobački okrug prvi u svadbama počeo koristiti *go pro* kameru koju je lijepio na aute, čaše, torte, tacne od konobara... Za potrebe snimanja svadbi prvi je koristio kran, dron, prvi je snimao u HD kvaliteti, a posljednje novine koje je uveo su snimanje u 4 K kvaliteti i stabilizator snimanja.

»4K snimka ima četiri puta bolju rezoluciju nego HD, a stabilizator snimanja, odnosno *gimbal* u tri ose stabilizira kameru, tj. fotoaparat. Ranije su kamere bile velike i teške i stoga stabilne jer su se nosile na ramenu, novije su imale stabilizator u objektivu, a od prije nekoliko godina se za snimanje više ne koriste kamere već fotoaparati. Oni imaju bolju sliku od kamera ali nemaju u sebi stabilizator pa se stvorila potreba za korištenjem *gimbala*«, kaže Simijanović i dodaje da je svoju posljednju kameru prodao prije dvije godine i od tada sve snima fotoaparatom.

Sljedeća novina koju želi uvesti u svoj rad je snimanje u virtualnoj realnosti.

»Postoje kamere koje snimaju u 360 stupnjeva. Ukoliko bih je imao, stavio bih je na stativ izdignut u visini očiju te bih s njom mogao snimati sve oko sebe, vjenčanje, tulum, šetnju... Za gledanje takve snimke potrebne su specijalizirane naočale, a korisnik bi uz pokrete glavom sam odlučivao što će gledati u danom trenutku – hoće li to biti ples mladenaca, solo na gitari ili nešto treće što se događa u istom trenutku. To znači da možete sjediti doma i gledati cijelu svadbu onako kako želite«, kaže Simijanović.

Njega Subotičani, osim preko snimanja, znaju i po nesvakidašnjem autu – oslikanoj renault četvorci.

»Na fakultetu sam naučio koliko je marketing važan, napose marketing ličnosti. Tada sam oslikao auto i ljudi su me prepoznávali«, kaže Simijanović.

Auto mu je *air brushom* oslikao prijatelj iz djetinjstva **Željko Garić** koji je završio Akademiju umjetnosti, a na njemu je naslikana vatra i tema iz jednog **Tarantinovog** filma, kojeg je Simijanović veliki fan.

Ipak, zbog nedovoljne sigurnosti koju je auto pružao Srđan ga je nedavno ipak zamijenio drugim, »običnim« autom.

»Pošto sad idem u svadbe s opremom vrijednosti novog auta, ne mogu sve to ostaviti u renault 4 koji se ne može zaključati. Prošle godine sam dobio i dijete, a za renault se ne može reći da je baš siguran auto pošto nema niti pojaseve na zadnjem sjedalu ni *airbagove*, tako da sam ga poklonio stricu i sad ga on vozi po Novom Sadu«, kaže on.

J. Dulić Bako

Josip Čuzi iz Monoštora čuva jedan zaboravljeni zanat

Ribar plete mrežu svoju

U Monoštoru se nekada ribolovom bavila skoro svaka druga kuća. Bilo je i ribe, a bogami i ribara. A ono što ribarima treba su mreže, vrške i čerenci, jer bez tog se na vodu nije ni kretalo. Ali kako su profesionalni ribari postali rijetko zanimanje i u selu koje je sa sviju strana okruženo vodama, tako su polako nestajali i oni vični pletenju ribarskih mreža. Jedan od rijetkih koji ovaj stari zanat još ima u svojim prstima je **Josip Čuzi**. I ne samo to već je ovom vještinom »zarazio« i svog četrnaestogodišnjeg sina.

Dok je Monoštora bit će i ribara

Priča nam Josip kako su u ona nekadašnja vremena na vodu išli muškarci, a žene su ostajale kod kuće i plele mreže. Tako je i nje-

ga pletiti ribarske mreže naučila jedna baka. Zapravo, i nije ga baš naučila već mu pokazala ono osnovno što se treba znati u ovom zanatu. A bilo mu je tada samo 15 godina.

»Vidjela je da imam volju, a nikako mi nije išlo. Trebala su mi čak tri dana da naučim kako se pravi čvor. I prvo što sam ispleo bio je jedan mali čerenac. Onda me je u svoje ruke uzeo naš seoski majstor ovog zanata i naučio me svemu što treba znati jedan vrsni pletač ribarskih mreža«, kaže Josip, nekadašnji profesionalni ribar.

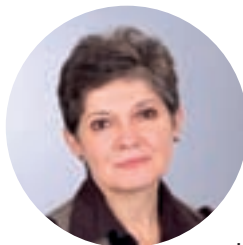
Od tog posla odavno se više ne može živjeti jer kako kaže Josip dozvola za privredni ribolov košta godišnje 1.200 eura, a uz ostale troškove koje treba pridodati taj posao sa sadašnjim stanjem ribljeg fonda više se ne isplati. Nema Josip stalni posao, pa mu ovaj s pletenjem ribarskih mreža, vrški i meredova znači više od hobija.

 Josip Čuzi i Marijan s kanalskom mrežom

Tjedan u Somboru

Ovdje ni rode ne dolaze

Nova godina, gledajući iz kuta nataliteta u Somboru, i nije počela baš slavno. Na prvu bebu čekalo se čak tri dana. Kažu u somborskom rodilištu to se nije dogodilo desetljećima unazad. Ali oni koji prate statistiku broja porođaja u somborskom rodilištu

i nisu pretjerano iznenađeni što se tek trećeg siječanskog dana začuo plač prve bebe u ovoj godini. Statistika kaže da je u 2017. godini rođeno tek 952 bebe (uključujući tu i nekoliko beba migranata), godinu dana ranije prvi puta je zaplakalo 978 beba, a 2015. godine 1.038. I ove iznijete brojke odnose se na broj porođaja u somborskom rodilištu, što će reći da je broj malih Somboraca još manji, jer se u ovom rodilištu rađaju i djeca iz odžačke i apatinske općine. Tu sumornu statistiku (barem donekle) trebale bi popraviti mjere kojima grad iz gradske kase pomaže roditeljima. Tako se jednokratno za prvu bebu dobiva 20.000 dinara, a sve obitelji koje imaju pravo na dječji doplatka za svako rođeno dijete (bez obzira bilo ono prvo, drugo, treće...) dobivaju 50.000 dinara. I to nije sve. Za umjetno potpomognutu oplodnju također se našlo novca u gradskoj kasi. U sumi sve je to 18 milijuna dinara. Malo ili puno? Malo, ako tih 18 milijuna trebaju biti jedini i presudni razlog da se u Somboru rađa više djece. Malo, ako naspram tih 18 milijuna stoji milijun razloga koji su doveli do onih sumornih podataka iz statistike somborskog rodilišta. Malo, ako tih 18 milijuna treba biti razlog da 100, ili barem 10 mladih bračnih parova raspakira već zatvorene kofere i odustane od puta koji ima samo jedan pravac. Malo, ako naspram tih 18 milijuna stoji dvoje tridesetogodišnjaka, bez posla, bez stana, bez budućnosti, koji sutra trebaju biti nečiji roditelji.

I ako vas je od svega ovoga sada zaboljela glava, držite se dobro, jer u protivnom dobro vam se ne piše. Na CT skener glave zaboravite. Kažu, ne radi. Ne radi niti onaj u Subotici. Pa cijela Bačka hrli u Vrbas. Ili barem onaj njen dio koji živ stigne (i dočeka) do Vrbasa. Tu trebaju odrastati oni koji se tek rađaju?

Z. V.

»Upravo to što više nema onih koji pletu mreže meni je bio motiv da naučim ovaj zanat. Skoro više nitko ne plete mreže, ali one se ipak traže, jer će u Monoštoru dogod ima vode biti i ribe, a dok ima ribe bit će i ribara«, kaže Josip.

A prvo što se mora naučiti jest pravljenje čvora. To je osnov, od toga se kreće. Zatim se uči ravno pletenje, pa platenje u krug, oduzimanje, dodavanje. Kaže Josip da je to lijep zanat i nije ga teško naučiti, a preduvjet je volja.

»Osnovni materijal je svileni konac. Sada ga je lako naći i na naše tržište stiže iz Turske i s Tajlanda i ima ga u raznim bojama. Osnovni alat su igle i pločice pravokutnog oblika, ali različitih dimenzija. To su zapravo kalupi koji omogućuju da svako okce na mreži budu iste veličine«, kaže Josip.

Kao i u svakom zanatu, i ovdje su važni iskustvo i vještina. Josipu danas za pletenje krila vrške treba oko četiri sata. Njegovom sinu, koji je početnik u ovom poslu, dva do tri dana. Za kompletnu vršku, što podrazumijeva platenje i montažu obruča, Josip utroši dva dana.

»Volim to raditi. Jednostavno, kada su mi u rikama igla i konac i kada sjednem pletiti ruke same rade. Rano ustajem, i već u četiri sata sjedam i pletem. Može se nešto i zaraditi. Posla ima stalno«, kaže Josip.

Soca na sina

Josipov sin **Marijan Čuzi** još je u osnovnoj školi, a već vješto barata iglom i svilenim koncem i Josipu je velika pomoć.

»Pletenje mreža naučio sam naravno i od tate. Njegova ideja bila je da me nauči, ali ne po svaku cijenu, ako ja to ne želim. Probao sam, svidjelo mi se i tako sam krenuo učiti. Tijekom ljeta, kada nema nastave, ja pomažem tako što pletem krila za vrške. Na neki način dijelimo posao«, kaže Marijan.

Uz dobrog učitelja tri dana su mu bila dovoljna da nauči sve što je osnovno u ovom zanatu. Ostalo dolazi s iskustvom. Uz osmijeh Marijan kaže da se i danas događa da pogriješi, pa onda para i ispočetka sve, ali ni to nije teško, jer svojih draži ima i ispravljati vlastite pogriješke. Za mrežu ili vršku neke prosječne veličine mladom Marijanu treba oko dva dana. Naravno, tata je uvijek tu da priskoči u pomoć ako negdje zapne.

»Mojim vršnjacima to baš i nije zanimljivo i rijetko koga od njih tako nešto uopće interesira da vidi, a kamoli da nauči«, kaže Marijan.

Ima njegov tata Josip volju da nauči još nekoga, ali kaže mlade to uopće ne interesira.

»Neće da dođu ni da vide, a kamoli da nauče. Ne moraju praviti za druge, ali neka znaju isplesti neku manju vršku ili čerenac za sebe«, kaže Josip.

Novi trendovi nisu zaobišli ni ovaj zanat, pa se danas strojno od najlona pletu mreže, ali Josipu to nije konkurencija, jer još uvijek ima onih koji će se radije odlučiti za ručno pletenu mrežu od svilenog konca. Tako su Josipove mreže stigle i do Trstenika i Hrvatske. A osim mreža, Josip plete i ljuljaške, mreže za boce, također ručno i također od svilenog konca. A kada ostavi igle i mreže, Josip se za ovih zimskih dana laća mesarskog noža, a s proljeća i ljeta, kada turisti pohode Monoštor, kotlića i paprikaša. I to mu od ruke ide.

Zlata Vasiljević

Uspješna suradnja Caritasa Srijem i Rotari kluba iz Stare Pazove

Prevenција u službi smanjenja rizika

*Zajedničkim naporima i aktivnostima napravljeni su vjetrozaštitni pojasevi, očišćeni i ponovno osposobljeni kanali za odvođenje atmosferskih padalina * Caritas Srbije uputio je donaciju staropazovačkoj općini koja se sastojala od 1.800 stabala jasena i javora*

»Smanjivanje rizika od elementarnih nepogoda« naziv je projekta koji je tijekom protekle tri godine proveo *Caritas Srbije*. Projekt je započeo 2014. godine kada su elementarne nepogode pogodile Srbiju. Tada se *Caritas Srbije* aktivno odazvao pozivu za pružanjem humanitarne pomoći ugroženom stanovništvu. Tijekom realiziranja projekta ostvarena je uspješna suradnja s lokalnim samoupravama u Srijemu: Starom Pazovom, Golubincima, Šidom, Zemunom, Slankamenom, Beočinom, Čerevićem, kao i sa svim ostalim zainteresiranim institucijama ovih općina. Realiziran je i veliki broj edukativnih aktivnosti. Educirano je više od 1.000 đaka i nastavnog osoblja, a prilikom predavanja u pojedinim mjestima u Srijemu prisustvovalo je nekoliko desetaka mještana. Zajedničkim naporima i aktivnostima napravljeni su vjetrozaštitni pojasevi, očišćeni i ponovno osposobljeni kanali za odvođenje atmosferskih padalina. Lokalni caritasi su postigli odličan nivo suradnje s lokalnim zainteresiranim stranama i proveli više uspješnih akcija podizanja društvene svijesti, institucionalne izgradnje kapaciteta pa i konkretnih projekata. U svim tim aktivnostima ostvarena je uspješna suradnja i s nevladinim organizacijama. Kako ističu u *Caritasu Srijem*, *Rotari klub* iz Stare Pazove postao im je pouzdan partner. *Caritas Srbije* uputio je donaciju staropazovačkoj općini koja se sastojala od 1.800 stabala jasena i javora. Ona su iskorištena za sadnju vjetrozaštitnog pojasa na putnom potezu Stara Pazova – Golubinci u dužini od 4,5 kilometara. Akcija sadnje je realizirana u suradnji s *Rotari klubom* Stara Pazova i JKP Čistoća.

Podići nivo svijesti

Caritas Srbije i *Caritas Srijem* će sa svoje strane nastaviti pružati bezrezervnu pažnju i podršku svim aktivnostima koje imaju za cilj umanjivanje posljedica budućih elementarnih nepogoda i samim tim unaprjeđenje kvalitete života stanovništva.

»Projekt koji je sada završen na teritoriju Srijemske biskupije išao je u dva pravca. Prvi je bio rad s lokalnim samoupravama kako bi se ustanovilo koji su njihovi potencijalni problemi, kako bismo saznali na koji način im možemo pomoći. Drugi dio projekta se odvijao u osnovnim školama gdje smo radili na edukaciji djece«, ističe koordinatore *Caritasa Srijem* **Petar Dujić**, dodajući da su u dosadašnjim provedenim aktivnostima ostvarili uspješnu suradnju s nevladinim organizacijama.

»Nama je iznimno važno umrežiti se s više organizacija koje djeluju na nekom području. Tako smo ostvarili dobru suradnju i s *Rotari klubom* Stara Pazova i planiramo je nastaviti i u narednim godinama. Iznimno je važno raditi i s lokalnim stanovništvom, kako bismo podigli njihov nivo svijesti o prirodnim katastrofama i educirali ih kako se mogu zaštititi u tim situacijama«, navodi on.

Druženje i služenje

Rotari klubovi okupljaju različite ljude i glavni cilj im je pomoći onima kojima je pomoć najpotrebnija.

»Član sam *Rotari kluba* Stara Pazova već osam godina. Osim osjećaja za humanitarni rad, potakla me je i želja da se priključim ovoj organizaciji i radim s ljudima koji imaju želju pomoći lokalnoj sredini. Naši postulati su druženje i služenje. Družimo se i pomažemo kako u našoj sredini, tako i u drugim sredinama gdje postoji mogućnost da se naprave neke konkretne stvari«, kaže slastičar iz Golubinaca i član *Rotari kluba* Stara Pazova **Nikola Gašparović**.

Kako kaže, inicijativa za akciju provedenu na području staropazovačke općine potekla je od Caritasa.

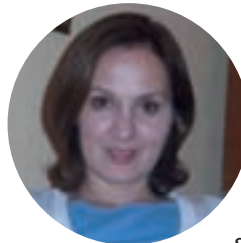
»Mi smo i ranije imali dobre odnose s njima, a suradnja će se nastaviti i ubuduće, jer u ovom dijelu Srijema ima dosta toga da se uradi za dobrobit stanovništva. Kao jedan od mlađih klubova, iz jedne manje sredine, uradili smo dosta toga i imali smo veliki broj akcija. Pobratimljeni smo i s *Rotari klubom* Košice Klasik iz Slovačke od kojih smo dobili donaciju u vrijednosti oko 40.000 eura pomoći (lijekova i hrane)«, ističe Gašparović.

U okviru realiziranja ovog projekta *Caritas Srbije* na nacionalnoj je razini sklopio partnerstva s ključnim zainteresiranim stranama kao što su Ured za javna ulaganja Vlade Srbije, Sektor za izvanredne situacije MUP-a Srbije, kao i s drugim biskupijskim caritasima.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Ohrabrenje roditeljima

Prošlog tjedna Općinu Šid posjetila je ministrica bez portfelja zadužena za demografiju i populacijsku politiku **Slavica Đukić-Dejanović**.

Tom prilikom održala je sastanak s predstavnicima lokalne samouprave, ravnateljima predškolskih i školskih ustanova iz šidske općine, načelnikom Upravnog Srijemskog okruga, kao i predstavnicima ostalih relevantnih institucija s područja Srijema. Ono što je ohrabrujuće jest njena konstatacija da su sredstva u iznosu preko 11 milijuna dinara, koja su šidskoj općini prošle godine bespovratno dodijeljena za sufinanciranje mjera populacijske politike, vrlo korektno iskorištena. Kako je tom prilikom istakla, zadovoljna je što je Općina Šid kroz čitav niz aktivnosti napravila konkretne korake k unaprjeđenju mjera populacijske politike. Na prvom mjestu, kako je istakla, smanjio se broj maloljetničkih trudnoća. Olakšan je rad gerontodomaćica kupovinom električnih bicikala, kako bi one mogle više vremena provoditi sa starijim osobama, a da mlađi sastav obitelji bude više usmjeren na komunikaciju među sobom. Jedna od mjera populacijske politike provedenih u šidskoj općini je i produženo vrijeme dječjih vrtića, a sve u cilju usklađivanja roditeljstva s radom. A populacijska politika nije, kako je rekla, političko već nacionalno pitanje od velikog značaja. Kada je riječ o rađanju djece, ohrabrujuće vijesti dolaze iz staropazovačke općine u kojoj je na temelju podnijetih prijava za roditeljski doplatka za prvo, drugo, treće i četvrto dijete registrirano da je u 2017. godini rođeno čak 635 beba. Skok u rađanju beba u ovoj općini nadmašen je i u odnosu na 2016. godinu kada je rođeno 623 djece. Ovaj podatak mogao bi se povezati s činjenicom da je posljednjih godina staropazovačka općina zbog razvijenosti i mnogih drugih pogodnosti postala sve privlačnija za življenje, pa samim tim bilježi i porast stanovništva. Svake godine se upiše više prvašića u škole, a u nekim školama i za desetak više nego što se sedam godina ranije rodi. A osim državnih poticaja za rađanje djece postoje i lokalni, i to naknada od 30 posto prosječne plaće za prvo dijete, dok potpora za nezaposlenu porodicu iznosi tisuću eura na godinu dana. Uz mjere populacijske politike, gospodarstvo, svakako da bi i ovakvi poticaji lokalne zajednice u nekim sredinama roditeljima bili od velike koristi u vremenu kada se mladi sve rjeđe odlučuju za proširenje obitelji.

S. D.

Prije 50 godina Bačka apostolska administratura podignuta je na rang biskupije (II.)

Veliki izazovi Crkve u Bačkoj

Vrijeme u kojem u suvremenoj Europi ništa više nije ostalo isto kao prije, u svim područjima, počelo je prije točno jednog stoljeća. Završetak I. svjetskog rata donio je mnogima olakšanje, a mnogima brige. Crkvena jurisdikcija u Bačkoj bila je podijeljena novouspostavljenom državnim granicom povučenom krivudavo od Berega do Horgoša, na temelju Trianonskog ugovora potpisanog 4. 6. 1920. godine. To je jedan od ugovora koji su politički i vojno definirali poslijeratno stanje, i kojim su zemlje koje su u ratu pobijedile odredile granice Mađarske prema njezinim susjedima, pa tako i prema Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca (potonjoj Jugoslaviji). Veći dio Kalačko-bačke nadbiskupije, i u odnosu na pučanstvo i u odnosu na teritorij, pripao je Kraljevini SHS, oko 75%. Veći dio katoličkog stanovništva na tom teritoriju, a riječ je o gotovo pola milijuna katolika (koji su činili većinu stanovništva Bačke), bili su Mađari i Nijemci, a manji dio Hrvati, uz župu u Selenči koja je ostala slovačko uporište. Vlasti Kraljevine SHS su nastojale da se i granice crkvenih jurisdikcija poklope s nacionalnim granicama, kao i da se vođenje biskupija povjeri onim kandidatima koji su njima bili po volji. Čini se da u tome nisu uspjele. Dana 10. (ili po nekim izvorima 15.) veljače 1923., Sveta Stolica je osnovala Bačku apostolsku administraturu, a apostolskim administratorom sa svim ovlastima upravljanja imenovala **Lajču Budanovića** (1873. – 1958.), dotadašnjeg župnika župe svete Terezije Avilske u Subotici. Naslovnim biskupom Cisamusa Budanović je imenovan 28. veljače 1927., dok je biskupsko posvećenje primio 1. svibnja te godine.

Područje Bačke počelo je živjeti vjerskim životom neovisno od ostalog dijela nadbiskupije. Potrebno je, kako navodi u opisu Budanovićeve rada **Stanko Kos**, bilo stvoriti središnje ustanove preko kojih će administrator moći uspješno vršiti od Crkve povjerenu službu. Kurija je ustrojena već 20. veljače 1923. Osim nje, obnovljene su crkvene općine, dotadašnje velike župe dijele se na vikarije i ustanovljavaju se nove župe, ustanovljena su četiri arhiepiskopata koji i danas postoje (Katedralni, Bački, Podunavski i Potiski), mnogobrojna katolička društva i bratovštine (obvezatnih je bilo čak 9). Dana 21. rujna 1935. saziva se Sinoda Administrature, čiji je prvi sabor bio 30. lipnja 1936. Najznačajniji plod Sabora je *Codex Bačensis*, obimni zakonik ove partikularne Crkve koji je temeljito regulirao sve oblasti crkvenoga života u okviru 500 prokanona. Malo sjemenište je osnovano 1924., a 1937. je kupljena velika i prigodna kuća u kojoj je počelo raditi malo sjemenište. Golemi rad biskupa Budanovića, neumoran i trnovit čak i ako se vrednuje na temelju današnjih uvjeta, ostavio je snažan katolički pečat u Subotici, koji ona, kao biskupsko sjedište, nosi već točno 90 godina, kao i u cijeloj Bačkoj.

No, novi rat u Europi donio je nove promjene. Nakon proglašenja mađarske vojne i civilne vlasti u Bačkoj 1941. godine, jurisdikciju Bačke apostolske administrature ponovo dobija kalački nadbiskup. Budanović 1. lipnja 1941. biva suspendiran od upravljanja Administraturom, odlazi u Budimpeštu, odakle biva interniran u Mátraverébely. Nakon završetka rata, 13. lipnja 1946., Budanović

ponovo postaje apostolski administrator u Bačkoj, i to ostaje do smrti, 16.3.1958. Budanović, ipak, za pomoćnog administratora dobija **Matiju Zvekanovića** (1913. – 1991.). On je za biskupa posvećen 25. veljače 1956, uz biskupsko geslo »Svima sve«, da bi 19. ožujka 1958. bio imenovan administratorom Bačke apostolske administrature. On odmah kreće u »borbu« za pun kapacitet cr-

Lajčo Budanović, naslovni biskup i upravitelj Bačke apostolske administrature

kvenog ustrojstva u Bačkoj. Imajući u vidu da je u Jugoslaviji bilo još nekoliko apostolskih administratura (oblika privremene crkvene uprave koji se ustanovljuje kada Sveta Stolica procijeni da stanje u pojedinoj zajednici ne dozvoljava utemeljenje biskupije), to svakako nije bio lak posao, posebno cijeneći društvene okolnosti. Ipak, to mu je uspjelo, što neki povezuju i s činjenicom da se radi o vremenu kada pročelnikom Kongregacije za nauk vjere, najvažnije u Rimskoj Kuriji, dolazi dotadašnji zagrebački nadbiskup kardinal **Franjo Šeper**, Zvekanovićev glavni posvetitelj na biskupskom ređenju. Konačno, Zvekanović, koji je bio i sudionik II. Vatikanskog koncila, te jedan od najcjenjenijih biskupa u Jugoslaviji, dočeka da papa **Pavao VI.** svojom bulom *Preclarissima Pauli* 25. siječnja 1968. (na blagdan Obraćenja sv. Pavla) utemelji Subotičku biskupiju, a njega imenuje prvim biskupom ordinarijem. Bula određuje da sjedište Biskupije bude u Subotici, da stolna crkva postane dotadašnja župna crkva Svete Terezije, te da Biskupija bude izravno

subordinirana Svetoj Stolicu. Za prvog zaštitnika biskupije određen je sv. Pavao, a za drugog Prečisto Srce Marijino. *Paulinum*, sjemenište i gimnazija, koju je utemeljio, bila je i dalje je okosnica subotičke Crkve i svoju misiju služenja njoj u katoličkom odgoju i dalje vjerno obavlja, kao jedina od strane države priznata katolička škola u Srbiji. Zvekanović je u punom kapacitetu nastavio službu upravljanja, utemeljivši i svećenički dom *Josephinum*, nekoliko novih župa i vikarija, a sagrađene su tijekom njegove službe i kapele odnosno crkve. Vrijeme je potvrdilo da je Zvekanović bio jedini od tri biskupa koji su bačku Crkvu vodili u cijelosti u mirnodopskom razdoblju.

Liturgijsko slavlje utemeljenja biskupije trajalo je od 29. lipnja do 1. srpnja u Subotici i Baču. Budući da su do sada Subotičkom biskupijom upravljala samo dvojica biskupa, može se smatrati znakovitim što je drugi, sadašnji biskup **Ivan Pénzes**, zaređen za svećenika

na, skupa sa svećenicima i vjernicima u Bačkoj. Ne treba zaboraviti da se to razdoblje završava temeljitom obnovom subotičke stolne crkve, obnovom i posvetom oltara u mnogim drugim crkvama, te da su unutar njega sagrađene i posvećene kapele sv. Augustina na Nosi, Lurdske Gospe u Temerinu, svete Ane u Bogarašu, Srca Isusovog u Bačkoj Topoli, Svete Obitelji na Radanovcu kod Subotice, Svetog Leopolda Mandića na Čantavirskom putu kod Subotice, memorijalna crkva Svete Male Terezije u Senti, te da je u izgradnji vikarijska crkva Svetog Križa u Mirgešu. Ne treba zaboraviti da je do sada za naslov biskupije Pénzes zaređio 58 svećenika, od kojih veliki broj i dalje djeluje u Bačkoj, niti da je prije četvrt stoljeća utemeljio Katehetsko-teološki institut Subotičke biskupije, a da je prije 9 godina blagoslovljen Pastoralni centar *Augustinianum*. Nažalost, iz raznih razloga, od kojih neki

 Biskup Ivan Pénzes, drugi subotički biskup

 Biskup Matija Zvekanović u audijenciji kod pape Ivana XXIII.

upravo prvog dana proslave utemeljenja biskupije kojoj će kasnije doći na čelo. Dotadašnji dekan Kanjiškog dekanata i župnik u Horgošu nije, po vlastitom priznanju, znao ni slutio da će se imenovanje dogoditi, kada mu ga je priopćio nuncij u Beogradu **Gabriel Montavlo** u travnju 1989. Dana 18. lipnja iste godine posvećen je za biskupa. Biskup Pénzes je, uz biskupsko geslo »Ja sam, ne bojte se«, hrabro ušao u 29. godinu biskupskoga služenja i 75. godinu života. To je, prema Zakoniku kanonskoga prava, i prema biskupovoj više puta ponovljenoj najavi, vrlo blizu završetka biskupske službe, o čemu, naravno, odlučuje isključivo papa. Od aktivnih biskupa u državama bivše Jugoslavije jedino je banjolučki biskup **Franjo Komarica** primio biskupsko posvećenje ranije od našega biskupa – 1985. godine, a jedino je hvarski biskup **Slobodan Štambuk** stariji – rođen je 1941. godine.

Prikladno je zahvaliti biskupu Pénzesu za njegovu službu, znajući s koliko teških izazova se ona morala suočiti u posljednjih 30 godi-

nisu potpuno razjašnjeni, u Subotičkoj biskupiji više ne djeluje čak pet udruga redovnica: Kćeri Božje Ljubavi, Sestre milosrdnice, Milosrdne sestre Svetog Križa, služavke Malog Isusa i Marijine sestre od čudotvorne medaljice. Onaj tko je iskusio koliko djelovanje i život sestara među ljudima puno znači jednoj biskupijskoj zajednici, te općenito društvenoj zajednici, razumjet će da je riječ o ogromnom gubitku i znat će cijeniti prisustvo i rad preostalih ženskih redovničkih ustanova u našoj sredini. Družba Božje riječi, oci verbiti, također više nemaju svoju kuću u Bačkoj. Iz istog razloga treba cijeniti što dvije redovničke udruge još uvijek žive i djeluju u našoj sredini. Nedostatak redovničkih zvanja, dakle, još je jedan indikator (ili danak) vremena u kojem Crkva u Bačkoj živi. No, ona je, mnogi ne znaju, općoj crkvi, te crkvenim zajednicama naroda koji u njoj žive, u posljednjih 50 godina dala i ogroman pozitivan doprinos.

Marko Tucakov

Kino na Verušiću

VERUŠIĆ – U subotu 20. siječnja na Verušiću, naselju nadomak Subotice, prvi put u povijesti priređena je filmska večer. Publika je imala priliku pogledati dugometražni igrani film **Rajka Ljubića** *Roko i Julia*. Večeri je nazočilo oko 80 Verušićana i njihovih gostiju.

Roko i Julia je prvi »bunjevački« dugometražni igrani film, a rađen je po motivima **Shakespeareove** tragedije *Romeo i Julija*. Snimljen je 2013. a naslovne uloge u filmu tumače – **Andrea Dulić** i **Martin Sudarević**.

Surčinski zbor u Duboševici

DUBOŠEVICA – Surčinski zbor župe Presvetog Trojstva pod vodstvom orguljašice **Renate Gašpar** sudjelovao je u nedjelju u programu proslave blagdana sv. Vinka u selu Duboševica u Hrvatskoj. Zbor je nastupio pod misom u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. U veselju nakon ručka, nastupio je i surčinski glazbeni sastav *Momci sa Orešca* pod vodstvom **Josipa Crljena**. Posebno se istaknuo i mladi Surčinac **Darko Kendrić** svirajući grčke melodije na buzukiju. Ovo je bilo uzvratno druženje, jer je zbor iz Duboševice gostovao prošle godine u Surčinu.

K. N.

Veliko prelo u Subotici

SUBOTICA – *Veliko prelo 2018.* u organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će održano sutra (subota, 27. siječnja) u dvorani Tehničke škole **Ivan Sarić** u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Na prelu će tradicionalno biti proglašene najbolje »preljske pisme« za koje je ranije raspisan natječaj, a bit će održan i izbor najljepše »prelje«, svojevrsne missice ove manifestacije. Goste će zabavljati tamburaški ansambli *Harmonija* iz Zagreba i *Ruže* iz Subotice.

Marinbal u Lemešu

LEMEŠ – HBKUD *Lemeš* organizira *Marinbal* u Lemešu koji će biti održan u subotu, 3. veljače, od 19 sati i 30 minuta u Domu kulture. Goste će zabavljati tamburaški sastav *Još ovu noć* iz Sombora. Osim dobre zabave, organizatori najavljuju tradicionalni lemeški juneći paprikaš i fanke u ponoć. Cijena ulaznice je 1.400 dinara, a za školarce i studente 700 dinara. Karte se mogu rezervirati na telefone: 061-184-050 i 063-717-20-43.

Z. V.

Književno prelo Hrvatske čitaonice

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica Subotica priređuje XII. *Književno prelo* u petak, 9. veljače, u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 19 sati. Na *Književnom prelu* nastupaju recitatori, pjesnici, pjevači i tamburaši, a početak će i obilježavanje 100. obljetnice rođenja pjesnika **Jakova Kopilovića**. U drugom dijelu večeri studenti glume iz Osijeka izvest će scensku igru *Skriveno u oku* prema motivima istoimene knjige **Helene Sablić Tomić**. Predstavu igraju studenti 2. godine pred-

diplomskog studija glume i lutkarstva Umjetničke akademije u Osijeku, pod mentorstvom izv. prof. art. **Roberta Raponje**, izv. prof. art. **Tatjane Bertok Zupković** i **Katice Šubarić**, ass.

Gupčev bal u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* organizira jubilarni X. *Gupčev bal*, koji će biti održan 10. veljače u sportskoj dvorani Osnovne škole *Matija Gubec* u Donjem Tavankutu. Za zabavu pobrinut će se tamburaški ansambl *Biseri* iz Subotice. Cijena ulaznice, u koju su uračunati večera i neograničena konzumacija pića, je 1.800 dinara. Ulaznice za bal se mogu rezervirati na broj +381 64 201-52-74. Početak bala je u 19 sati.

Šokačka večer u Vajskoj

VAJSKA – HGU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira *Šokačku večer* koja će biti održana 10. veljače u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala, s početkom u 19 sati. Na večeri će svirati tamburaški sastav *Dike* iz Vinkovaca. Najavljena je i tombola. Cijena ulaznice je 2.000 dinara (u što su uključeni večera i neograničeno piće), a informacije o prodaji možete dobiti na telefone: 062/775-194 i 069/721-796.

Žedničko prelo

ŽEDNIK – Mjesna rimokatolička župa svetog Marka Evanđelista organizira 10. jubilarno *Žedničko prelo*. Prelo će biti održano u subotu, 10. veljače, u *Sali kod Zvonka*, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice za odrasle je 1.000 dinara, a za djecu od 4 do 10 godina 500 dinara. Djeca ispod 4 godine ne plaćaju ulaznicu. Karte se mogu nabaviti u trgovini *Dijana*.

Mačkare u Golubincima

GOLUBINCI – HKPD *Tomislav* iz Golubinaca priređuje manifestaciju *Mačkare – premundureni dani 2018.* U okviru manifestacije će u subotu, 10. veljače, biti održan maskenbal u sportskoj dvorani *Golubinci* s početkom u 19 sati, a u nedjelju, 11. veljače, karneval na ulicama Golubinaca, od 14 sati.

Đurđinsko prelo

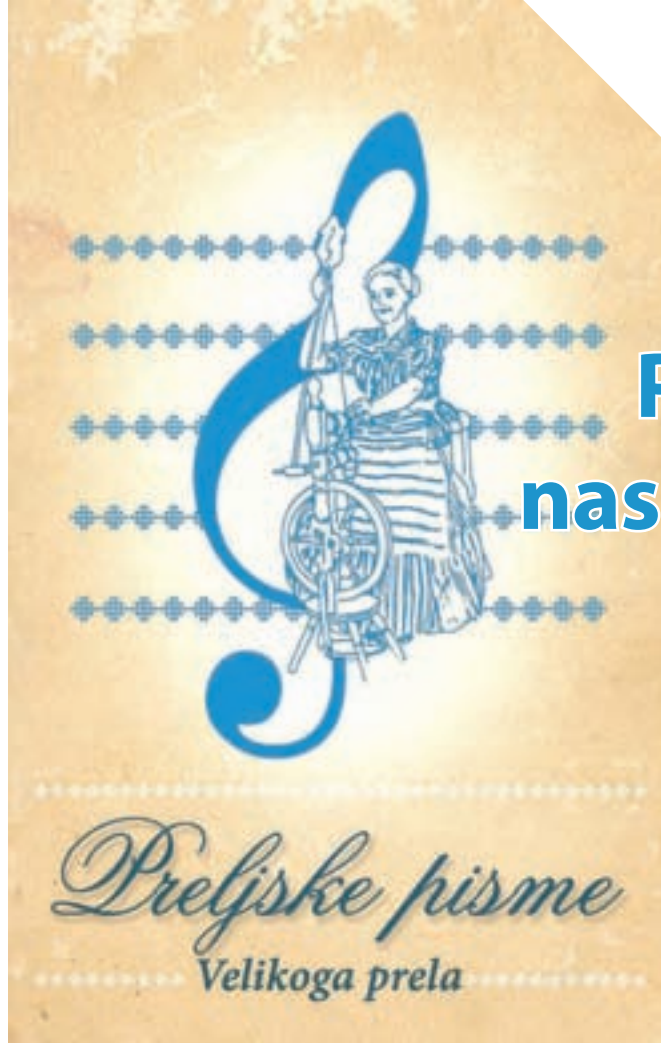
ĐURĐIN – U organizaciji HKPD-a *Đurđin* u nedjelju, 11. veljače, s početkom u 16 sati u dvorani župe sv. Josipa Radnika bit će održano *Đurđinsko prelo*. Tom prigodom svoj rad predstaviti će članovi Društva, a nastupit će i gosti iz HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Nakon prigodnog programa, predviđeno je druženje uz fanke. Ulaz je besplatan.

Maskenbal u Slankamenu

NOVI SLANKAMEN – *Maskenbal 2018.* u Novom Slankamenu bit će održan 11. veljače u prostorijama HKPD-a *Stjepan Radić* s početkom u 18 sati. HKPD *Stjepan Radić* je jedna od najstarijih hrvatskih udruga u Vojvodini, osnovana 1902. godine.

Nova knjiga u povodu 140. obljetnice
Velikog prela u Subotici

PRELJSKE PISME – naslijeđe koje se čuva

Prvo *Veliko prelo*, pokladna manifestacija bunjevačkih Hrvata u Subotici, održano je na Marin, 2. veljače, daleke 1879. godine, a organiziralo ga je nešto ranije osnovana udruga *Pučka kasina*. Izniklo je iz tradicionalnog narodnog običaja, prela, koje se održavalo u obiteljskim domovima na salašima. Prelo iz 1879. bilo je ujedno i prva velika javna manifestacija bunjevačkih Hrvata. Za prvo prelo, student filozofije, a kasnije svećenik, **Nikola Kujundžić** (1861. – 1906.) napisao je preljsku pismu *Kolo igra tamburica svira*, koju je uglazbio **Stipan Mukić**, a pjevala su je i svirala 24 tamburaša. Ova je pjesma preživjela do danas te će se i sutra (subota, 27. siječnja) pjevati na početku *Velikoga prela* u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić*.

A sutra će na prelu biti riječi i o knjizi *Preijske pisme Velikoga prela koju je u povodu 140. obljetnice Velikog prela*, a tik pred ovogodišnje, objavio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u svojoj Biblioteci *Posebna izdanja*. Priređivačica knjige je **Katarina Čeliković**, a knjigu je likovno opremio **Darko Vuković**.

36 pjesama

U knjizi se nalazi 36 pjesama, od kojih je jedna pisana za svečano otvorenje *Pučke kasine*, a razlog njezine objave je u dosljednom preuzimanju *preljskih pisama* iz objavljenih knjiga, odnosno književnih priloga.

»Prvih šest pjesama, čiji je autor **Nikola Kujundžić**, doneseno je u originalu, bez lektorskih intervencija, sa željom da se čitatelju približi stari pravopis i jezik toga doba, u vrijeme velikih jezičnih previranja. Slijede pjesme nastale od 90-ih godina prošloga stoljeća do danas, koje su kontinuirano objavljivane, dok nam one koje su, moguće, bile čitane na prethodnim prelima, nisu dostupne u periodici. Sve su pjesme objavljene u nekoj od tiskovina na hrvatskom jeziku, a samo su jednom dvije pjesme proglašene 'najlipčima' (2000.). Knjiga nudi samo *najlipču pismu Velikoga prela* određene godine,

iako su većinom na prelima novijeg doba izabrane tri najljepše. Ovo je jedino prelo koje u dugogodišnjem nizu ima svoju pjesmu, po kojem je i prepoznatljivo, u narodu omiljeno«, kaže priređivačica knjige Katarina Čeliković.

Ikavica i teme

Po pravilu, preijske pisme autori pišu bunjevačkom ikavicom, a biraju vezani ili slobodni stih. »Vezani stih često ima rimu i metriku koja omogućuje uglazbljivanje, stoga su mnoge od njih uglazbljene. Sve preijske pjesme u knjizi tematiziraju neki vid zimskog okupljanja bačkih bunjevačkih Hrvata, a od najčešćih motiva valja spomenuti salaš, tamburu, pismu, igru, ica i piće, veselje i zajedništvo, no u mnogima je prisutna tuga i nostalgija za prošlošću«, objašnjava Čeliković.

Ipak, otkud 139 godina manifestacije a samo 36 pjesama? Jednostavno, nije svako prelo imalo svoju preljsku pismu, a ni manifestacija se nije održavala svake godine. Imala je prekide za vrijeme Prvoga i Drugoga svjetskog rata. Prekid održavanja tijekom Drugoga svjetskog rata produžio se sve do 1969. godine, kada je u Narodnom kazalištu obnovljeno *Marinsko prelo*. Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Bunjevačko kolo* (osnovano 1970.) organiziralo je *Veliko prelo* u subotičkoj Dvorani sportova 1971., 1972. i 1973., a onda je uslijedila velika stanka s organiziranjem glavne priredbe sve do 1990. i 1991. Nakon 1991., *Veliko prelo* se održavalo u različitim prostorima od malih do velikih, poput Dvorane sportova.

Postoji ideja i da se *Veliko prelo* i preijske pisme predlože za upis na listu nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji, projekt kojeg provodi ZKVH.

»Prelo sa svojom *preljskom pismom* je živo naslijeđe koje čuva društveni običaj ali i jezik kao nositelja nematerijalne kulturne baštine, prenosi se iz generacije u generaciju, a zajednica ga kontinuirano iz godine u godinu stvara, živi i organizira, te članovima zajednice pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta«, zaključuje priređivačica knjige Katarina Čeliković.

D. B. P.

Gdje kupiti knjigu?

Knjiga je objavljena u nakladi od 700 primjeraka, a može se nabaviti u prostorijama ZKVH-a (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 300 dinara.

Stanka Čoban, predsjednica UG Tragovi Šokaca iz Bača

Više novih projekata

Udruga građana *Tragovi Šokaca* iz Bača suočava se s većinom problema s kojima se suočavaju i ostale hrvatske šokačke udruge u Vojvodini. Ipak, u 2017. uspjeli su ostvariti sve planirano.

»Našu stalnu manifestaciju, Žensko tradicijsko češljanje i izrada ogavlja Hrvatica u regiji, uspješno smo organizirali peti put zaredom. Svake godine

imamo sve više zainteresiranih sudionika. Na zajedničkoj manifestaciji *Šokci i baština* u Somboru sudjelovali smo s malim igrom *Na sokaku* u suradnji s HKUPD-om *Matoš* iz Plavne. Pjevačka skupina je radila manjim intenzitetom od uobičajenog, a zbog bolesti naših članica propustili smo neka događanja na koja smo bili pozivani. U 2017. godini uspješno smo dočekali i stare prijatelje Tuzlake, koji su hodočastili Radosnoj Gospi u Bač. U kovačnici smo imali nekoliko jednodnevnih radionica sa školskom djecom, pa u globalu možemo biti zadovoljni urađenim«, kaže predsjednica udruge **Stanka Čoban**.

Koji su vam planovi u ovoj godini?

Uz već postojeće projekte, namjeravamo ostvariti i neke nove. Seminar tradicijskih glazbala namjeravamo organizirati unutar projekta prekogranične suradnje s Hrvatskom. Namjeravamo nastaviti i s edukativnim radionicama u kovačnici. Sa školskom dje-

com radit ćemo jednodnevne radionice šokačke tradicijske kuhinje *Kod majke nediljom na ručku*. Žensko tradicijsko češljanje i izrada ogavlja Hrvatica u regiji namjeravamo proširiti na tri dana. Kako je ova godina okrugla godina od dolaska Hrvata Šokaca na ove prostore, planiramo u suradnji s Franjevačkim samostanom u Baču, Franjevačkim samostanom u Tuzli i šokačkim udrugama koje su sudjelovale u obilježavanju 320. obljetnice migracije, Radosnu Gospu proslaviti, ne u onom obujmu kao prije 10 godina, no ipak, opet ćemo se svi okupiti oko ove, za nas Šokce važne obljetnice – na tribinama i misnim slavljinama, kako na Gradovrhu tako i u Baču. Iako svake godine organiziramo hodočašće i doček hodočasnika, ove godine bi to trebalo biti na višoj razini. Na inicijativu ZKVH-a pjevačka skupina priprema se tonski zapisati naše običajne napjeve, izvorne šokačke pjesme koje su zapisane u Baču tridesetih godina prošloga stoljeća i crkvene pjesme na šokačkoj ikavici. Nadamo se potpori svih institucija u ovim planovima, jer bi za našu sve manju zajednicu u Baču jako puno značila.

Koji su najveći problemi Udruge?

Najveći problemi s kojima se susrećemo, osim financijskih, svakako su opadanje brojnosti i dob članstva. Djece i mladih u selima sve je manje, a ono malo što ima zainteresirano je za neke druge vidove kulturnih događanja. Vlastita kultura i tradicijska baština kao da ne dotiče ni njih, ni njihove roditelje. Odlazak članova na privremeni rad u inozemstvo i zdravstveno stanje starijih članova znatno nam otežavaju rad. Nedostatak prostora za rad nam je također veliki problem. O broju članova bilo bi jako nezahvalno govoriti, jer je stalno podlozan promjenama, nažalost u negativni.

I. A.

Mata Matarić, predsjednik HKUD-a Vladimir Nazor iz Sombora

Pripreme za izbore u Društvu i HNV-u

HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora je u 2017. godini napunio 81 godinu rada. Organizirali su sve planirane manifestacije kao što su *Veliko bunjevačko šokačko prelo*, *Dužionicu*, radionice zlatoveza u suradnji sa *Šokačkom granom* iz Osijeka, kiparsko-grnčarsku radionicu u suradnji sa školom *Vuk Karadžić*, likovnu koloniju *Colorit*, Međunarodnu smotru amaterskih dramskih društava, *Divojački vašar*, obilježavanje obljetnice Društva, Božićni koncert...

»U našoj udruzi aktivno radi čak 11 sekcija kojima se moraju osigurati optimalni uvjeti za rad u Hrvatskom domu, odnosno našem vlastitom prostoru od 1.400 četvornih metara. Na svim natjecanjima koji su bili otvoreni od Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, Veleposlanstva RH, ZKVH-a, HNV-a, Grada Sombora, AP Vojvodine i Ministarstva kulture uspjeli smo osigurati sredstva za rekonstrukciju dijela zgrade. U studenome smo bili organizatori Festivala amaterskog folklora na kome su sudjelovale udruge nacionalnih

manjina, jedna udruga većinskog naroda i mi iz *Nazora*. Ovo je prvi puta da se od 2002. godine, kada se u naše Društvo vratio hrvatski predznak, u Hrvatskom domu održala multietnička manifestacija. Ponosni smo na to što smo dobili plaketu od Općine Rešetari u Hrvatskoj za dugogodišnju suradnju. Ima toga još, ali i ovo što smo naveli govori o veoma velikom angažiranju svih sekcija i pojedinaca, pa možemo konstatirati kako je 2017. godina bila uspješna u našem *Nazoru*«, kaže predsjednik udruge **Mata**

Matarić, dodajući da su im manifestacije bile odlično posjećene.
Planovi Udruga za 2018. godinu?

Ova godina je izborna u Društvu, a i u HNV-u. Sabor će biti održan u svibnju i na njemu će se birati novo vodstvo a potencirat će se uključivanje mlađih članova, koji uz potporu starijih i iskusnijih članova trebaju osigurati i dalje uspješan rad *Nazora*. Također, aktivno ćemo sudjelovati na izborima za novi saziv HNV-a. Društvo je živi organizam i prilagođava se situaciji u smislu cjelogodišnjih aktivnosti. Dio naših planova za 2018. godinu je i sudjelovanje folklorne i tamburaške sekcije potpomognute pjevačkim zborom na zagrebačkoj Smotri folkloru.

Koliko aktivnih članova imate?

Trenutačno je stotinjak aktivnih članova koji su angažirani u sekcijama, 30 je u Upravnom odboru, od kojih u Izvršnom odboru 9. Članske iskaznice ima još oko 150 članova koji uredno dolaze na naše manifestacije i plaćaju članarinu. To je oko 300 što aktivnih kreatora i izvođača programa što članova. Većina se skuplja na godišnjem Saboru.

U najkraćem, koji su najveći problemi s kojima se Udruga suočava u radu?

Problem je što se ne mogu realizirati veće manifestacije ili ozbiljnija gostovanja naših sekcija, što utječe na manju zainteresiranost za dolaske na probe. A za gostovanja su potrebna značajna sredstva, napose za troškove prijevoza. Za tu namjenu smo dobili skromna sredstva od 30.000 dinara na natječaju ZKVH-a i 20.000 dinara od Pokrajinskog tajništva za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Voljeli bismo da naša krovna institucija HNV više podupire gostovanja hrvatskih udruga u matičnu domovinu. Uložili smo u novu garderobu za folklorashe, pjevače i tamburaše, ali nismo financijski sposobni kupiti original bunjevačku nošnju. Nemamo glazbene instrumente, osim tri tambure i dva *begeša*, pa izvođači koriste vlastite, nemamo ni sredstava tiskati knjigu o salašima Nenadić. I dalje nam nedostaje polovica sredstava potrebnih za tiskanje *Miroljuba*. Polovicu troška tiskanja *Miroljuba* nadoknađuje nam HNV, ali stalni problem je ona druga polovica.

Z.V.

Bernadica Ivanković, predsjednica Hrvatske čitaonice iz Subotice

Kontinuitet manifestacija od pokrajinskog značaja

U Hrvatskoj čitaonici iz Subotice zadovoljni su proteklom 2017. godinom. Nastavili su, kažu, kontinuitet organiziranja manifestacija koje su većinom od pokrajinskog značaja.

»Godinu smo započeli *Književnim prelom* koje je bilo u znaku knjige i ri(je) či. Održali smo i XV. Pokrajinski susret pučkih pjesnika *Lira naiva* ovoga puta prvi puta u Hrvatskoj, u Gradištu kraj

Županje. Kao plod susreta objavljena je i petnaesta zbirka pjesama *Riječi za nebo – Lira naiva 2017*. Deseti *Etnokamp* okupio je oko 85 djece iz Subotice s okolicom, ali i iz Beograda, s Hvara i iz Španjolske s kojima je radilo 55 volontera. Bogati program trodnevne najveće književne manifestacije XVI. *Dani Balinta Vujkova, dani hrvatske knjige i riječi* zadovoljio je potrebe svih uzrasnih skupina. Tiskali smo i prvu knjigu *Bajke 1* u novoj ediciji *Izabrana djela Balinta Vujkova* u ekskluzivnom izdanju. Godinu smo završili XVI. *Pokrajinskom smotrom recitatora na hrvatskom jeziku* u Subotici čiji su pobjednici putovali na jednostavni izlet u Osijek. Zbog financijskih sredstava, kojih nikada nije dovoljno, nismo organizirali posebnu svečanost povodom 15 godina rada Hrvatske čitaonice koju smo obilježili prošle 2017. godine nego smo si dali dodatnog truda te su sve naše manifestacije bile u znaku ove obljetnice. Puno se radilo i zadovoljni smo rezultatima jer smo tijekom godine dobivali potvrdu s različitih instanci da smo podigli kvalitetu i do sada veoma uspješnih programa Hrvatske čitaonice, zbog čega smo posebno sretni«, kaže predsjednica udruge **Bernadica Ivanković**.

Planovi udruge u 2018. godini?

Planovi najvećim dijelom ovise o financijskim sredstvima koja još uvijek nisu poznata i to značajno otežava planiranje udrugama. No, svakako kanimo sve manifestacije Hrvatske čitaonice održati i u 2018. godini. Hoće li biti više od toga, ovisit će o financijskoj potpori. Tako će XII. *Književno prelo* biti priređeno već 9. veljače u Subotici, a XVI. Pokrajinski susret pučkih pjesnika *Lira naiva 2018*. bit će održan 26. svibnja u Maloj Bosni. Jedanaesti *Etnokamp* je planiran od 27. do 31. kolovoza. XVII. *Dani Balinta Vujkova* će vjerojatno biti održani nešto ranije nego uobičajeno, od 4. do 6. listopada dok će XVII. Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku biti organizirana 9. studenog. U ovisnosti od dobivenih sredstava na natječajima planiramo tiskati i nekoliko knjiga među kojima i zbirku odabranih pjesama sa susreta *Lira naiva* te Zbornik radova s *Dana Balinta Vujkova* ali posebice se veselimo nastavku nove edicije *Izabrana djela Balinta Vujkova*. Nadamo se da ćemo imati dovoljno snage, novca i volontera da planirano i realiziramo.

U najkraćem, koji su najveći problemi s kojima se udruga suočava u radu?

Vjerujem da je svim udrugama isti problem kako planirati godinu kada do prvih šest mjeseci ni ne znate s kojim sredstvima raspolazete. Dodatno nas opterećuje i otežava rad s dva obvezna žiro računa – trezorski i bankovni, ali specifični problem Hrvatske čitaonice jest i kako pridobiti publiku za knjigu. Sve naše manifestacije i programi se većinom temelje na jeziku, knjizi i književnosti što i nije posebice popularna tema koja puni dvorane. No, mislim da smo protekle 2017. godine uspješno odgovorili na ovaj izazov te su naši programi ipak bili posjećeni.

D. B. P.

Zabavna večer u Plavni

Svečanom večerom u velikoj dvorani Vatrogasnog doma, održanom u subotu, 20. siječnja, zaokruženo je prvo desetljeće rada HKUPD-a *Matoš* iz Plavne.

Nova predsjednica udruge **Marica Andrić**, jednoglasno izabrana na godišnjoj skupštini održanoj 16. prosinca, pozdravila je sve članove, te goste iz političkog, vjerskog i kulturnog miljea

Proslavljeno desetljeće *Matoša*

Općine Bač. U kratkom obraćanju prisjetila se svih osnivača i članova udruge, osobito onih koji više nisu među živima, a i onih koji su tijekom posljednjeg desetljeća otišli iz Plavne »trbuhom za kruhom«.

Uz puno pjesme i plesa slavlje je potrajalo do ranih jutarnjih sati. Za dobro ozračje pobrinuli su se stari prijatelji *Matoša*, tamburaši iz Ravnog Sela.

»Puna dvorana daje mi nadu da ćemo opstati i nastaviti rad tamo gdje je stala ekipa predvođena **Katom Pelajić**. Noćas slavimo, a od sutra već započinjemo pripreme za naš pokladni običaj *Tute*, kojega ćemo organizirati 13. veljače«, rekla je Marica Andrić.

I. A.

Predstavnici udruge *Antun Sorgg* bili u Vukovaru

Vjetar u leđa

Vodstvo hrvatske udruge *Antun Sorgg* iz Vajske bilo je u uzvratnom posjetu predstavnicima Vukovarsko srijemske županije u Vukovaru. Domaćini su im bili dužnosnici županije, među kojima i zamjenik župana **Josip Dabro**. Oni su pokazali volju da pomognu projekte i aktivnosti vaištanske udruge.

»Županija će sponzorirati TS *Dike* koji će svirati na Šokačkoj večeri u Vajskoj. Dovesť će i goste iznenađenja, te pomoći organizaciju Večeri s još 5000 kuna. Na njihovu inicijativu u srijedu, 24. siječnja išao sam u Tuzlu da se dogovorimo oko proslave 330 godina od doseljenja Hrvata Šokaca iz Gradovrha u ove krajeve. Podupiru nas i u organizaciji Zavjetnoga dana koji bi trebao biti 2. srpnja 2018. godine. Zavjetni dan moramo podići na veću razinu, gdje žele da se u realizaciju manifestacije uključi i crkva, da se okupi što veći broj ljudi, jer raseljenih ljudi iz ovoga kraja ima svuda, a po nekim saznanjima ima ih dosta u Virovitičkoj županiji«, kaže **Željko Pakledinac** iz udruge *Antun Sorgg*.

»Uvjeti koje su nam postavili da bi nam pomagali u realizaciji ovih naših aktivnosti su rad i samo

rad, a ne da se sve svede samo na druženje već da marljivo i odgovorno pristupamo svim aktivnostima koje su nam u i planu. Gospodin **Andrija Matić** koji nas u potpunosti podržava rekao nam je da će nas primiti i u njihovo udruženje koje broji 70 raznih udruga. Ono što oni još žele je da se uključi što više mladih i oni su spremni podučiti dvoje, troje mladih kako raditi na projektima za koja se sredstva mogu povući iz Europske unije. Za nas bi to značilo veliki 'vjetar u leđa', navodi Pakledinac.

A. Š.

Žikica Milošević, *Izgubljeni u ravnici* (Color Press Group, Novi Sad, 2017)

Neće nestati priče o nestalima

Povijest današnje Vojvodine burna je barem toliko koliko je Vojvodina ravna. Čini se da je ovaj iskaz zaista iskrena inspiracija mnogim piscima i publicistima, koji još uvijek ne mogu u dovoljnoj mjeri iskazati koliko je podneblje u kojemu živimo vrelo neispričanih priča. Neke od njih sakupio je **Žikica Milošević**, putnik, putopisac i urednik u nedavno objavljenoj i predstavljenoj knjizi *Izgubljeni u ravnici*. Čitki novinarski stil Miloševića, bez opterećenosti i ograničenosti, oblikuje 20 priča o narodima koji su dolazili u Vojvodinu, poglavito nakon oslobođenja ovog prostora od Osmanske vlasti, pa sve do današnjeg dana.

Svaki, dakako, ima svoju priču. Neke su vezane za pojedina naselja i njihovu povijest, a neke na opći pregled koloni-

zacije, njezinih motiva, posljedica i nastavaka. Neki od kolektivnih aktera na povijesnoj sceni u Vojvodini više ne postoje ni statistički, no skoro su svi ostavili snažan pečat prepoznatljivosti – u izgledu naših naselja, kulturnim obrascima kojih se još čvrsto držimo, jeziku, prezimenima, toponimiji. Iako se čini da su oni fizički nestali, duh koji su donijeli, u nekim slučajevima prije više od tri stoljeća, odolijeva i to vrlo tvrdokorno.

Milošević se u ovoj knjizi ne upliće u analizu manifestacija multikulturalnosti. Ona je jednostavno bila življena na našem podneblju mnogo prije nego što je ovaj pojam uveden, i mnogo prije nego li je postala dio politikantske demagogije, u toj mjeri da se čini da se može iskoristiti bilo kada i bilo gdje, naročito ako je znanje onoga koji je koristi, o povijesti prostora i naroda današnje Vojvodine – skromno. Možda je baš onima koji površno koriste pojam multikulturalnosti ova knjiga ponajviše i namijenjena. Onima ostalima otvara dragocjena vremenska vrata kroz koja »učiteljica života« dijeli svoje vrijedne lekcije...

Mnogo je toga napisano o vrijednostima na kojima počiva društvo u Vojvodini. Priređivač knjige (i *spiritus movens* ovog nakladničkog pothvata) **Robert Čoban** učinio je značajan pokušaj da te vrijednosti pokuša reafirmirati. Ovaj naš sunarodnjak, podrijetlom iz Bača, danas vrlo uspješan regionalni nakladnik, svjestan je vrijednosti pričanja priča. »Djelovanje magije« starog Bača, na čijim je ulicama proveo djetinjstvo, i sjene starodavnog zvonika Franjevačke crkve koja ga je u to vrijeme osjenjivala, ovim djelom tek započinje. Naime, bez obzira na to što su u knjizi iznijeti samo fragmenti povijesti pojedinih naroda, svaki od njih početak je obimnije priče čije pričanje Čoban, izvjesno, želi isprovocirati. A za uspješnu provokaciju je potrebno – čitanje. Čitatelj – Vojvođanin shvaća da je i njegov život, život njegove obitelji i zajednice – jedna vrijedna, a nepoznata, vojvođanska priča. Čitatelj koji Vojvodinu još nije upoznao, sasvim sigurno bit će privučen da to čim prije učini. No, neka bude hitar! Tužna je istina da žar privlačnosti stare Vojvodine trne vrlo brzo. Koliko god ima onih koji se trude da ona još tinja, toliko je i onih koji je obilato polijevaju vodom.

Tračak nade u uspjeh reafirmacije »manje poznate Vojvodine« daje i cjelokupni pristup odabiru i obradi teme. On me je nostalgčki podsjetio na način priređivanja knjiga koje su uporno izlazile u okviru edicije *Kulturno-povijesna baština Vojvodine* KID Pčesa iz Novog Sada tijekom protekla dva desetljeća. Možda nakladničkoj kući koja je objavila ovu knjigu (Color Press Group) neće biti ugodno da bude uspoređena s jednom drugom (koja, nažalost, spada u »izgubljene«), no vjerujem da to može biti i vrlo dobar putokaz za razmišljanje o nastavku pričanja neispričanih priča.

Jedna od objavljenih priča odnosi se i na Karaševske Hrvate, koji su se od 1800. godine doseljavali iz istočnog u zapadni Banat (u širu okolicu Vršca), a koji su u međuvremenu gotovo potpuno asimilirani. Priča se odnosi na povijest Karaševaca prilikom doseljavanja u Banat, ponešto kontradiktornu. Bačkih i srijemskih Hrvata u ovoj knjizi nema. No, takav odabir je optimističan, jer znači da, barem po autorovu odabiru (ili – još uvijek) nismo »izgubljeni u ravnici«.

Marko Tucakov

Blagdan svetog Vinka u Rumi

Vinogradi – mjesto truda i radosti

»Žalosno je jedino što vinograda u Rumi više nema. Pomrli vinogradari, izumrli i vinogradi. Mladi ljudi danas nemaju vremena za vinograd, jer on zahtijeva puno rada i odricanja«, kaže Marko Mijić

Davno su prošla vremena kada su se na potezu Barunovac (atar između Rume i Iriga) gajili brojni plodonosni vinogradi. Danas ih ima samo nekoliko, a među njima i vinograd pokojnog člana HKPD-a **Matija Gubec Đure Kuna**. Unatoč tome što je mali broj vinograda, ostali su lijepi običaji koje članovi hrvatske udruge iz Rume svake godine prakticiraju na dan blagdana svetog Vinka, zaštitnika vinogradara, vinograda i vina koji se obilježava 22. siječnja. A običaj je da se tog dana vinogradari, članovi sekcije Sveti Vinko, okupe u vinogradu, objese kulen, kobasicu, švargl na lozu i vinograde posvete starim vinom. Uz vinogradare pođe i svećenik koji molitvom posvećuje vinovu lozu. Postoji vjerovanje da će uz pomoć tog obreda vinogradi biti plodonosniji, a rod bolji i kvalitetniji.

Specifičnost običaja

Tako je bilo i ove godine. U jutarnjim satima u prostorijama hrvatske udruge u Rumi počelo je okupljanje članova a potom odlazak u vinograd Đure Kuna.

»Već 15 godina mi se ovako okupljamo u vinogradu i proslavljamo svetog Vinka. Proslava ovog blagdana karakteristična je za nas u Srijemu i Hrvate u Mađarskoj, dok drugi u pojedinim gradovima u Hrvatskoj uglavnom slave svetog Martina, sve u zavisnosti kako je koja regija prihvatila te običaje«, kaže član sekcije Sv. Vinka **Marko Mijić**.

Običaj je da tog dana isključivo muškarci dođu u vinograd, orezuju ga i posvećuju svetom vodom.

»Nakon orezivanja, uzmemo četiri reznice od čokota koje stavljamo u vodu. Kad istjeraju pupoljci na njima, znat će se kakva će godina biti. Postoji vjerovanje da to zavisi i od vremenskih prilika na sam blagdan. Ako se za sv. Vinka vrbac okupa u vodi, bit će vina, a ako nema vode, vino nam ode. Žalosno je jedino što vinograda u Rumi više nema. Pomrli vinogradari, izumrli i vinogradi. Mladi ljudi danas nemaju vremena za vinograd jer on zahtijeva puno rada i odricanja. Vinograd traži motiku, redovno održavanje, a to mladi ne vole niti imaju vremena za to«, kaže Mijić.

Vjeruju u dobar rod

Jedan od rijetkih vinograda u rumskom ataru danas obrađuje član Društva iz Rume **Miroslav Galar**. A kakva su očekivanja od ovogodišnjeg roda on kaže:

»Prošla godina nije baš bila povoljna za vinograde. Bilo je dosta mraza, a tijekom ljeta su bile velike suše i visoke temperature tako da se rod smanjio na 30 posto. Međutim, s druge strane, rod je dobio na kvaliteti, bilo je više slasti i samim tim je i vino bilo bolje. U ovoj godini nije bilo velikog mraza, ali ovo toplo vrijeme prijeti da pokrene vegetaciju što nije dobro, napose ako poslije bude velikog mraza, što nikako ne pogoduje vinogradima. Nadamo se da do toga neće doći i da će vinogradi dobro roditi«, navodi Galar.

Božji blagodat

Tradicija proslave blagdana sv. Vinka, unatoč sve manjem broju vinograda u Rumi, i dalje živi.

»Ja u njoj vidim želju čovjeka koji prepoznaje blagodat vina i dar Božji koji vidi u vinogradu, grožđu i vinu. Odvjkada su postojala i suprotstavljena mišljenja. Jedni su s vinom pretjerivali dok su drugi bili skeptični prema svakoj trunčici alkohola. Sveto pismo nas uči da je vinograd, grožđe pa i vino koje se može konzumirati u umjerenim količinama, ipak Božji blagodat. Ono može razvedriti srce čovjeku. U tom smislu vidim da se ljudi rado odazivaju na blagoslov vinograda, osjećajući da je tu na mjestu rada i truda i muke ujedno i mjesto gdje se rađa radost. I za sve to skupa treba tražiti Božji blagoslov. Isus Krist nas kroz određeni rad i disciplinu dovodi do radosti koja se krije u vinu ili u grožđu kao jednoj izuzetno zdravoj hrani«, ističe župnik **Ivica Čatić**.

A nakon blagoslova vinograda druženje se nastavlja. Najprije u vinogradu, gdje se konzumiraju srijemske delicije a potom i vino i rakija, a potom u prostorijama Društva do kasno u noć. O ugođaju nećemo pisati, njega treba doživjeti. Pogotovo ako ste ljubitelj dobre hrane i kapljice.

S. Darabašić

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Stremiti prema vječnosti

Čovjek je prečesto orijentiran isključivo na ono ljudsko, zabavljen samo ovozemaljskim, prolaznim stvarima. No, kršćanin treba biti usmjeren prema nebeskom, neprolaznom, raditi za Božje kraljevstvo.

Bog se približio čovjeku

Bog je kroz cijelu povijest spasenja pozivao osobe koje su narodu prenosile njegovu poruku. Božjim odabirom i svojim pristajanjem te su osobe izlazile iz granice samo ljudske spoznaje, nadilazile mogućnosti običnog ljudskog iskustva i komunicirale s Bogom. Jedan od takvih ljudi je i Mojsije, koji u prvom čitanju četvrte nedjelje kroz godinu navješćuje buduću spasenjski zahvat u najuzvišenijem smislu kroz budućeg proroka, Božjeg odabranika, u kojem Crkva prepoznaje Isusa Krista, utjelovljenu Božju Riječ (usp. Pnz 18,15-20). U njemu, Isusu Kristu, susreću se vječno i vremensko, božansko i ljudsko. Svojim životom na zemlji Božji Sin nam je pokazao da čovjek uvijek treba stremiti prema nebu, jer naše nemati ništa u Božjem kontekstu znači imati sve. Ljudska mudrost i posjedovanje pred Bogom su ništa, ako Krist, utjelovljena Riječ, ne postane naš ideal.

Krist je ispunjenje stoljetnih proročkih navještaja, ispunjenje svih starozavjetnih očekivanja. On je ostvarenje spasenja, u njemu se utjelovila punina vremena. Po njegovim riječima i djelima, po njegovoj osobi Bog je postao čovjeku bliži no ikad, zakoračio je u ljudsku povijest i tako izbrisao granice poznate ljudskoj spoznaji i očekivanjima. I ne samo da nam je svojim utjelovljenjem donio spasenje, nego nam je otkrio smisao života kakvog ga mi, iz samoljudske perspektive, nikada ne bismo mogli spoznati. Pokazao nam je najjednostavniji put u nebo, put kojim njega slijedimo.

Svojim zemaljskim životom Krist nas poziva na puninu života koju je i sam živio. To je život koji nadilazi obzorja našeg ovozemaljskog postojanja, život s Bogom i u Bogu. Svi smo za to sposobni, samo ako to zaista i želimo, jer On je svoj dah udahnuo u nas kada nas je stvarao. Kao takvi nismo predviđeni za život zarobljen ništavilom i prolaznim stvarima, već smo određeni za vječnost koju počinjemo živjeti dok smo još u ovom prolaznom svijetu.

Stvoreni smo za vječnost

U jednom trenutku povijesti, nakon brojnih proroka, obični ljudi koji Božjom odlukom postaju njegovi suradnici i oni koji u zemaljskoj prolaznosti imaju iskustvo susreta s Neprolaznim, ali ipak ostaju obični ljudi, prenositelji Božje poruke; dolazi Isus, drugačiji od svih njih, a to drugačije u njemu odmah biva prepoznato. I prijašnji proroci su prenosili mesijanske poruke, no sada se narodu obraća sam Mesija. Oni odmah prepoznaju da ne govori poput svojih prethodnika, da ne govori kao niti jedan učitelj kojega su do sad slušali, već nastupa kao »onaj koji ima vlast«. Narod je bio naviknut slušati učitelje, ali Isus donosi novost. Njegov govor nije puko poučavanje, zamorno iznošenje činjenica, on pogađa u bit čovjekovog postojanja, u bit čovjekove vjere. I taman kada je narod zaključio da Isus poučava kao onaj koji ima vlast, događa se nešto što potvrđuje ova njihova nagađanja. Naime, Isusovom naučavanju prisustvovao je čovjek opsjednut zlim duhom. Zloduh je odmah u Isusu prepoznao Sveca Božjeg. Agresivnost koja se u opsjednutom javila uvjerila je nazočne u Isusovu svetost i vlast. Bila je dovoljna samo jedna njegova riječ da zloduh napusti opsjednutog čovjeka, ali i da potvrdi kako se vrijeme ispunilo i Božje kraljevstvo je došlo na zemlju.

Isus se objavio kao iščekivani Mesija, te otklonio svaku sumnju u svoj identitet. Tako nam je i skrenuo pozornost da naš život u materijalnom svijetu ima i duhovnu dimenziju, te se ne smijemo zarobiti materijalnim, nego raditi za duhovno koje je neprolazno. Iako je ovdje sve podložno prolaznosti, nije sve besmisleno, jer je Krist, utjelovivši se i sjedinivši se s nama po utjelovljenju, našem životu i našoj prolaznosti dao smisao. Taj smisao koji nadilazi ovaj svijet možemo vidjeti isključivo vjerom, koja će nas voditi da živimo za vječnost. Istina je, vjernika će uvijek vrebati zlo u želji da ga skrene s puta vječnosti, no snagom vjere čovjek će se uvijek moći, prije ili kasnije, otrgnuti i nastaviti prema onome za čega ga je Bog odredio.

Ovaj život je borba smisla i besmisla, prolaznog i vječnog, dobra i zla. Sami smo slabi za tu borbu, ali ako snagom vjere dopustimo »Onome koji ima vlast« da nam pomogne, moći ćemo uvijek pobijediti besmisao, prolaznost, zlo i sve ono što nas sputava na putu do konačnog Božjeg kraljevstva.

**Alen Gabrić, učenik Gimnazije
Svetozar Marković Subotica**

Svestrani maturant

Alen Gabrić ima 18 godina i maturant je Gimnazije Svetozar Marković u Subotici. Osnovnoškolsku naobrazbu stekao je na hrvatskome, na kojemu završava i srednju školu. Već 11 godina svira tamburu, a ranije se bavio i plivanjem kojega je sad zamijenio teretanom.

Osnovnu školu Alen je završio u školi Matko Vuković u Subotici na hrvatskom jeziku. Od petog do osmog razreda sudjelovao je na natjecanjima iz matematike na razini Grada Subotice. U osmom razredu je još išao i na natjecanje iz biologije, a osvojio je treće mjesto na pokrajinskoj razini. Kaže da o toj školi i nastavnicima koji su mu predavali ima najljepša sjećanja te da društvo nije moglo biti bolje.

»Tamo sam stekao veliki broj prijatelja, koji su mi i danas veoma dragi i s kojima se viđam i dalje po nekoliko puta tjedno. Posebno mi se svidjelo i to što smo od prvog razreda svakog ljeta išli, kolektivno kao razred i škola, na ljetovanja. Uvijek smo išli na neko drugo mjesto, od Lošinja preko Krka sve do Zaostruga«, kaže Alen.

Nakon osmog razreda Alen je upisao Gimnaziju u Subotici, opći smjer na hrvatskome jeziku. Kaže da je odabrao baš ovu školu jer je htio steći široko i opće znanje te steći radne navike i naučiti kako učiti. Sada je maturant i kada pogleda unatrag svoje srednjoškolsko školovanje kaže da nije bilo ni teško, ali ni lako i kada se zagrije stolica da se sve može postići.

Alen je krajem prošle godine dobio nagradu na literarnom natjecanju kojega je organizirao Ured zaštitnika građana povodom Međunarodnog dana ljudskih prava. U nagrađenom sastavu na hrvatskom jeziku *Reći ili šutjeti* Alen je pisao o problemu uporabe informacija i prisluškivanja. »Sastav je temeljen na istinitoj priči gdje se razotkriva vlada Sjedinjenih Američkih Država kako prisluškuje veliki broj ljudi, i kako zloropotrebljava te informacija u svoju korist«, objašnjava on.

Iako se bliži kraj srednje škole, Alen još nije odlučio što će i gdje studirati. Kaže da ga najviše privlače prirodne znanosti poput biologije, medicine...

Alen svira tamburu od svoje sedme godine, a dugo je i član HGU Festival bunjevački pisama. Završio je Nižu glazbenu školu za vrijeme koje je osvajao prva i druga mjesta na natjecanjima u sviranju tambure.

U slobodno vrijeme bavi se i sportom.

»Ranije sam se bavio plivanjem, i to dosta dugo, ali sam s plivanja prešao na malo manje, po meni, iscrpljujuću aktivnost – u teretanu«, kaže Alen.

J. D. B.

**Marina Skenderović, bunjevačka
Hrvatica u Budimpešti**

Čuvarica bunjevačkog govora

Rođena Subotičanka Marina Skenderović za vrijeme Domovinskog rata s obitelji se preselila u Mađarsku. Iako ondje živi više od 20 godina, čvrsto je vezana za rodni grad, prijatelje i rodbinu, a na svoju djecu i unučad skupa sa suprugom Marinom uspjela je prenijeti i sačuvati običaje i jezik bunjevačkih Hrvata.

Kako je kao Hrvat živjeti u Mađarskoj i Budimpešti?

Kao pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj nismo nikada naišli na bilo kakve probleme. Lijepo smo, prije svega, bili prihvaćeni u našem prvom okruženju u zgradi u kojoj smo živjeli kao podstanari. Također su nam se djeca dobro prilagodila u školi. U to je vrijeme u HOSIG-u (Hrvatska osnovna škola i gimnazija) boravilo daleko više hrvatske djece iz bivše države, tako da ih je bilo iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, kao i iz Subotice i drugih dijelova Vojvodine. Što se tiče mađarskih vlasti i reguliranja boravka u Mađarskoj, ljudi iz raznih struktura vlasti prema nama Hrvatima bili su susretljivi i pomagali su nam na svakom koraku. Nije bilo, niti danas ima, animoziteta prema bilo kojoj manjini, koliko je meni poznato, tako da za mađarsku državu imam samo riječi hvale.

Je li bilo teško sačuvati identitet bunjevačkih Hrvata daleko od Subotice? Njeguete li ondje svoje običaje?

Što se tiče čuvanja identiteta, bunjevačkog – hrvatskog, u mojoj obitelji nije bilo teško sačuvati našu bunjevštinu ili hrvatstvo. Djeca su odgojena u hrvatskom, katoličkom duhu i sretna sam što su taj duh uspjeli, naravno zahvaljujući nama roditeljima, zadržati do danas. Svojih se običaja nismo ni ovdje odrekli. U našoj obitelji se drže svi bunjevačko-hrvatski običaji – Materice, Oce, Badnja večer, Božić, Uskrs, a zahvaljujući državi u kojoj živimo, koja je ipak u većini katolička, uspjeli smo zadržati i sve ostale vjerske običaje. Zahvaljujući mojoj majki, koja je u mene duboko usadila sve naše običaje, uspjela sam ih prenijeti djeci i ponosna sam na njih što ih i oni čuvaju. Čak sam i neke naše i njihove prijatelje uključila i upoznala s našim običajima i tako svake godine organiziramo veliki susret za Materice, kad nam oni svi dolaze na objed. Za Božić posjete »dijelimo« – naime jedna od naših kćeri Zinka, udana je za Mađara te se tako nakon polnočke okupljamo sa zetovima roditeljima kod nas, a sutradan mi idemo kod njih.

Koliko Vam je ostao bunjevački govor i je li ga uopće moguće prenijeti na one koji su se rodili i odrastaju u Mađarskoj? Ovdje prvenstveno mislim na Vašu unučad.

Da bih vam dočarala kako sam uspjela sačuvati naš lipi bunjevački govor i prenijeti ga svojoj djeci i usaditi u njih, a tako i svojim unučadima, moram reći da i danas u našoj kući divanimo bunjevački. Toliko da moj treći unuk divani baš isto kao i ja – bunjevački iako ide u školu gdje uči engleski i mađarski. Unučice, koje žive u Zadru, govore naš hrvatski jezik s utjecajem dalmatinskog dijalekta ali kad mi dođu u goste, za par dana to postaje naš bunjevački govor. Najmlađi unuk je samo tri mjeseca, ali njemu njegova *májka* i njegova mama govore na bunjevačkom, tako da će on također divaniti, jer to pije već s materinim *mlikom*.

Kako njegujete vezu s rodnim gradom, rodbinom, prijateljima... Dolazite li često u Suboticu?

Nažalost, ne dolazimo često koliko bismo željeli, ali trudimo se najmanje tri do četiri puta godišnje biti u Subotici. Na *Dužijancu* gledamo da svake godine dođemo, kao i na *Veliko prelo*, kad se nalazimo sa svojim prijateljima i s rodbinom, a redovito dolazimo i na Svi svete obići svoje pokojnike.

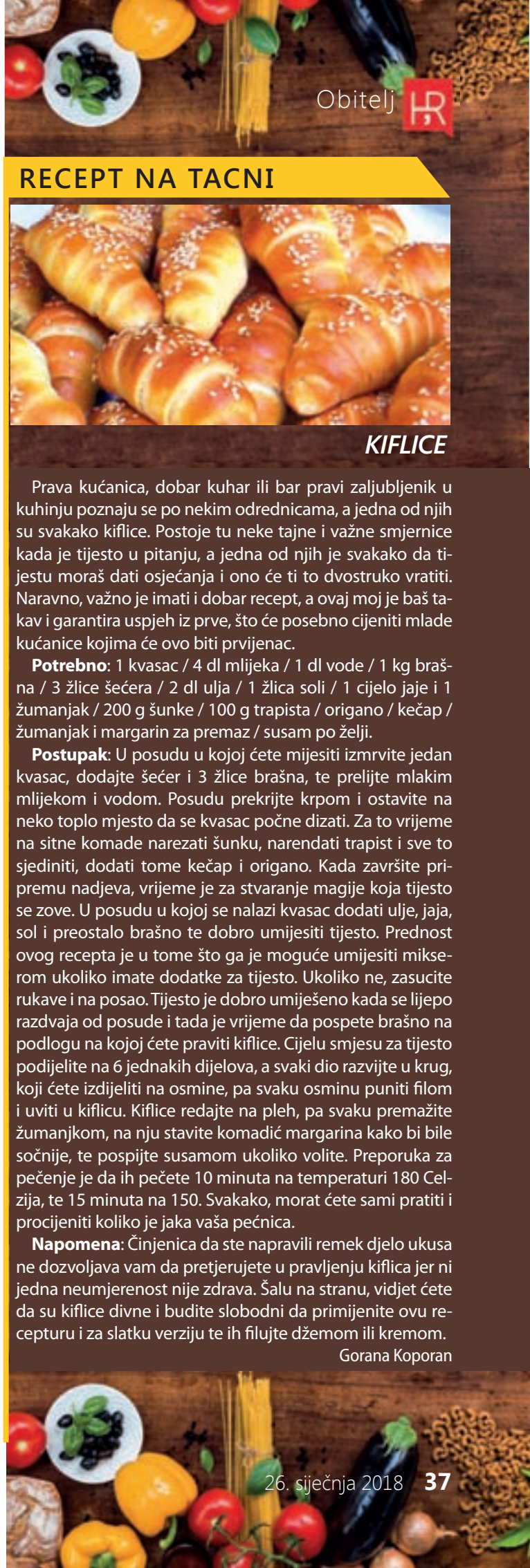
Jeste li i na koji način angažirani u nekom KUD-u/udruženju Hrvata u Mađarskoj?

Kako je suprug predstavnik Hrvatske turističke zajednice za cijelu Mađarsku, naši kontakti i s Mađarima su česti, sadržajni i vrlo korisni kako za Hrvatsku tako i za Mađarsku. Stjecajem okolnosti, ponekad nastupam na nekoj od mađarskih televizija (*Duna World televizija, RTL Klub...* u programima o manjinama) na temu hrvatske gastronomije i hrvatskih običaja. A upravo ovih dana u prodaji u Mađarskoj se pojavila i knjiga *Kako kuhati u Europi – hrana i vino*, gdje sam i ja predstavila dio hrvatske gastronomije.

Vrijeme je poklada, kakvi su pokladni običaji Hrvata u Mađarskoj?

U pokladnim običajima razlika gotovo i nema, oni su isti kao i kod nas u Bačkoj – posvuda se organiziraju prela, balovi i druženja na koja se obavezno pozivaju predstavnici susjednih samouprava, ali i predstavnici hrvatske diplomacije i mađarskih vlasti. U zabavnom dijelu programa skoro uvijek se pozivaju i estradni umjetnici iz matične nam domovine Hrvatske ili iz Subotice.

J. Dulić Bako

Obitelj **HR**

RECEPT NA TACNI

KIFLICE

Prava kućanica, dobar kuhar ili bar pravi zaljubljenik u kuhinju poznaju se po nekim odrednicama, a jedna od njih su svakako kiflice. Postoje tu neke tajne i važne smjernice kada je tijesto u pitanju, a jedna od njih je svakako da tijestu moraš dati osjećanja i ono će ti to dvostruko vratiti. Naravno, važno je imati i dobar recept, a ovaj moj je baš takav i garantira uspjeh iz prve, što će posebno cijeniti mlade kućanice kojima će ovo biti prvijenac.

Potrebno: 1 kvasac / 4 dl mlijeka / 1 dl vode / 1 kg brašna / 3 žlice šećera / 2 dl ulja / 1 žlica soli / 1 cijelo jaje i 1 žumanjak / 200 g šunke / 100 g trapista / origano / kečap / žumanjak i margarin za premaz / susam po želji.

Postupak: U posudu u kojoj ćete mijesiti izmrvite jedan kvasac, dodajte šećer i 3 žlice brašna, te prelijte mlakim mlijekom i vodom. Posudu prekrijte krpom i ostavite na neko toplo mjesto da se kvasac počne dizati. Za to vrijeme na sitne komade narezati šunku, narendati trapist i sve to sjediniti, dodati tome kečap i origano. Kada završite pripremu nadjeva, vrijeme je za stvaranje magije koja tijesto se zove. U posudu u kojoj se nalazi kvasac dodati ulje, jaja, sol i preostalo brašno te dobro umijesiti tijesto. Prednost ovog recepta je u tome što ga je moguće umijesiti mikserom ukoliko imate dodatke za tijesto. Ukoliko ne, zasucite rukave i na posao. Tijesto je dobro umiješeno kada se lijepo razdvaja od posude i tada je vrijeme da pospete brašno na podlogu na kojoj ćete praviti kiflice. Cijelu smjesu za tijesto podijelite na 6 jednakih dijelova, a svaki dio razvijte u krug, koji ćete izdijeliti na osmine, pa svaku osminu puniti filom i uviti u kiflicu. Kiflice redajte na pleh, pa svaku premažite žumanjkom, na nju stavite komadić margarina kako bi bile sočnije, te pospijte susamom ukoliko volite. Preporuka za pečenje je da ih pečete 10 minuta na temperaturi 180 Celzija, te 15 minuta na 150. Svakako, morat ćete sami pratiti i procijeniti koliko je jaka vaša pećnica.

Napomena: Činjenica da ste napravili remek djelo ukusa ne dozvoljava vam da pretjerujete u pravljenju kiflica jer ni jedna neumjerenost nije zdrava. Šalu na stranu, vidjet ćete da su kiflice divne i budite slobodni da primijenite ovu recepturu i za slatku verziju te ih filujte džemom ili kremom.

Gorana Koporan

Od režima nevoljen, publike radi izvođen

Matija Poljaković i Mirko Huska, na probi

U svom djelu *Kazališna kritika ili neizbježni suputnik* (Osijek, 2012.), prof. dr. sc. **Sanja Nikčević** ukazuje na temeljne razlike u pristupu između američke i europske kritičke misli, tragom svrsishodnosti zbivanja na kazališnoj sceni i razloga koji ih uvjetuju. U Americi se novac poslovično ulaže u teatarske pothvate radi očekivana profita što ih scena može donijeti, dočim su u Europi na snazi repertoarski uzusi njezina funkcioniranja. Državni se novac ulaže u institucionalno ovjervljene scenske projekte, u umjetničko i tehničko osoblje, u iščekivanju projicirana uspjeha koji trebaju polučiti. Utoliko je kazališna kritika od velikog značaja – u američkom slučaju radi uvećanja zarade, a u europskoj praksi iščekujući nagrade, pozive na prestižne festivale, elitne umjetničke, znanstvene i ine skupove s nakanom promicanja stanovite misli i dr. Razumije se, uvijek se nađe dovoljno onih koji govore: »Pa, doista, razlika je baš očita«. Premda bi se mirne duše moglo dodati – ukoliko ona uopće postoji, budući da su u konačnici oba kritičarska pristupa neskriveno u funkciji promicanja očekivane koristi što ima prosteti iz scenske zamisli i postavke, iliti očekivanog i ostvarenog rezultata spram zadana estetska ili umjetnička cilja.

Kritika o vidljivo-nevidljivim dramskim opusima

Više je razloga što bih se u ovom kontekstu usudio skrenuti pozornost na sve znane, prepoznatljive i vidljive uzroke i okolnosti, na stanovite povijesne i društvene suodnose što su pridonijeli nastanku dramskog opusa **Matije Poljakovića** (1909. – 1973.), tragom kojih je on izrastao u redovima publike na omiljenog, a među kazalištarcima i kritičarima cijenjenog pisca postavši istodobno i moralnom i estetskom vertikalom, istinska veličina dramske književnosti u Hrvata, s djelom od šireg značaja, što se izazovno bokorilo na njegovu narodnu i kulturnu rubu. Čini se valjda i radi toga (zakonomjerno?), slabo ili gotovo nika-

ko vidljivo, koliko god se, »dugo i zamišljeno« pretraživao bibliografski obzor iz svih rakursa, pa i hrvatske kazališne kritičarske zbilje (Balkanske, istočno-zapadnoeuropske ili već kakve li provenijencije?), glede Matije Poljakovića još uvijek nismo ni izbliza sabrali što je nužno potrebno za izradu barem prihvatljive monografije. No, tim prije se pokazala ažurnom »kritička recepcija« stanovitih državnih službi sigurnosti posljednje Jugoslavije, koje su bez ikakvih teškoća i zapreka prepoznale i »učitale« iz svoga očista, dakako, ono što istini za volju servisi toga profila posvuda u svijetu oduvijek i čine, a zatim su se skladno sinkroniziranim svojim resursima – ustremile na nj sačekavši blagoslov vlasti.

Radost i ljepota igre u obrani jezika

Trnovit je bio put Matije Poljakovića od uspjele, i može se reći meteorske pojave na sceni Hrvatske drame subotičkog kazališta s praiizvedbom komedije *Č'a Bonina razgala* (28. listopada 1950.), do razdoblja koje će uslijediti, prema kraju piščeva života, nakon Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, a potom s Hrvatskim proljećem, kada se trajno uspostavi stanje nepremostiva razlaza pisca i društvenoga okruženja, čijem je nastanku i sam hrabro i nesebično pridonio u II. svjetskom ratu i prvim godinama poraća.

Bilo kako bilo, kada god se pokazalo potrebnim, Matija Poljaković bi bez ustezanja i odlučno stao u obranu materinskoga jezika i neotuđivog prava puka na nj, u svim prilikama. U teatru pak, slijedom svojedobnih zagovora i preporuka prof. **Stjepana Bartolovića**, u svojstvu lektora subotičkog kazališnog ansambla, Poljaković u svojim pučkim igrokazima, s ljubavlju, ali znalački i stoga s uspjehom poseže za dijalektalnim govornim izričajem bačke bunjevačke ikavice, svjestan da njen korpus tek zajedno s danomice ostvarivim pravom uporabe hrvatskog

standarda, u svim prilikama i na svakom mjestu, uspostavlja nacionalni i kulturni, jezični i uljudbeni identitetski sustav i u ovom podneblju, sudbinsku putanju samoprepoznavanja pojedinca i kolektiva, napose njihova pripadanja kroz tako uspostavljenu cjelovitost jezičnog medija.

DJELA MATIJE POLJAKOVIĆA NA SUBOTIČKIM SCENAMA

1. ČA BONINA RAZGALA, redatelj: Mirko Huska, premijera: 28. X. 1950.
2. NIKO I NIŠTA, redatelj: Mirko Huska, premijera: 26. I. 1952.
3. VAŠANGE, redatelj: Mirko Huska, premijera: 29. XI. 1952.
4. KUĆA MIRA, redatelj: Mirko Huska, premijera: 18. IV. 1953.
5. BUCKANJE SA SMUTIPUKOM, redatelj: Mirko Huska, premijera: 28. V. 1955.
6. PAR ŽUTIH CIPELA, redatelj: Petar Šarčević, premijera: 25. XI. 1959.
7. BOLTO U RAJU, redatelj: Mirko Huska, premijera: 20. II. 1960.
8. ČA BONINA RAZGALA, redatelj: Mirko Huska, premijera: 22. XII. 1961.
9. LUDOGRAD, redatelj: Mirko Huska, premijera: 10. III. 1962.
10. NAŠE I VAŠE ZGODE I NEZGODE, redatelj: Mirko Huska, premijera: 25. XI. 1962.
11. ODE BOLTO NA OGLED, redatelj: Mirko Huska, premijera: 18. II. 1967.
12. KAD BOG ĐAVLU KUMUJE, redatelj: Mirko Huska, premijera: 9. V. 1967.
13. BOLTO NA FRONTI, redatelj: Josip Bajić, premijera: 17. XII. 1967.
14. JEDNA CURA STO NEVOLJA, redatelj: Petar Šarčević, premijera: 14. X. 1969.
15. Ansambl Mađarske drame Narodnog pozorišta-Népszínház izveo je komad NAPRAFORGÓK (Kao suncokret), u režiji Mihály Virágha i prijevodu Béle Garayja, premijera: 9. I. 1954.

Dobar dan, domaćine

Na Poljoprivrednom fakultetu 17. i 18. siječnja održano je znanstveno-stručno savjetovanje poljoprivrednika, agronoma i savjetodavaca pod nazivom »Dobar dan, domaćine«. U predvorju fakulteta na postavljenim štandovima promovirali su se proizvođači sjemena, mineralnih gnojiva, sredstava za zaštitu bilja i mehanizacije. Osim izlagača, sastavni dio skupa bila su izlaganja ministra poljoprivrede **Branislava Nedimovića**, koji je tom prilikom naveo da je agrarni proračun za šest milijardi dinara veći nego lani i da je njegovo najveće povećanje upravo u sektoru subvencija za ruralni razvoj, koji je povećan s 22,7 milijardi na 26,7 milijardi dinara. Na primjere dobre prakse ukazao je ravnatelj Agencije za ruralni razvoj Grada Srijemska Mitrovica **Petar Samardžić**, koji je posjetiteljima skupa predstavio rad Agencije i njen značaj za poljoprivrednike s područja Mitrovice. Ukazao je na rad Agencije u prethodnom razdoblju, kao i plan rada za tekuću godinu, s ciljem ukazivanja na značaju postojanja ovakvih agencija u smjeru zadovoljenja potreba građana iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. U prošloj godini Agencija je poljoprivrednicima pružala savjetodavne i konzultantsko-stručne usluge. Kao jedan od važnih zadataka bilo je informiranje poljoprivrednika o svim novinama u poljoprivredi, posebno u smislu apliciranja za subvencije, kredite i druge dotacije namijenjene razvoju poljoprivrede. Posredstvom Agencije plasirane su i lokalne mjere potpore poljoprivredi, a u fokusu su bili mladi poljoprivrednici.

Tamara Divljak

.....

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Nositelj projekta »NIS« a.d., Narodnog fronta br. 12, Novi Sad, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA STANICE ZA OP-SKRBU GORIVOM »SUBOTICA 1«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-7/2018, a koji se planira na katastarskim parcelama 36161/1, 36161/7 i 36161/3 KO Donji grad, na uglu Ulice Beogradski put i Tolminska, Subotica (46.065211o, 19.683306o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

.....

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 17. 1. 2018. godine nositelju projekta »Tehnopapir« DOO Beograd, Autoput za Novi Sad 74, poslovna jedinica Subotica, Bore Stankovića 37 je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Hala za mehanički tretman papirnog otpada«, Subotica na katastarskoj parceli 954 KO Stari grad, između ulica Bore Stankovića 37 (46.109454º, 19.667064º).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/11588_1.pdf

Taj čudesan životinjski svijet!

Djetlić, iako je mala ptica, može udarati glavom o drvo, a da se ne povrijedi. To je zato što oni imaju posebno jake kosti glave, kao da imaju male ugrađene kacige.

Morski papagaji su jedine ptice koje troše kljun. Svim drugim pticama kljun raste zajedno s njima, a morskim papagajima vremenom nestaju slojevi kljuna.

Vjerojatno znate da je **Sivi sokol** najbrža ptica na svijetu, a evo i zanimljivih podataka. Sokol se s visine

obrušava brzinom od 180 km na sat. Dakle, kao brzi auto po autocesti.

Je li **patkama** hladno u vodi tijekom zime? Nije. Patke imaju posebno perje koje ih štiti, ono sprječava vodu da do prije do kože, a usput patke imaju i meko paperje koje ih grije.

Prva razina Čitanjem do zvijezda

Tajni dnevnik *Adriana Molea*, *Gregov dnevnik: Kronike Grega Heffleya* i *Kora od jabuka* naslovi su knjiga koje je bilo potrebno pročitati ako čitanjem želite dosegnuti zvijezde. Naravno, zvijezde i mnoge druge također primamljive destinacije moguće je osvojiti i s drugim knjigama. Ustvari, najvažnije je čitati i u tome uživati, a gdje će vas to odvesti možete utvrditi sami.

Dvadeset i dva učenika osnovnih škola *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice, *Matija Gubec* iz Tavankuta, *Vladimir Nazor* iz Đurđina i *Ivan Milutinović* iz Male Bosne sudjelovali su u ponedjeljak, 22. siječnja, u kvizu *Čitanjem do zvijezda*. Ovo školsko natjecanje u znanju i kreativnosti organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga već treću godinu provodi Gradska knjižnica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Iako se u hrvatskim odjelima tijekom godine organiziraju još dva čitateljska kviza, svaki ima svoje sudionike što je dobar pokazatelj da djeca ipak čitaju. Ovisi samo što im i kako ponudite.

U prvoj razini kviza *Čitanjem do zvijezda* bilo je potrebno što točnije popuniti test, a pitanja su bila iz sva tri književna djela. U narednoj razini koja će biti organizirana u Grdskoj knjižnici Subotica bit će već složenijih pitanja kao i onih koji se odnose na biografske podatke književnice Sue

Osim kviza znanja u *Čitanju do zvijezda* postoji i posebna natjecateljska kategorija – plakat, čija je ovogodišnja tema *Zapisi iz škrinjice sjećanja*. Očekujemo nove kreativne uratke.

Hrckov maskenbal

Vjerujem da ste već osmislili svoju masku i da je izrada pri kraju, jer *Hrckov maskenbal* se jaaakooo bliži. Ako još uopće postoji neko tko ne zna kada je *Hrckov* petnaesti maskenbal, evo podataka:

- 5. veljače
 - 16 sati
 - velika dvorana HKC-a *Bunjevačko kolo*, Subotica
 - treba ponijeti dobro raspoloženje!
- Čekamo vas!

Townsend. Pa i mora jer pobjednici ovog natjecanja putuju u svibnju na državno u Čakovec.

Do tada svim natjecateljima, predstavnicima ekipa svojih škola, želimo uspješne pripreme, jer sada više neće nastupati kao pojedinci već kao tim. Samim tim je i zadovoljstvo ali i odgovornost veća. Pa nek' krene književno istraživanje i pripreme, a mi ćemo vas o svemu obavještavati.

B. I.

**ZIMSKI
VAŠAR**

Tooth optika

SUBOTICA
024/ 551 045

RABAT

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodaje se stan na Radikalu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, internet. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Poklanjam originalan Vilerov goblen »Tajna večera« komplet s okvirom, koncima i shemom. Tel.: 064-175-95-12.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »IZGRADNJA PROIZVODNO-POSLOVNOG OBJEKTA (proizvodnja opreme za prehrambene djelatnosti i prateći sadržaji)«, na katastarskim parcelama 20638/3 i 20638/4 KO Stari grad, Subotica, u Ulici Begejska bb (46.104376o, 19.630819o), nositelja projekta »PRO AS« d.o.o., Subotica, Tolminska br. 35.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/11589_1.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 31. 1. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

**Završeno 45. izdanje
Novogodišnjeg turnira
u malom nogometu**

Trofej s okusom Brazila

Jubilarno, 45. izdanje Novogodišnjeg turnira u malom nogometu je završeno, a veliki pobjednički pokal i novčani ček na 400.000 dinara otišli su u ruke ekipe *Lampone-Meridina*. Oni su u velikom finalu s čak 8:3 (5:1) svladali tim *Šeki enterijeri-Real impeks*, te na taj način u potpunosti opravdali epitet favorita.

Naime, ekipa *Lampone-Meridian* sastavljena je od profesionalnih igrača malog nogometa, a koliko su bili ozbiljni u kreiranju ekipe za turnir u Subotici govori podatak da su u svojim redovima imali i jednog Brazilca. **Feitosa Thales De Mata** je potvrdio uvriježeno mišljenje da iz »zemlje kave i sambe« dolaze dobri nogometaši; oduševio je publiku u Subotici, zadavao je velike muke lokalnim igračima iz protivničkog tabora, pa i ne čudi što je na kraju turnira dobio i nagradu kao najbolji igrač cijelog natjecanja. Njegov klupski kolega, jedan od najboljih igrača reprezentacije Srbije u malom nogometu, **Slobodan Rajčević** proglašen je za najboljeg strijelca natjecanja, dok je **Milan Beljanski**, vratar drugoplasirane ekipe, koja je osvojila ček na 100.000 dinara, proglašen za najboljeg čuvara mreže.

Željko Malinić, vođa ekipe *Lampone-Meridian*, bio je izuzetno raspoložen poslije završnog čina turnira.

– Finale je bilo fantastično, kao svaki put u Subotici. Ovo je bilo naše sedmo sudjelovanje na ovom turniru, tri puta smo nastupili u finalu, a ovo nam je prva titula. Osvajali smo turnire po cijeloj Srbiji, trostruki smo pobjednici *Dnevnikovog turnira* u Novom Sadu, a trofej u Subotici nam je jedini nedostajao. Dolaze nam momci iz cijele Srbije, svi žele igrati za našu ekipu, postali smo »brend« u našoj zemlji – ističe Malinić, pa nastavlja:

– Ove godine smo u ekipi imali i jednog Brazilca. Riječ je o odličnom igraču. Osvojio je tri Lige prvaka, sedam godina igrao je u Španjolskoj, tri u Rusiji, sada igra za *Ekonomac* – nastavio je vođa pobjedničke ekipe, te najavio da će i naredne godine ekipa *Lampone-Meridian* braniti osvojeni trofej.

Nije bilo mnogo tuge u redovima drugoplasirane ekipe. Sportaši na terenu bili su i nakon meča, kada su priznali da nije sramota izgubiti od zaista bolje ekipe.

– Moram prvo čestitati protivniku na savršenoj utakmici. Odigrali su finale na fantastičnom nivou, mi to, na žalost, nismo uspjeli ispratiti. Istina, da smo imali više sreće u određenim situacijama, možda smo mogli ući u egal završnicu, ali smo svakako probali pružiti naj-

veći mogući otpor favoritu – kazao je **Veselin Guberinić**, kapetan ekipe *Šeki enterijeri-Real impeks*.

Ekipa je to koju čine mahom igrači iz Subotice, a Guberinić je jedan od rijetkih koji igra futsal u Prvoj ligi Srbije.

– U taboru rivala su igrači koji igraju egal utakmice s najboljim ekipama Europe. Momci iz naše ekipe, kako to novinari kažu »lokalci«, možda više nikada neće stati na teren s ovakvim futsal veličinama.

Organizacija 45. Novogodišnjeg turnira bila je povjerena Sportskom savezu Grada Subotice, uz podršku lokalne samouprave i JKP *Stadion*. Tako su trofeje na kraju uručivali **Bogdan Laban**, gradonačelnik Subotice; **Nemanja Simović**, član Gradskog vijeća Subotice zadužen za sport i omladinu; **Goran Marinković**, generalni tajnik Sportskog saveza Subotice, te **Róbert Tóth**, ravnatelj JKP-a *Stadion*.

– Zahvalio bih se lokalnoj samoupravi koja nam je osigurala proračun za organizaciju turnira, a hvala i tehničkom suradniku JKP-a *Stadion*, te svim sponzorima koji su prepoznali ovaj turnir kao vrijedno sportsko događanje. Zadovoljstvo je što je sve proteklo u najboljem redu, imamo dobar tim u organizaciji, a posebno zadovoljstvo čini organizacija dječjeg turnira koji je okupio ekipe 2009. godišta, budućnost nogometa u Subotici – ističe Marinković, a potom se osvrće na finalni meč.

– Žao mi je što je domaća ekipa *Šeki enterijeri-Real impeks* brzo primila gol, to je dosta utjecalo na dalji tijek meča. No, ne može se tim momcima ništa prigovoriti, bili su borbeni, ali je tim *Lampone-Meridian* zaslužen stigao do prvog mjesta.

D. Vuković

Dječji turnir

U okviru 45. Novogodišnjeg turnira u malom nogometu odigran je i turnir mlađih kategorija, selekcija koje čine igrači rođeni 2009. godine. Prvo mjesto osvojila je ekipa Subotice koja je s 1:0 svladala *Arenu*, dok je u borbi za treće mjesto ekipa *Spartak Ždrepčeve krvi* s 3:2 svladala Nogometnu akademiju *Coerver*.

Temeljem članka 76. Zakona o kulturi (»Službeni glasnik RS«, br. 72/09, 13/16 i 30/16 – ispravak) i članka 51. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (»Službeni list Općine Subotica«, br. 26/08 i 27/08-ispravak i »Službeni list Grada Subotice«, br. 46/11 i 15/13)

gradonačelnik Grada Subotice dana 26. 1. 2018. godine raspisuje

NATJEČAJ

za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi na području Grada Subotice u 2018. godini

Natječaj se raspisuje za projekte u kulturi koji se odnose na očuvanje, unaprjeđenje i razvitak kulture i umjetnosti i suvremenog umjetničkog stvaralaštva od značaja za Grad Suboticu.

I. CILJ I PODRUČJA NATJEČAJA

Cilj natječaja je:

Kulturni razvitak Grada Subotice stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje svih područja u kulturi, kao i osiguravanje uvjeta za dostupnost kulturnih sadržaja i razvoja publike.

Javni natječaj se raspisuje za sljedeća kulturna područja:

- 1) književnost (stvaralaštvo, prevoditeljstvo);
- 2) glazba (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija);
- 3) likovne, primijenjene, vizualne umjetnosti, dizajn i arhitektura;
- 4) kazališna umjetnost (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 5) umjetnički ples – klasični balet, narodni ples, suvremeni ples (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 6) filmska umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 7) manifestacije vezane za filmsku umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 8) digitalno stvaralaštvo i multimediji;
- 9) ostala izvođenja kulturnih programa i kulturnih sadržaja (mjuzikl, cirkus, pantomima, ulična umjetnost i sl.);
- 10) otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentiranje, proučavanje, vrjednovanje, zaštita, očuvanje, predstavljanje, interpretacija, korištenje i upravljanje kulturnim nasljeđem;
- 11) bibliotečko-informacijske djelatnosti;
- 12) znanstvenoistraživačke i edukativne djelatnosti u kulturi;
- 13) menadžment u kulturi.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji temeljem kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

- 1) usklađenost projekta s općim interesom u kulturi i ciljevima i prioritetima natječaja;
- 2) kvaliteta i sadržajna inovativnost projekta;
- 3) kapaciteti potrebni za realizaciju projekta i to:
 - (1) stručni, odnosno umjetnički kapaciteti,
 - (2) neophodni resursi;

- 4) financijski plan – razrađenost, usklađenost s planom aktivnosti projekta, ekonomičnost i uključenost više izvora financiranja;
- 5) stupanj utjecaja projekta na kvalitetu kulturnoga života zajednice.

Povjerenstvo vrši ocjenu svakog projekta temeljem vrjednovanja navedenih kriterija.

III. PRAVO NA SUDJELOVANJE

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove, umjetničke i druge udruge registrirane za obavljanje djelatnosti kulture, pojedinci (umjetnici, suradnici, odnosno stručnjaci u kulturi), kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koji se financiraju sukladno članku 74. Zakona o kulturi i ne mogu sudjelovati na natječajima koje raspisuju njihovi osnivači.

Ukoliko je podnositelj projekta pojedinac, korisnik sredstava može biti isključivo pravna osoba preko koje se ostvaruje projekt, partner podnositelja projekta ili koji na drugi način sudjeluje u projektu. Odobrena sredstva ne mogu biti uplaćena na žiro račun fizičke osobe, niti se korisnik sredstava može naknadno mijenjati.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja je u obvezi dostaviti jedan primjerak popunjene Prijave na natječaj koji se podnosi Povjerenstvu na obrascu »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi« – Obrazac br. 1.

Za svaki projekt podnosi se posebna prijava.

Uz prijavu, podnositelj prijave dužan je obvezatno priložiti:

- 1) Dokaz o podnositelju prijave:
 - a. izvadak iz registra u kojemu je podnositelj prijave registriran,
 - b. statut,
 - c. životopis i dokaz o partnerstvu s pravnom osobom (sporazum, ugovor), ukoliko prijavu podnosi pojedinac;
- 2) Pregled osnovnih podataka o podnositelju prijave (povijest, opis djelatnosti, dosadašnji projekti i sl.) sastavljen od strane podnositelja prijave;
- 3) Detaljni opis projekta u kulturi za čije financiranje ili sufinanciranje se podnosi prijava;
- 4) Podaci o stručnim, odnosno umjetničkim kapacitetima podnositelja, odnosno realizatora projekta (popis sudionika projekta i bar jedan profesionalni životopis);
- 5) Recenziju dva kritičara (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja projekta u kulturi – književnost – za objavljivanje knjiga);
- 6) Stručno mišljenje ovlaštenog prevoditelja (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa, odnosno projekta u kulturi – književnost – za prijevod knjiga s jezika naroda na jezik nacionalnih manjina i obrnuto);
- 7) Mišljenje stručnjaka u kulturi (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa odnosno projekta u kulturi – digitalno stvaralaštvo i multimediji).

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

Prijave se podnose na propisanom obrascu Obrazac br. 1 – Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

Nepotpune i nepravodobne prijave, kao i prijave koje nisu sukladne uvjetima javnoga natječaja ne razmatraju se.

Jednokratni projekti, koji su već podržani od strane Grada Subotice na prethodnim natječajima, neće se razmatrati.

Popunjene Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj kuverti, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na kuverti napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi« – NE OTVARATI.

Prijave za Natječaj potrebno je obvezno dostaviti i u električkom obliku, na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj

stranici Grada Subotice: www.subotica.rs, odnosno od 26. siječnja do 25. veljače 2018.

Rezultati javnog Natječaja objavljuju se na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijava.

Sudionici natječaja koji su dobili sredstva temeljem javnog natječaja, izvješće o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je dodijelilo sredstva, a sukladno Zakonu o kulturi i zaključenom ugovoru. Obrazac Izvješća za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi – Obrazac br. 2, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Korisniku sredstava koji ne dostavi u roku izvješće o realizaciji projekta, tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava.

Povrat sredstava vrši se u roku koji je predviđen ugovorom.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvješće o realizaciji projekta, odnosno koji nisu izvršili povrat sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefon 024/626-884, 626-718 u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik, Bogdan Laban, v. r.

POGLED S TRIBINA

Kalkulacije

Kada budete čitali ove redove, sve će već biti poznato. Je li Hrvatska izborila željeno polufinale ili će se morati zadovoljiti igrom u utješnim susretima za plasman od 5. do 8. mjesta na Europskom rukometnom prvenstvu. Naime, *kauboji* će svoj odlučujući susret odigrati protiv Francuske u srijedu navečer pa zbog tiskarskih rokova nismo u mogućnosti predvidjeti (znamo što bismo voljeli) konačan rasplet u skupini I u kojoj se još nalaze i reprezentacije Srbije, Švedske, Norveške i Bjelorusije. Mnogo je kalkulacija u igri (uvijek je tako kada ne ovisi sam o sebi – poraz protiv Švedske u prednatjecanju je sve zakomplicirao), a prema određenim rezultatima preostalih susreta možda čak niti minimalna pobjeda protiv trikolora neće biti dovoljna za prolaz. Opet, primjerice, pobjeda Norvežana nad Švedskom ostavlja mogućnost i remiziranja s Francuskom za mjesto među četiri najbolje momčadi starog kontinenta. No, ostavimo se kalkulacija. Najbolje bi bilo kada bi izabranici **Line Červara** zaigrali ponovno odličnu partiju, isto kao protiv viceprvaka svijeta Norvežana i sigurnom pobjedom od nekoliko golova razlike sami si iskrojili željenu sud-

binu. Tada ih nikakve druge kalkulacije ne dotiču.

Ali zato treba pobijediti najbolju i najtrofejniju rukometnu nacionalnu vrstu svih vremena.

Za ovaj podvig, ukoliko stvarno dođe do najgoreg scenarija (Švedska dobija Norvešku, susret se igra također u srijedu), osim superiorne igre, bit će potrebna i dosad najjača navijačka podrška s tribina zagrebačke *Arene*. Duel protiv Norvežana bio je odlična štih proba, navijači su bili perfektni i sada samo treba sve to ponoviti u istoj maniri. Kako na parketu, tako i na tribinama.

Glede potencijalnih protivnika u polufinalu (ukoliko se stigne u njega) najbliži mjestima za subotnje odlučujuće duele su Danci i Makedonci, no šanse imaju i Nijemci, te Španjolci. Opet sve ovisi o kalkulacijama u skupini II.

Sve u svemu, bez ikakvih kalkulacija slobodno se može reći kako je ovo 13. EP u muškom rukometu jedno od najizjednačenijih do sada i kako se sa sigurnošću ne može prognozirati polufinaliste, a kamoli pobjednika najjačeg svjetskog turnira u rukometu.

Dobro ste pročitali. Rukomet je jedini svjetski sport u kojemu je završni turnir europskog prvenstva jači od turnira na SP ili Olimpijadi.

Pa sad vidite koliko je teško izboriti polufinale.

O zlatu da i ne govorimo...

M. D.

U NEKOLIKO SLIKA

Hrvatska riječ kroz godine...

Iz Ivković šora

Netribaška posla

piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jeto, baš sam sad omučko ovo malo zubi što mi još ostalo pa ko velim idem se malkoc provrzat kroz šor da vidim šta ima novog, šta se sad trevlja u svitu... Doduše, nisam ja tako zdravo starovinski deranac, ima i kod mene na salašu sva ta moderna skalame-rija što stalno javlja kojikake visti, al manite vi to – najlipče i najcigurnije je kad se ja spuštīm Ivković šorom do sela, naiđem na živ svit, izdivanim se, popijem kafu-dvi, pa i tri, šta fali, i lipo čujem visti iz prve ruke. Kad da Bog pa naletim na mog Josu, jel pajtaša Peru, e onda je to doživljaj a ne samo visti. Oni su bolji od analitičara, sve lipo objasne čoviku, al skoro uvijek pogrešno, jel bar na njevu ruku rastolmačeno. Al pak, meni to baš i godi, sve mi više u posljednje vrime idu ovi s tušta škula na živce u tim njevim političkim emisijama što trvaju od nemila do ne draga, a kad čovik bolje svati šta su kazli – ništa! Samo provardali vrime na televiziji kugod da je zabadavad. Doduše, baš sam smišan – ta i jeste zabadavad: oni ne plaćaju priplatu, plaćamo mi, da ko bi drugi. Kera njīm njevog kad bi dali kake pametne paorske emisije, samo deseti dio od onog vrimena što dadu ovima u tim emisijama di se samo svađaje, trče jedni na druge, pcuju i pljuju mi bi bili najpametniji paori na svitu. Al ne mož to tako – mi paori nek se sami snađemo i učimo jedni od drugi a te farme, parove kojikake bratove kažu moraje pušcat jel je to kultura... HUUU, ako je to kultura, čeljadi moja, onda smo mi zdravo kulturan svit, šta kast. Al tu sam starovinski, moram priznat. Nikako nisam još svatio da je zdravo lipo covat i plezit se i trčit pogotovo prid svitom. Šta ću kad sam, jeto, zaostanut. Spasi me malkoc, doduše, sad ovaj rukomet. Sigraje se momci dosta lipo i šporcki, svaka čast. Baš sam se radovo ovi dana. Jedino su se jedni malkoc uzjogunili pa su kazli da će otić kući. Nažalost, čeljadi moja, u selu nisam naišo ni na šta veselo, samo par novi čitulja na oglasnim tablama isprid dućana. Odvađamo se vrlo brzo, selo je sve manje i manje, a misto da kako se fale da će pomagat selu da opstane oni odozgor još i ukidaje, divane sad da pošte u našim selu neće ni bit, a ni ambulanta skoro da i ne radi. Da je ko to tako rišio, nije dobro rišio pa nek je stoput glavni, ne marim. No svedno, šta kast kad sam i ja posli dvi i po godine tribo štogod krenit radit u tim novim modernim firmama kad baš me ondak uvatila taka gripa da sam cile nedilje ležo kugod drvo i nisam mogo maknit iz kreveta, i jeto ti sriće. A prija ovog nisam bio u gripi bar desetak lita. I to su nika netribaška posla, al šta da radi čovik? Ništa ne mož, samo čekat penziju, pa kome uspije – uspije. Neg, idem natrag na salaš, diže se nika olujina od Mađžarske pa će me još opet uvatit kaka boleština a ne bi to volio. Nisam više mlad i teško se niki okrljam. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Drugima valjamo mi, našima valju drugi

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva vi dana svaj nikaki. Istom će Marino, a vrime ko u po prolića. Ne da mu vrag mira, latijo biciglu, pa kroselo. Začudijo se, naskaku ne mož vidit živo čeljade. Jedino projde di koje dite, al većinom nikaki crnpurasti. Kako tira biciglu, tako se i duboko zaštodi. Prvać mu cure izdaleka nagovistile da će kanda one i njevi derani tražit posla u Švapcke, pa se još ne može pomirit sotim. Džabe mu njegova tolmači da će jim tamo bit bolje. Ka se krenijo njegovim sokakom doma, niko ga zazvo po imenu. Preznijo se i smoto, al malo ni natiro pod nikaku lemuzinu. Vidi, došo do bircuza, ni sam ni zno kako i otkud. Unišo, veli da vidi ko ga zove, glas mu poznat. Ščim mu se oči malo privikle na mračak, za prvim astalom opazijo dida Locu. Gleda ga, svaj se zgurijo. Što kažu, ko da život curi iz njega. Njegov Marka kadgoda išo š njim u škulu, tamo nigdi do šestoga. Potli ga istrisali, tribo jim na salašu na paoršagu. Bili ofanj velika familija. Dada i mater imali pešes lanaca zemlje i puno gladni usti. Tribalo to prirani, a on najstariji. Škola mu dotle jako dobro išla, al džaba. Dada što naumijo, to i napravijo, ni tijo nikoga slušat. Zabadv a učitelji navaljivali da ga pušća makar da svrš osmoljetku, zabadv ga i vlast globila. Marka se latijo paoršaga, pa kolikogod mu bilo žo škole, čutijo i radijo. Drugi paori već naveliko tirali traktore, nado se i Marka, al dada ni da čuje. Veli, ta vražja naprava neće u njegove njive, sve će izgazit, pa još dugo radili konjma. Oženili ga ka imo osamnajs, ne po njegove volje. Ženica brzo ostala blagosovita, a on te jeseni i odrukovo. Bijo dobar soldat, pa ka mu dite došlo na svit, puščali ga na urlab. Potli ga dugo ni niko vidijo. Ka se skinijo, ni ni dolazijo doma, oma ošo u Švapcku. Za jedno dvi godine samo došo i sa sobom odvejo ženu i maloga. Vada bili u sporazumu, poštaš veli pisma redovno išla i vamo i tamo. Kroz par godina mater umrla, vada o tuge za njima, a dica redom poodlazila, svi u Švapcku. Dade kupili kućicu u selu, a salaš obilazu ka dojdju na urlab. Marka nikada. Bač Iva sijo zastal ko dida Loce i naručijo dvi rakijice. Birtaš se malo i začudijo, znade da nikada neće popit. On ko da ositijo da će mu dobro dojt. Dida Loca se dugo zagledo u štambliku i teško izdanijo. »E, dite, šta sam dočekao u matori godina! Latim jutros biciglu i otidem na salaš, ka tamo imam šta vidit. Kapija rastvorita, a na po dvora naložita vatra. Oko njoje posidalo pešes nikaki mršavi, kudravi, crnomanjasti, svi zarastiti i zagrnuti u čebad. Džalaku, al ne mož nikako razabrat šta. Eto, vada će se oni latit paoršaga i bit dobri naše države, ka naši što vladu velu da mi ne znamo kako triba radit. Zoto će nam sva dica i poodlazit! Ka već ne valju našima, otiće ko tuđi, njima valju«, veli i izdune štambliku nabelo. Bač Iva bi reko da mu na obrazu vidijo i koju suzu.. Stalo ga ništa i pritiskat u prsa i dutnjat u ušima. Izdunijo i on štambliku, reko zbogom i izašo na zrak. Dugo osto naslonit na biciglu, pa se krenijo doma.

NARODNE POSLOVICE

- Djeca dobijaju udarce koje su njihovi roditelji zaslužili!
- Jedna šugava ovca, svo stado ošugavi!
- Ne treba raditi kao ostali nego kao oni što ispravno rade!

VICEVI, ŠALE...

Vozi se baba autom i udari u ležećeg policajca. Otpadne joj guma, a policajac joj kaže:

– Gospođo, ne brinite se, tu je blizu automehaničar.

A baba će na to:

– Ma nije mi do gume, ali niste morali vašeg kolegu baš tu sahraniti!

Nastavnik matematike pita Pericu:

– Čuo sam, Perice, da si brz u računanju. Koliko je 32 x 26?

Perica:

– 750!

Nastavnik:

– To nije ni blizu.

Perica:

– Ali je bilo brzo!

Anesteziolog prije operacije pita bolesnika:

– Želite li anesteziju koju pokriva zdravstveno osiguranje ili plaćate Vi?

– Dajte ono što pokriva osiguranje.

– Dogovoreno! Nina nana, moje zlato spava...

DJEČJI BISERI

* Što je to aerobik? – To je stočni aerodrom.

* Što je to kloniranje? – To je kad se klaun nervira.

* Tko čini zračni promet? – Avion, helikopter i.... pčela

FOTO KUTAK

Tri musketira

**PETAK
26.1.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Ekumena
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Harry Potter i Red feniksa, američko-britanski film
22:25 Dnevnik 3
23:00 Hrvatska za 5
23:50 Nijanse plave
00:30 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:23 Don Matteo
02:13 Dr. Bergmann
02:58 Dr. Oz
03:38 Skica za portret
03:48 Reprizni program
04:08 Normalan život
04:58 Kod nas doma
05:43 Zaljubljena u Ramona, telenovela

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:02 Navrh jezika - Račun
09:17 Notica: Renesansa 1
09:32 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:02 Degrassi
10:27 Vremeplov, serija
10:56 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:26 Ubojstvo, napisala je
12:13 Hestonova odlična britanska jela, dokumentarna serija
13:02 Moć cvijeća: Umjetnost
13:07 Ratnici divljine: Grube igre
13:15 Most, njemački film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Idemo na sjever s Goranom Milićem: Poljska, Litva, Letonija, Estonija
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Endeavour, mladi Morse
21:45 Dolina sreće
22:40 Zagrebački festival, snimka
00:40 Renesansni čovjek, američki film
02:45 Stipe u gostima
03:20 Seks i grad
03:50 360, britansko-austrijsko-francusko-brazilski film
05:35 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
27.1.2018.**

07:25 Klasika mundi: Jevgenij Kissin i Izraelska filharmonija pod ravnanjem Zubina Mehte, 2.dio
08:15 Zaseda kod Cimarrona, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:43 Duhovni izazovi
14:18 Priča Eve Schwarz, dokumentarni film
15:33 Svijet aplikacija
16:04 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Sustigla ih Shoa
17:40 Lijepom našom: Rugvica, 2. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Svakog gosta tri dana dosta, američki film
21:55 Dnevnik 3
22:30 Pijanist, britansko-njemačko-francusko-poljsko-američki film
01:00 Ubrzanje, američko-španjolsko-korejski film
02:25 Zaseda kod Cimarrona, američki film
03:35 Risovo doba, dansko-švedski film
05:05 Skica za portret

05:10 Veterani mira
05:55 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Hans Krása: Brundibar, dječja opera - u povodu obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta
09:45 Glee
10:35 Lidijina kuhinja
11:10 Vrtlatica
11:40 Garmish-Partenkirchen: Svjetski skijaški kup
13:00 Špica, riva, korzo
13:30 Kokice
14:25 Endeavour, mladi Morse
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - hit godine
16:30 Smogovci, serija
17:00 Vuk samotnjak, hrvatski film
18:23 Zastave na Marsu
18:50 Massimo u Laubi, snimka koncerta 2.dio
20:05 Afrički safari, dokumentarni film
21:30 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bearom Gryllsom: Škotska
22:20 Motel Bates
23:10 Anđeo iz pakla, serija
23:40 Životne priče
00:05 Životne priče
00:30 Seks i grad
01:00 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
28.1.2018.**

07:10 Havaji, američki film
09:50 Biblija
10:00 Podsused: Misa
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Viktor Žmegač - umijeće pisanja, užitak čitanja
16:30 Sigurno u prometu
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kako uspjeti na Manhattanu, film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša, serija
20:40 Mistika uspjeha: Juroslav Buljubašić, dokumentarna serija
21:40 Nova prapovijest: Osvit sisavaca, dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
23:15 Carrie, američki film - Zlatno doba Hollywooda
00:50 Nedjeljom u dva
01:45 Havaji, američki film
04:20 Ženskar, američki film
05:55 Skica za portret
06:06 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
08:35 Priča o igračkama
09:55 Luka i prijatelji
10:25 Garmish-Partenkirchen: Svjetski skijaški kup
11:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:55 Indeks
13:25 Garmish-Partenkirchen: Svjetski skijaški kup
14:28 Vrtlatica
14:58 A strana
17:00 Košarka, Premijer liga : Zadar - Cedevita, prijenos
18:55 kreativac
19:30 Garaža: Irena Žilić
20:05 Viktorija, serija
21:00 Društvo mrtvih pjesnika, američki film
23:10 Graham Norton i gosti
00:00 Rave u Iranu, glazbeno-dokumentarni film
01:25 Seks i grad
01:55 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
29.1.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:26 Zaljubljena u Ramona
13:13 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Više od riječi, dokumentarna serija
21:00 Počivali u miru 3, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:00 Don Matteo
01:50 Dr. Bergmann
02:35 Dr. Oz
03:20 Labirint
03:45 Reprizni program
03:53 Treća dob
04:18 Dobar dan, Hrvatska
05:13 Kod nas doma
05:58 Zaljubljena u Ramona

06:00 Riječ i život
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Indeks
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova odlična britanska jela
13:25 Tajna dvorišne rasprodaje: Sve što sja, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:48 Divlji Japan: Jugozapadno otočje, dokumentarna serija
17:43 City Folk 2017 Best of
18:08 Dokumentarna emisija/film
18:20 TV Bingo
19:00 Cesarica - hit godine
19:03 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Mladenkin otac 2, američki film
22:45 Zločinački umovi
23:30 Brooklyn 99
00:00 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:20 Seks i grad
00:50 Mladenkin otac 2, američki film
02:30 Noćni glazbeni program

**UTORAK
30.1.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija

22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Nijanse plave
00:05 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
00:53 Don Matteo
01:43 Dr. Bergmann
02:28 Dr. Oz
03:13 Glas domovine
03:38 Znanstveni krugovi
04:03 Reprizni program
04:18 Koktel-bar
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine

Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 kreativac
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:24 Hestonova odlična britanska jela
13:22 Kodeks časti, film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlji Japan: Hokkaido, dokumentarna serija
17:41 U istom loncu
18:31 Stipe u gostima
19:09 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Koktel-bar
21:00 Muškarac iz snova, američki film
22:30 Zločinački umovi
23:15 Brooklyn 99
23:45 Stipe u gostima
00:20 Seks i grad
00:50 Kodeks časti, film
02:15 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 31.1.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Kiborzi među nama, dokumentarni film
20:58 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Lošinj, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Nijanse plave
00:05 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
00:53 Don Matteo
01:43 Dr. Bergmann
02:28 Dr. Oz
03:13 Eko zona
03:38 Potrošački kod
04:03 Reprizni program
04:13 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
04:38 Pola ure kulture
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:24 Hestonova odlična britanska jela
13:22 Profesorica glazbe, američki film
14:47 Cesarica - hit godine
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Lov: Najveći izazov, dokumentarna serija
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:03 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Vjerujem u anđele
20:45 Slike Indije
21:00 Gad, američko-kanadski film
22:45 Zločinački umovi
23:30 Brooklyn 99
00:00 Stipe u gostima
00:35 Seks i grad
01:05 Odabrani, američko-britanski film
03:15 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 1.2.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Očemo pevat ulice, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Sigurno u prometu
14:25 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra, kviz
20:55 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3

23:30 Nijanse plave
00:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:00 Don Matteo
01:50 Dr. Bergmann
02:35 Reprizni program
03:35 Dr. Oz
04:20 Žene, povjerljivo!
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:24 Hestonova odlična britanska jela, dokumentarna serija
13:14 Cesarica - hit godine
13:22 McBride: Doktor je mrtav...zbilja mrtav, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Lov: Najveći izazov, dokumentarna serija
17:38 U istom loncu
18:28 Stipe u gostima
19:03 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Sonja i Bik, hrvatski film
22:50 Zločinački umovi
23:35 Brooklyn 99
00:05 Stipe u gostima
00:40 Seks i grad
01:10 Psi od slame, film
03:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Prekogranični projekt Srbija-Hrvatska: Zelene energije iz bioplina i biomase

Znanje i tehnologija bez granica

Interreg - IPA CBC
Croatia - Serbia

Vinkovci i Sombor gradovi su koji imaju uređaje za pročišćavanje otpadnih voda. Ova dva grada u dvije države sada zajednički, uz potporu Europske unije, provode projekt X- DEGREE čija realizacija treba pomoći boljem korištenju obnovljivih izvora energije na pročišćavačima otpadnih voda kako bi se smanjila potrošnja energije iz konvencionalnih izvora i smanjili troškovi. Projekt »Exploitation of Different Energy source for Green Energy Production - X- DEGREE« financira se iz nepovratnog Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska - Srbija. Vinkovačko poduzeće *Vodovod i kanalizacija* kroz ovaj projekt povećat će proizvodnju energije iz solarnih izvora. Vinkovačko poduzeće je i prije provođenja ovog projekta dio potrebne energije dobivalo iz solarnih izvora pomoću solarnih panela postavljenih na uređaju za pročišćavanje otpadnih voda.

»Na ovakav način postigli smo uštede u potrošnji energije na samom pročišćavaču od 35 do 40 posto. Preračunato u kune, to je godišnje oko 240.000 kuna«, kaže rukovoditelj pročišćavanja u vinkovačkom poduzeću *Vodovod i kanalizacija* **Darko Štiller**.

Provođenje ovog projekta omogućit će izgradnju solarnih postrojenja na šest lokalacija. Planirana snaga je 380 kW, a očekivana financijska dobit je pol milijuna kuna godišnje. Uz to je u narednoj fazi planirana izgradnja postrojenja na bioplin. Bioplin bi se proizvodio iz otpadnog mulja, a iz bioplina elek-

trična energija, što će još značajnije pridonijeti uštedi električne energije. Šest solarnih objekata vrijedni su 545 000 eura, a bit će postavljeni na vodospremnik Lipovac (50 kW), Vinkovci (140 kW) i Retkovci (40 kW), po tri snage 50 kW na pročišćavačima otpadnih voda u Ivankovcu, Cerni i Otoku. Procjene su da će postavljanje ovih solarnih panela na nekim lokacijama gdje je manja potrošnja energije donijeti stopostotnu uštedu.

Drugi partner u ovom projektu jest somborsko poduzeće *Vodokanal* koje će zahvaljujući provođenju ovog projekta dio električne energije potrebne na pročišćavaču otpadnih voda dobivati iz bioplina koji nastaje kao sporedni proizvod pri pročišćavanju otpadnih voda. Izvršni direktor tehničkog sistema u JKP-u *Vodokanal* **Dušan Đurđević** kaže da se višak bioplina do sada spaljivao, a provođenje ovog projekta omogućit će da se bioplin koristi za proizvodnju električne energije koja će pokriti dio energetske potreba na samom postrojenju, a procjene su da će se na ovakav način potrošnja električne energije smanjiti za 30 do 40 posto.

»Prva faza je ugradnja plinskog generatora, a druga je korištenje kukuruzne silaže za dobivanje bioplina«, kaže Đurđević.

On dodaje da je u tijeku raspisivanje javne nabave za kupovinu generatora koji bi trebao biti instaliran u narednih nekoliko mjeseci. Kada se projekt u potpunosti realizira, Sombor će biti grad koji će bioplin dobivati iz različitih izvora.

Osim poduzeća *Vodovod i kanalizacija* Vinkovci i JKP *Vodokanal Sombor*, partneri u projektu su Sveučilište u Novom Sadu, Fond Europski poslovi APV i Poljoprivredni institut Osijek. Ukupna vrijednost projekta je 1,7 milijuna eura.

Z. V.

 Pogon Vodokanala gdje će se proizvoditi bioplin

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

godina
HRVATSKE
RIJEČI

na proslavu 15. obljetnice Hrvatske riječi!

Petak, 26. siječnja,
Otvoreno sveučilište, Subotica
12 sati